

naukam.triada.in.ua

НАУКОВЕ МИСЛЕННЯ

Громадське об'єднання «ВЕКТОР ПОШУКУ»

ЗБІРНИК СТАТЕЙ
учасників шістнадцятої всеукраїнської
практично-пізнавальної конференції

Частина I

"НАУКОВА ДУМКА СУЧАСНОСТІ І МАЙБУТНЬОГО"

Дніпро, 2018

ЗМІСТ

Галузь «Педагогічні науки»:

Vasylyshyn Ia., Vasylyshyn V. TEACHING TYPES IN INNOVATION PROCESSES OF EDUCATION	3
Бондарев М.О. ПРОЕКТУВАННЯ СИСТЕМИ САМОКОНТРОЛЯ ЗНАТЬ УЧНІВ З ВИКОРИСТАННЯМ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	4
Вовчанська В.В. МОДЕЛЮВАННЯ ВЧИТЕЛЕМ СИТУАЦІЇ УСПІХУ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	6
Кучеренко Т.В. ЯК ВИКЛАДАТИ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ В УКРАЇНІ?	9
Шукатка О.В. АНАЛИЗ ИСТОРИЧЕСКИХ ПРЕДПОСЫЛОК СОВРЕМЕННЫХ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ УКРАИНЫ	13

Галузь «Соціологія»:

Артеменко С.Б., Лахай Ю.В. СОЦІАЛЬНЕ СИРІТСТВО КРИЗЬ ПРИЗМУ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВІТЧИЗНЯНОМУ СОЦІУМІ	15
---	-----------

Галузь «Будівництво і архітектура»:

Vasylyshyn V., Karaychentseva L. SOLIDNA KONSTRUKCJA: WYMIENNA SZALUNKI STALE TYPU	17
Григоровський П.Є., Халіна В.Ю. МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМ ВИМІРЮВАННЯ РОБІТ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ	18

Галузь «Природничий цикл»:

Бідун О.В. ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ КОНКРЕТНИХ СИТУАЦІЙ (КЕЙС - МЕТОДУ) НА ЗАНЯТТЯХ З ХІМІЇ	21
---	-----------

Галузь «Економіка»:

Бабинець К.В. МАЛІЙ ТА СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ	23
Білоус О.Ю. РОЗРОБКА СТРАТЕГІЙ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ НА ОСНОВІ МЕТОДОЛОГІЇ ФОРСАЙТУ	25
Войтків Т.І., Андрусик Б.В. УПРАВЛІННЯ КЛАСТЕРНИМИ СТРУКТУРАМИ: КОНЦЕПЦІЯ ЗМІН	28
Воронкіна Є.О. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ КОМПАНІЇ НА ОСНОВІ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	30
Воронкіна Є.О. МЕТОДИ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ КОМПАНІЇ НА ОСНОВІ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	32
Воронкіна Є.О. МЕТОДИ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ КОМПАНІЇ НА ОСНОВІ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	36

Галахов Є.М. МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ КОМПАНІЙ У НАПРЯМІ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНС-РЕСУРСУ	37
Гольча І.І. ПРИЧИНИ МИТНИХ ЗЛОЧИНІВ ТА ЇХ ОСНОВНІ ВИДИ	40
Марусей Т.В. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ВНУТРІШНЬОМУ ПРОДОВОЛЬЧОМУ РИНКУ	42
Родіонова І.В. КРИПТОВАЛЮТА: СУТНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	45
Харченко О.С., Хрипко І.С., Абрамова О.С. ПРОБЛЕМА УХИЛЕННЯ ТА УНИКНЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ	47
 <i>Галузь «Економіка та менеджмент»:</i>	
Руханський Б.В., Дубас А.О. МЕРЕЖЕВИЙ МАРКЕТИНГ В УКРАЇНІ	49
 <i>Галузь «Менеджмент і маркетинг»:</i>	
Бондар А.М. РОЛЬ І МІСЦЕ ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ У СУЧАСНОМУ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТІ	50
 <i>Галузь «Технічні науки»:</i>	
Карпюк Л.В. КОМП'ЮТЕРНА ГРАФІКА В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	51
 <i>Галузь «Математика»:</i>	
Даль Н. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ПРИКЛАДНИХ ЗАДАЧ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ	57

TEACHING TYPES IN INNOVATION PROCESSES OF EDUCATION

Iaroslav Vasylyshyn
Professor of the Institute of Architecture, Construction and Tourism.
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas.

Vitalii Vasylyshyn
Ph.D., professor of engineering and computer graphics
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Abstract: *Innovation processes in education must be seen in its complex social conditioning. This implies: correspondence education system complex vital social needs; internal consistency of its parts, and evaluation of the Company, each of the structural elements; education focus on the progressive development of society; that young people need in education, its social orientation.*

Keywords: *Higher education, innovation, science, students, the modern concept.*

In common parlance, the term innovation refers to the introduction of a new idea, method, or device. From a management perspective, Peter Duckier suggested that innovation is a “change that creates a new dimension of performance” (Hesselbein, Goldsmith, and Somerville, 2002, p. xi), and from an institutional perspective, as put forth by the U.K. Department of Trade and Industry, innovation is the successful exploitation of new ideas. The same range of meanings applies in higher education, where innovation can refer simply to some new way of doing things, or a change that improves administrative or scholarly performance, or a transformational experience based on a new way of thinking. Today’s higher education administrators, who must balance the fiscal pressures of running a large organization influenced by external forces such as rankings and increased competition for students and faculty and internal stresses produced by boards and accrediting agencies who are demanding more transparency, accountability, and tangible evidence of success, are best served by seeking continued innovation in curricular programs, delivery mechanisms, support services, and operations. In this volume, we have presented ideas for new ways of conducting business within the context of higher education. These, and more, are crucial to the continued success of institutions of higher learning.

Innovation can offer flexibility to enable institutions to adapt more readily in a constantly changing environment, a means by which colleges and universities can address concerns typically associated with mature enterprises, tools to ease increasing cost pressures, and efficiency gains through better operations and better matching of resources and requirements.

Innovation is defined as “the process of making changes to something established by introducing something new.” It applies to “...radical or incremental changes to products, processes or services.” Over the years there have been many changes in the way education is designed and delivered in parts of the world.

The modern concept of "education" is associated with the interpretation of such terms as "learning", "education", "education", "development". However, before the word "education" became associated with education, it had a wider meaning. Considering the dictionary meaning, the term "education" as a noun from the verb "form" in the sense of "create", "shape" or "develop" something new. Create a new innovation is a is.

The main criterion of innovation novelty acts having equal treatment as to the assessment of scientific educational research and advanced pedagogical experience.

Innovation processes in education must be seen in its complex social conditioning. This implies: correspondence education system complex vital social needs; internal consistency of its parts, and evaluation of the Company, each of the structural elements; education focus on the progressive development of society; that young people need in education, its social orientation.

In terms of socio-economic crisis changed the place of higher education in the system of values in life Russian students focus on specialty and forms of education, installing the future professional activities. Education is becoming a pragmatic value. Priority among universities now young people is given to economic, legal, humanitarian. At that dominates the desire to get an education as possible, good timing to take the most favorable place in the material sense.

The challenges facing contemporary education, provoked by the attitude to it for a number of decades. The situation today requires consideration of the young person, the account in the process of training and education, and individual personality characteristics and abilities, the optimal ratio of the spiritual and technocratic started. In search of a new paradigm of education innovation processes are the only sources of the education system. An important indicator of the quality of education is to appeal to spirituality, universal values, the wealth of the

world culture. Humanization of education (including higher education and vocational) became socially necessary in the present conditions.

Innovation processes should be carried out today in all educational institutions. New types of educational institutions, management systems, new technologies and techniques - a manifestation of the huge potential of innovation processes. Competent and thoughtful their implementation contributes to the deepening in it for positive change.

Innovation for 'Learner-Centered' Education .How can innovation and technology offset the barriers of access and mobility that has been a deterrent to education in many parts of the developing world?

With the emergence of smart phones, eBook readers, 'Podcasts' and 'Vodcasts,' Internet and low-cost computers, as well as solar electricity, cell phone access, and other technologies, comes the opportunity to provide education to assist individuals and communities in places under-served by traditional educational institutes. Technology and other innovations enable educational design and delivery to be adapted to the needs and environment of students enrolled in Open and Distance learning (ODL) and traditional educational programs. Thus, technology can also help programs shift to a 'learner-centered' approach to education.

In an environment in which the postal system is slow or unreliable, traditional ODL can face challenges in program delivery. Today Internet and email has enabled changes in the design and delivery of ODL in many parts of the world. What technologies are accessible for learners in developing countries? In many places, cell phones are in very widespread use, and text messaging is popular for work and personal communications, yet few institutions have adopted this tool. How can instructors and institutes more closely match their educational design and delivery with the technologies to which learners have regular access?

Keeping Abreast of Technological Change. "Although technology should not drive our teaching, technology does drive change".

Today, educators have the challenge of monitoring changes in technologies, determining if they apply to learners living in 'the real world,' and seeking ways to use technologies to complement and support instructional methodologies and practices.

The opportunities are immense, but there are also technological limitations in many parts of developing countries. Barriers to technological innovations for supporting education include inadequate telecommunications bandwidth, lack of trained support staff, and the cost and the availability of simple telephones, cell phones, computers, and electricity.

Innovation for Education for Development - the challenge of closing the ever-widening gap between the haves and have-nots may rest with the willingness of the education community to view education from a new perspective —and to innovate. This may include making use of affordable and accessible technologies to expand access to education. It may also require other innovative process or service strategies that do not rely on technology. It may require a shift in focus, to target educational and training programs to align more closely with what people identify as their most urgent needs.

Providing education in new and unconventional ways is only one of a number of solutions, but it is through innovation that we can meet the challenges of improved efficiencies, lower costs, increasing accessibility, and greater success in achieving development goals through education.

ПРОЕКТУВАННЯ СИСТЕМИ САМОКОНТРОЛЯ ЗНАТЬ УЧНІВ З ВИКОРИСТАННЯМ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Бондарев Марко Олександрович
аспірант Глухівського національного
педагогічного університету ім. О. Довженка
м. Шостка

Анотація: У статті розкривається роль і значення не тільки інформаційних технологій в освітньому просторі як психолого-педагогічно обґрунтована форма залучення учнів в освітній процес, але і компетентність сучасних педагогів в даному питанні. Автор приділяє особливу увагу підвищенню рівня компетентності співробітників освітніх організацій.

Зміст наукової роботи. XXI століття - століття інформаційних технологій. Комп'ютери, різні гаджети, віртуальний простір мережі «Інтернет» вже міцно увійшли в усі сфери життя сучасного суспільства. Можна як завгодно ставитися до цієї тенденції (позитивно, нейтрально або негативно), але заперечувати той факт, що інформаційні технології стали невід'ємною частиною всіх сфер життя сучасного суспільства - неможливо.

Технологічний прогрес, який ми спостерігаємо на сьогоднішній момент, вже призводить до великих змін у всіх сферах життя суспільства, а зокрема, в сфері освіти.

Яким стане освітній процес через 10 років? Які зміни необхідні в освітніх інститутах вже сьогодні? Якими компетенціями повинен володіти педагог, для того, щоб бути затребуваним на ринку? Які технічні розробки необхідні, для того, щоб оптимізувати освітній процес майбутнього?

Звернемося до висловлення Еразма Роттердамського: «Не для школи, а для життя ми вчимося» [4]. Якщо технології займають значне місце в житті суспільства, то сфера освіти, як одна з необхідних, значущих і фундаментальних складових суспільного життя не може не реагувати на ці зміни.

Звичайно, крім класичного змісту освіти, що включає навчання читанню, рахунку, письма, освоєння культури минулого, історії світу і своєї країни, законів природи, знайомство з великими книгами та інше, з'являється необхідність включення в програму освіти формування нових умінь, компетенцій, навичок - нових результатів освіти, які будуть здатні забезпечити життя людини в нових умовах.

Безперечним є той факт, що, для забезпечення такої освіти необхідна наявність відповідних компетенцій у сучасних викладачів. Не можна навчити людину чому-небудь, не маючи ні найменшого уявлення про предмет вивчення. Таким чином, технологічний прогрес сприяє не тільки формуванню потреби в наповненні програми освіти новими компетенціями, які необхідно освоїти які навчаються, а й новими компетенціями, якими повинен володіти сучасний педагог, для реалізації своєї професійної діяльності на належному рівні. У зв'язку з цим, згадуються слова великого педагога А.С. Макаренка: «Майстерність вчителя - це спеціальність, якій треба вчитися» [1].

Використання інформаційних технологій в освітньому просторі сьогодні - це психолого-педагогічно обгрунтована форма залучення учнів в освітній процес. Це освітня технологія, за допомогою якої при вивченні нового матеріалу в учнів задіюється максимальна кількість видів пам'яті (візуальна, аудіальна, «моторна» і ін.), Що, безсумнівно, є позитивною освітньою динамікою і в свою чергу, повною мірою сприяє реалізації будь-яких освітніх цілей і завдань, не залежно від віку учнів [2].

Таким чином, не включення технологій цифрового світу в контекст вчення і освіти означає, що освітні організації відгороджуються від реалій сучасного світу, від реалій суспільного життя і, головне, не зовсім чесно надходять по відношенню до сучасних учням, оскільки в цих умовах їм доведеться жити, а їх цього не навчать. Тому або освітні організації враховують вплив технологій і включають цей аспект в шкільне життя, або вони прирікають своїх учнів на те, що їм доведеться один на один зустрічатися і справлятися з цими проблемами - а їм доведеться.

Також, крім змісту освіти, важливим аспектом для аналізу є обсяг і темп сучасного навчання. У зв'язку з розширенням обсягу необхідних знань і компетенцій, якими повинен опанувати навчається, постає питання про те, як йому встигнути не тільки їх отримати, але і в належній мірі освоїти.

Самоосвіта - процес свідомої самостійної пізнавальної діяльності. Сутність самоосвіти полягає в уміннях самостійно здобувати знання з різних джерел, втілювати їх в практичній діяльності, удосконалюючи свою майстерність. Щоб встигнути за науково-технічним прогресом, бути на рівні сучасних вимог суспільства, треба постійно займатися самоосвітою. Причини, які найчастіше гальмують заняття самоосвітою, - відсутність матеріально-технічних засобів, що забезпечують якісний процес самоосвіти, відсутність контролю, що послаблює мотивацію, і недостатня психологічна сформованість, тому що саморозвиток - ознака професіонала високого класу [3]. Необхідно не тільки направляти і знайомити учнів з різними способами отримання додаткової інформації та її закріплення, а й забезпечувати їх різними засобами і технологіями, які враховують рівень їх психологічного розвитку, особливості сприйняття і запам'ятовування інформації.

У зв'язку з цим, постає питання про здатність сучасного педагога, крім організації процесу освіти, не тільки мотивувати учнів на подальше їх самоосвіта, але і забезпечити даний процес всіма необхідними матеріально-технічними засобами.

Проектування системи самоконтролю знань учнів з використанням нових інформаційно-комунікаційних технологій - питання складне і вимагає високу компетентність педагога не тільки в рамках своєї спеціальності, але і високою інформаційно-технічної грамотності.

Таким чином, вже зараз педагогам, крім знань в рамках своєї спеціальності, необхідно освоювати інформаційні технології не стільки з точки зору їх використання, скільки з точки зору їх проектування і розробки з урахуванням освітніх особливостей свого предмета, а також психолого-педагогічних особливостей розвитку учнів, для яких дана система і розробляється.

Сучасні інформаційно-комунікаційні освітні технології, крім позитивних характеристик, мають один дуже значний недолік - масовість, уніфікованість, і, як наслідок, відсутність індивідуального підходу. Саме це протиріччя і повинен вирішити сучасний педагог, розробивши в рамках свого навчального предмета систему самоконтролю знань учнів, що, в свою чергу, не тільки допоможе учням у процесі самоосвіти, але і як результат підвищить їх успішність.

Таким чином, педагог майбутнього - це не просто вузький фахівець в рамках своєї галузі викладання, а це широкий фахівець, який володіє глибокими знаннями як в рамках своєї спеціальності, так і всіма необхідними знаннями, що дозволяють створювати різні інформаційно-комунікаційні системи, що дозволяють супроводжувати процес навчання з урахуванням індивідуальних особливостей учнів.

Педагогіка майбутнього - це розумне поєднання гуманітарної освіти педагогів з технічною, а саме, знання мов програмування на достатньому рівні, щоб створювати якісні інформаційно-комунікаційні програми і системи.

Література

1. Макаренко А. С. Методи виховання / А. С. Макаренко // Педагогіка. - 2007. - № 8. – С. 16-27.
2. Полат Е.С. Нові комунікаційні та інформаційні технології в навчанні. – М, 2003.
3. Самоукина Н.В. Психологія і педагогіка професійної діяльності. - М.: Асоціація авторів і видавців «ТАНДЕМ»; Видавництво ЕКМОС, 1999.
4. Еразм Дезидерій Роттердамський. Розмови запросто. М.: Художня література, 1969. 704 с.

УДК 373.5.016:796

МОДЕЛЮВАННЯ ВЧИТЕЛЕМ СИТУАЦІЇ УСПІХУ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Василина Василівна Вовчанська,

Викладач

**кафедри теоретичних основ методики фізичного виховання
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка**

Постановка проблеми. Одним з пріоритетних напрямів і ціннісних орієнтацій державності та суспільної свідомості є формування системи освіти в Україні. Оскільки доля майбутнього людства більшою мірою залежатиме від розвитку духовної і моральної сфери суспільства то проблеми виховання, освіти, розвитку молодого покоління набувають особливого значення. Педагогічна діяльність вчителя спрямована на те, щоб створити ситуацію успіху для розвитку особистості дитини, дати можливість кожному вихованцю відчувати радість досягнення успіху, усвідомлення своїх здібностей, віри у власні сили. Підтримка почуття гідності, знання і розуміння дитини, віра, любов і повага до неї, бережливе, чуйне ставлення до фізичного, психічного і духовного розвитку лежить в основі цього підходу.

Мета статті – змоделювати процес створення ситуації успіху на уроках фізичної культури.

Об'єкт дослідження – професійна діяльність учителя як носія духовних цінностей.

Предмет дослідження – ситуація успіху як основа фізичного, психічного і духовного розвитку учня.

Методи дослідження. Під час дослідження використовувалися теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури та емпіричних даних, матеріалів всевітньої мережі інтернет, педагогічні спостереження, положення, викладені у працях українських діячів минулих часів та сучасних дослідників.

Основний виклад матеріалу. Професійна діяльність учителя як носія духовних цінностей, спадкоємця поколінь покликана сприяти утвердженню гуманної, демократичної особистості, здатної до саморозвитку, самореалізації своїх інтересів [7]. Великий і тонкий знавець дитячої психології В. О. Сухомлинський стверджував: «Успіх у навчанні – єдине джерело внутрішніх сил дитини, які породжують енергію для переборення труднощів, бажання вчитися» [4].

У шкільній педагогіці були розроблені та етабльовані перші методики створення ситуації успіху. Про те, що саме успіх підтримує інтерес дитини до навчання, вказував знаний педагог минулого К. Ушинський. Він вважав, що бажання навчатися з'являється лише тоді, коли є натхнення, яке народжується від успіху в оволодінні знаннями. Великий вчений прийшов до висновку, що тільки успіх підтримує інтерес учня до навчання. Дитина, яка ніколи не пізнала радості праці у навчанні, не пережила гордості від того, що труднощі подолані, втрачає бажання, інтерес вчитися [5].

Діти повинні відчувати увагу до себе, інакше вони не можуть існувати. Заряд, здобутий в юності, гартує характер, підвищує життєву стійкість особистості, сприяє перетворенню та реалізації духовних сил. Ситуація успіху стає точкою відліку для змін у взаєминах з оточуючими, для подальшого руху дитини вгору, щаблями розвитку особистості. Вона виробляє найціннішу людську якість – стійкість у боротьбі з життєвими труднощами.

Віра педагога у позитивні властивості дитини, її сили, успішність є великою стимулюючою силою, що сприяє розвитку особистості школяра, спонукає до співпраці у навчальному та виховному процесах. Найперше завдання вчителя – дати дітям відчуття радості праці, щастя успіху в навчанні, пробудити в їхніх серцях почуття власної гідності, бо успіх у навчанні – єдине джерело внутрішніх сил дитини, що породжує енергію для боротьби з труднощами, бажання вчитися [1].

Основним фактором розвитку особистості школяра стає ситуація успіху. Її переживає як учень слабкої успішності, так і учень високої продуктивної діяльності, як мудрий, досвідчений педагог, так і молодий фахівець. Для створення ситуації успіху на уроці необхідно організувати атмосферу доброзичливості в класі впродовж усього уроку; висока мотивація пропонованих завдань; реальна допомога в просуванні до успіху; постійна підтримка в процесі виконання роботи [2].

Успіх — це результат роботи вчителя. Бажати учневі успіху – насправді означає бажати йому дозріти для чогось і до чогось, щоб отримати це. Ситуація – це сукупність умов, що забезпечують успіх, а сам успіх – результат такої ситуації. Ситуація – це те, що здатний організувати вчитель: переживання ж радості, успіху – дещо більш суб'єктивне, значною мірою приховане від стороннього погляду. Дати кожному із своїх вихованців можливість пережити радість досягнення, усвідомити свої можливості, повірити у себе – головне завдання педагога.

У навчальному процесі багато рушійних сил і серед цих спонукань наймогутнішим є надія на успіх. Усунь її – і зусилля людини втрачають сенс. Надія на успіх живе в кожній дитині, але це не означає, що кожна надія збувається. Для однієї дитини очікування успіху звичне, для другої – епізодичне, для третьої – поодиноким. Це стан «здійсненої радості», творцями якої виступають і школярі, і вчителі й батьки.

У школі навчаються учні різного віку, де сумлінне ставлення до своїх обов'язків – найголовніша їхня відмінна риса. На уроках фізичної культури вони активні, привчені до самостійності, у класі – почувають себе комфортно і захищено, користуються авторитетом і емоційно стійкі. Таких учнів можна умовно віднести до категорії «надійні», але і в них можуть бути збої. Тому найкраща допомога – не пропонувати допомоги, не нав'язуватися з рятівними розмовами, а дати їм час, щоб вони самі розібрались зі своїми проблемами.

Бувають учні, здібності яких вищі, ніж у «надійних», але система роботи слабша. Вони дуже активно реагують на успіхи і невдачі, оцінки переживають дуже емоційно, користуються симпатіями однокласників, учителів. Їх можна віднести до категорії «упевнені», але в них можливі не тільки збої в роботі, а й швидке звикання до успіху, девальвація здійсненої радості, зміна впевненості на самовпевненість. Педагогічний спосіб «холодний душ» – ось, що справляє на них хорошу дію.

Існує категорія здібних школярів, які до справи ставляться сумлінно, але найголовніша їхня риса – невпевненість у своїх силах. У них часті перепади настрою і результатів роботи, де особливо це помітно під час участі у змаганнях. У такої категорії учнів може виникати депресивний стан, і якщо вчасно не помітити його, не розібратися в причинах виникнення, то депресія може затягтися та стати хронічною.

Працюючи з категорією «невпевнених», потрібно вселити дитині віру в себе, доторкнутися рукою до її плеча, простягнути їй на долоні своє оголене серце, відкрите для добра і співчуття.

Ситуація успіху розглядається тільки в нерозривній парі: успіх- неуспіх. Неуспіх школяра – результат нездійсненої радості, який приводить до зневіри, і всі зусилля втрачають сенс. Перебороти неуспіх – означає створити умови для того, щоб радість усе-таки відбулася.

Хто вони такі, «зневірені?»... Ось повчальний приклад із життя відомого фізика Джеймса Максвелла. У Максвелла в академії відразу ж з'явилось прізвище – Дурило. Він не шукав зближення з однокласниками, обираючи самотність. Його успіхи у класі не були зовсім блискучими. Учитель грецької мови містер Кармайкл вважав своїм найголовнішим завданням розсаджувати учнів відповідно до їхніх шкільних успіхів. І Джеймс ніколи не сидів спереду. Його постійно відсаджували назад, до щораз агресивніших сусідів, котрі віддавали усі сили і здібності знуцанню над Джеймсом.

Тим часом у школі почали вивчати геометрію. Цей предмет вів містер Глоаг, добра людина, природжений учитель. Він жартував, але і вимагав. На його уроках Максвелл був першим учнем. Ніхто не міг позмагатись з ним у кмітливості, гостроті розуму, оригінальності доказів. Коли настав час іспитів, учні академії були вражені: Дурило став одним з перших.

Максвелл, безумовно, був талановитим, але талант – це ще не все. Для цього потрібні умови, щоб він розквітнув, необхідно, щоб хтось повірив у нього, захотів би допомогти зіпнутися на ноги, допомогти розцвісти. Не зустрівся б на шляху Максвелла вчитель математики Глоаг, хто знає, як би далі склалася доля цього дивакуватого Дурила. Талант плюс праця, плюс удача дорівнюють успіху. Але не гарантовано, не завжди. Тут потрібна допомога педагога, колективу, що підтримають таке прагнення, зможуть уселити впевненість у свої сили, не дати «потонути» і організувати «несподівану радість».

З педагогічного погляду несподівана радість – результат продуманої, підготовленої діяльності вчителя. Її може породити результат, якого дитина не очікувала, обмежуючи свої можливості; не

очікувала, знаючи рівень вимог цього вчителя; не очікувала, бо віддавала перевагу ролі «сірого», середнього учня.

Для того, щоб підтримати учня існує багато способів. Ця підтримка потрібна постійно і це має бути чимось більшим, ніж кілька фраз, які весь час повторюються: «молодець», «дуже добре», «чудово» і «відмінно». Щирість, творчість і розмаїтість — сильне знаряддя в побудові самоповаги дитини. Одним із факторів розвитку особистості школяра є принцип навчання й виховання, що сприяє формуванню позитивного ставлення до навчання, школи, праці, тобто сприяє ефективності навчання. Кожен учитель має взяти за основу запропонований алгоритм створення ситуації успіху на уроці [6].

Вчитель повинен піклуватися про те, щоб навчально-виховний процес, який він організовує, містив у собі ситуацію успіху. Це повинно стосуватися діяльності як індивідуальної, так і групової. Для педагога важливо розуміти внутрішній світ дитини, поважати його переживання. Впливаючи на виховання, вчитель повинен говорити дитині правду, хай і гірку. Як тільки учень відчує, що вчитель цікавиться його емоційним станом, прагне зрозуміти його і допомогти, то прийме зауваження педагога, довірить йому свою долю.

Звернімо увагу на високу професійну майстерність учителя у створенні умов ситуації успіху. Оксанка навчається у 5 класі. Всі діти ставляться до неї з відчуженням і постійно ігнорують. Вже декілька уроків школярі вивчають комплекс вправ ранкової гімнастики, до проведення якого вчитель залучає учнів. Це їм дуже подобається, бо вони одночасно вчаться і мають можливість побувати у ролі вчителя.

На уроці майже всі учні піднімають руки. Оксанка руку не піднімає, за неї говорять її оченята, ніби промовляючи: «Викличте мене!» Цю іскру в очах побачив учитель і сказав: «А зараз проводитиме Оксана». Дівчинка вийшла на середину і з такою впевненістю почала показувати вправи, що у дітей від здивування захопило подих. Вимоги до проведення були виконані блискуче. І командний голос, і підрахунок, і культура рухів. «Молодець!» - похвалив учитель. Це найкраще проведення. Всі учні у класі мають взірєць для наслідування [3].

Ми бачимо, як вчитель, завдяки таким особистісним якостям, як спостережливості і уважності, дав можливість учениці проявити себе і отримати радість. Ця радість для Оксанки була несподіваною, а несподівана радість дає можливість дитині розкрити для неї самої свої власні можливості – якийсь бік якщо не таланту, то принаймні приховані дотепер здібності.

В цьому і полягає професіоналізм вчителя та його виховний дар. Це вміння бачити і відчувати дитину, не готувати ситуацію спеціально, а вміти зловити той момент, коли дитина готова себе реалізувати, не втратити його, правильно оцінити і якимось матеріалізувати.

Висновки: Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що ключовою фігурою на уроці є вчитель і від його вміння залежить оптимізація навчально-виховного процесу. Головний зміст діяльності вчителя полягає в тому, щоб створити кожному вихованцеві ситуацію успіху.

Створена вчителем на уроці ситуація успіху змінює в позитивний бік стиль життя дитини. Вона стає точкою відліку для змін у взаєминах з оточуючими і дає поштовх для подальшого руху вгору сходишками розвитку особистості, підвищує життєву стійкість, здатність до протидії, загартовує характер, відкриває приховані можливості особистості, стимулює інтерес до навчального процесу. Це надихає школярів до творчої праці, розвиває пізнавальні здібності, допомагає особистості пізнати себе, самовизначитись та самореалізуватись, впливає на результативність.

Завдання вчителя полягає в тому, щоб видалити зі змісту, засобів, форм і методів навчання все, що заважає кожному школяреві пережити почуття успіху, озброїти учнів засобами досягнення успіху в різних шкільних ситуаціях.

Тут важливу роль відіграє особистий приклад учителя фізичної культури, оскільки основним джерелом радості на уроці повинен стати процес навчання, який організовує вчитель і допомагає школярам у подоланні труднощів, опануванні знань, розвитку здібностей і якостей.

Література

1. Бех І. Д. Педагогіка успіху: виховні втрати та їх подолання / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 2004. - №4. – С.5-15.
2. Біл Ньюмен. 10 фантастичних засобів добитися успіху. – 2007.
3. Вовчанська В.В. Професійна майстерність учителя фізичної культури //В.В.Вовчанська.- Тернопіль, - 2014.
4. Сухомлинський В. А. Сердце отдаю детям/ В.А.Сухомлинський. – К.: Рад. шк., 1988.
5. Ушинський К. Д. Избранные педагогические сочинения. М.: Педагогика, 1974. – 569 с.
6. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. В 2-х частинах: Навчальний посібник. – Тернопіль, 2012.
7. <http://5fan.ru/wievjob.php?id=52737>

Анотація: У статті розкрито роль ситуації успіху в навчальній діяльності школярів як проблеми, до якої все частіше звертається сучасна педагогічна наука. Провівши огляд та аналіз літератури з теми «Створення ситуації успіху на уроках» можна стверджувати, що обрана тема є актуальною для освіти. Потрібно лише допомогти дитині в період формування її особистості і ні в якому разі не позбавляти школяра чекання завтрашньої радості та віри у свої можливості.

Ключові слова: вчитель, навчально-виховний процес, ситуація успіху, учень, успіх, урок фізичної культури.

МОДЕЛИРОВАНИЕ УЧИТЕЛЕМ СИТУАЦИИ УСПЕХА НА УРОКАХ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Аннотация: В статье раскрыто роль ситуации в учебной деятельности учеников как проблемы к которой все чаще обращается современная педагогическая наука. Проведя осмотр и анализ литературы по теме «Создание ситуации успеха на уроках» можно утверждать, что избранная тема есть актуальной для образования. Нужно только помочь ребенку в период формирования его личности и ни в каком случае не лишать ученика ожидания завтрашней радости и веры в свои возможности.

Ключевые слова: учитель, учебно-воспитательный процесс, ситуация успеха, ученик, успех, урок физической культуры

VOVCHANSKA V.V. SIMULATION OF A SITUATION OF SUCCESS BY A TEACHER AT SPORT LESSONS

Abstrakt. The article describes the role of a situation of success in educational activity of pupils as a problem which the modern pedagogical science more often has been discussing. Having carried out the review and the analysis of appropriate scientific literature it is possible to claim that the selected subject is urgent for the education. It is only necessary to help the child during formation of her personality and not to prevent a pupil from waiting for tomorrow's joy and a faith in his opportunities.

Keywords: teacher, teaching and educational process, situation of success pupil, success, sport lesson.

ЯК ВИКЛАДАТИ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ В УКРАЇНІ?

Кучеренко Тарас Володимирович
КЗ «СЗШ № 54» ДМР

Місто Дніпро

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА:

Кучеренко Тарас Володимирович

Учитель вищої категорії

Комунальний заклад «Середня загальноосвітня школа № 54»

Дніпровської міської ради

Україна

Дніпро

Анотація:

Стаття присвячена помилкам патріотичної освіти, які виявила криза 2014 року на сході України. Автор намагається не тільки проаналізувати попередні типи патріотичної освіти в Україні, а й зрозуміти шляхи якісного заповнення патріотичного вакууму під час викладання історії: в родинному, гносеологічному, історичному, правовому, політичному аспектах. Особлива увага приділяється чіткому розумінню батьківщини та предмету її історії, формуванню навичок критичного мислення та громадянській освіті.

Стаття викладена російською мовою.

Ключові слова: 2014-й, батьківщина, історія батьківщини, критичний аналіз, громадянська освіта

Содержание

1. Весна 2014-го – как маркер невысокой продуктивности национального образования
2. Просчеты:
 - a. неопределенная концепция патриотического образования
 - b. неясность в понимании родины: нечеткость трактовки, непрактичность в применении, устаревшая методология подачи
3. Воспитание патриотизма в имперское, советское и постсоветское время
4. Уроки 2014-го:

- a. семейный аспект: семантика понятия родины и содержание любви к ней
 - b. исторический аспект: история рода и народа, земли на которой жили и страны, которую создали
 - c. гносеологический аспект: аналитика и критический анализ
 - d. правовой аспект: естественно-правовая модель отношений человека и государства
 - e. политический аспект: идеология мультиэтнической политической нации и комфортной страны
5. Обобщение

Стаття

События в Донбассе весной 2014 года, заставляют задуматься о продуктивности школьного преподавания украинской истории за все годы независимости (на фотографії – середня загальноосвітня школа імені піонера-героя Віті П'ятьоркіна № 7 міста Луганськ в серпні 2014 року).

Не вызывает сомнений следующее положение: если в стране не действуют «социальные лифты», политическая система клановая, политикум олигархичен, коррупция системна, экономика зарегулирована и монополизирована, свободное предпринимательство отсутствует, средний класс «лежит», национальная идея не определена, политическая нация не сформирована, чиновничий корпус в лучшем случае аполитичен, силовые структуры деморализованы а шовинистическая пропаганда соседней страны носит системный характер – в многонациональном и депрессивном (экономически и духовно) восточном регионе страны образование не являлось главной и объективной причиной гражданской катастрофы 2014 года. Однако, несомненно и то, что образование – показательный фактор гражданской жизни.

Что было «не так» в преподавании истории Украины на востоке страны за все годы ее независимости? Мы хотим предложить вам несколько вариантов ответов для размышления.

Во-первых, образование не определилось с концепцией. Всестороннее развитие, гуманитарная доминанта, концепция жизнотворчества, компетентностный подход... Последний, при кажущейся узости и утилитарности – более практичен. Как в плане необходимости навыков критического анализа и гражданского мышления, так и в плане понимания родины. Возможно, школьная реформа 2017 года – есть решение вышеназванных затруднений.

Во-вторых, само понятие родины, в связи с вооруженным конфликтом на территории страны – потребовало ясности трактовки, практичности ее применения и методологию подачи этого понятия детям. Предыдущие начетничество и «шароварщина» псевдопатриотического школьного воспитания на востоке – после случившегося серьезно не воспринимаются и даже вспоминаются с трудом. Но хорошо вспоминается граффити во время «русской весны» в Луганске: «Путин научит тебя любить родину». Так что мы, собственно говоря, собираемся любить, и кто нас собирается учить этим заниматься? Вспомним, как это делалось раньше и каких ошибок уже можно избежать.

В имперское, советское и по инерции в постсоветское время «учили любить родину» – власть предрержащие, СМИ, школа. Такая любовь – государственный заказ на отождествление государства и родины. «Любить» было не сложно, и даже волнительно, так как понятие, например, советской родины (читай «государства») наполнялось самым благородным, справедливым и героическим смыслом. Забывшие вставить «советскую» между «Любiть» и «Україну» наказывались (Владимир Сосюра) [1]. Отсюда и первый позыв к свободе: «Любити те, що сам люблю, а не підказане тобою...» (Иван Светличный) [2].

За двадцать три года независимости все бывшие советские республики столкнулись с естественной проблемой поиска нового смысла своей обновленной(?) родины. Этот своеобразный поиск родины часто получал обратный вектор – от «интернационализма» к «национализму». Понятие подавалось с помощью ретроспекции в романтическое национальное прошлое. Однако путь, предложенный два века назад «мудрым німцем» и отцом европейского романтизма [3], морально устарел. И даже если принять то, что Украина вышла из гердеровского романтизма (XIX века), то в веке XXI-м такое «возвращение к истокам» – популизм для космополитических маневров или шовинистических манипуляций. Архаичность и жестокость такого патриотизма оценена еще в XX веке (Иван Дзюба) [4].

Способ формирования национального «патриотизма» может быть однотипен предыдущим эпохам: почти те же советские мифологемы о вероломных врагах или обновленная версия о нелюдском общественном строе навязанном извне – через страх и ненависть к которому предполагается мобилизация чувства ценности всего своего. Дешево, быстро и слепо, на основе природного, «звериного оскала (псевдо)патриотизма» (Евгения Тимонова. Лекция «Рожденные альтруистами». – М.: Лекторий «Прямая Речь», 2015). Слепо, потому что этот привычный способ общественной мобилизации не люстрирован, вызывает ксенофобию, а с 2004 по 2014 год к тому же заработал в обратном направлении на востоке страны.

Подача «фашистской угрозы с запада» позволяла левым и региональной партии олигархов (ПР) держать мобилизованным электорат избирателей для постоянного прохода в парламент. Страх и ксенофобия, дешевая основа этого механизма влияния на массы, имеет обратную сторону – слепоту верящих (страх априори блокирует критический анализ). Разрушительные последствия такого «патриотизма» возникли после потери «руководящей силой» (ПР) своего авторитета и рычагов власти в 2014. Именно тогда электорат, как «движущая сила» ксенофобии, остается один на один со своими страхами, ненавистью и всем тем «идеологическим бредом, которым поливал оппонентов». Масса людей, мобилизованная на основе установки «если завтра война» – уже обречена на войну. Ибо другого завтра такой «патриотизм» – не предлагает. Так из булгаковской разрухи в голове подобно «Андеграуду» Эмира Кустурицы материализованный мрак воинственной ксенофобии вылезает на поверхность: «Войны рождаются в головах людей» (из устава ООН).

Таким образом, отождествление родины с государством, а патриотизма с ненавистью к врагам – превращает патриотическое воспитание в подготовку к защите горячо любимой родины от врагов, которых укажет родина (государство, устами государя).

Психологическое давление этого тоталитарного идеологического стереотипа способствует либеральному диссидентству. Вот почему во время революционных, оттепельных, перестроечных, независимых процессов общество, думаю, становится склонным к левым пацифистски-космополитическим или правым романтично-националистическим установкам в сфере образования. Для нашего времени, подозреваю, и то, и другое – возврат в прошлое. Идеологически это деморализует. В эпоху глобализации – это анахронизм (даже не архаика). В стране же, где коррупция (корсет государственности или настоящий источник национальной измены?) становится системной, размытое понятие родины и неопределенная концепция патриотического образования – лишь очередная констатация всего социально-экономического неблагополучия, еще один предвестник гражданских бед.

Какое понимание родины и какова методология гражданского образования – представляются объективными в нынешних условиях, после вышесказанного и с учетом трагического опыта 2014 года?

Понятие «патрио» (фр.), «родины», «батьківщини», «вітчини» – семантически относится к роду, отцовщине. Очень красиво и образно на этом фоне выглядит смысловая перекличка таких одинаково написанных, но разных, на первый взгляд, по содержанию русского и украинского слов «родина». Прекрасно и разумно понимается и смысловой ряд таких понятий как «родина – рід – народ – природа». Тем удивительнее выглядит приватизация пропаганды патриотизма такими, не имеющими с семьей и родом ничего общего, институтами, как государство, СМИ, школа. Сразу приходят на память официальные иконы жертвенного патриотизма советского и независимого периодов – подвиги молодогвардейцев и героев Крут. Подвиги неоспоримые, но роль взрослых: учителей, политиков, журналистов – показательна. И если Сталин молниеносно отреагировал на первую редакцию романа «Молодая гвардия» и произведение вышло в печать уже иным, «заполненное» взрослыми государственными патриотами – то в случае с трагедией под Крутами, остались нелюбимые воспоминания студентов о своих преподавателях, стоящих в резерве, и фото официозных похорон, где взрослые все же «проявились». Оба примера и семантика слова, думаю, заставляют искать родину не в государственной пропаганде, а в роду и семье каждого ребенка. Слоган Вячеслава Чорновола: «Украина начинается с тебя» – в образовательной сфере, возможно, звучал бы: «Украина начинается с семьи». Полагаю, эта идея – по-сковородиновски основополагающая, и полностью меняет акценты в так называемом патриотическом воспитании. Оно становится гражданским. Гражданским образованием.

Какие акценты гражданского образования способствуют развитию страны и каждого?

В семейном плане – доверимся Сухомлинскому: народная песня, родной язык (не привычный ребенку, а тот, на котором говорил его род) и родная природа. Лишь разумение красоты и смысловой нагрузки песни, языка и окружающей среды, воспитывают желание приумножить, создать, оберегать эту красоту, иными словами любить родину и беречь ее. А не ненавидеть «официального» врага. Что до чужого, то более адекватным представляется франковское понимание: умение «читать» красоту родной культуры становится ключом понимания красоты иных и уважения к этим иным культурам. С этим трудно не согласиться. Тем более, если живешь вместе или даже на земле иного народа [5].

В историческом аспекте, полагаю, актуально представление ребенком истории родины – как истории его рода и его народа, земель на которых они жили, и страны, которую они строили и в которой живет он. Основа – навык критического анализа, выбитый из трех поколений отечественной интеллигенции. Никакого клипового мышления относительно фактов современности вне исторического контекста! По многу раз и в разных вариациях – периодизация и логика истории родины. Например, выявление закономерностей неимперской истории народа лесостепи – земледельца (не лесного охотника, не степного кочевника тощо). Еще и еще раз – история родины, как история твоей семьи, твоего рода, личная персонализация истории твоей страны. В основе – изучение родословной.

На понимании важности владения навыками критического анализа наталкивают противоречивые судьбы преподавателей кафедр украинского языка и литературы, украинской и всемирной истории донецких и луганских вузов в 2014-м. Вот несколько основных навыков анализа и критического анализа, делающих человека свободным, ибо лишь так можно представить весь диапазон выбора:

1. Прослеживание причинно-следственных связей (святая святых советской школьной историографии – не критический, но уже анализ). Логические цепочки для большей объективности – целесообразно учиться прослеживать на протяжении длительных промежутков времени, по несколько, соответственно каждой сфере жизни общества. Никакого фрагментального представления о том, что происходит сейчас за окном и вне интернета!

2. Обязательное умение давать оценку причинам исторических событий и явлений: аргументированно определять главные и второстепенные, субъективные и объективные.

3. Для объективности – не просто ключевые взгляды всего диапазона мнений по важным или проблемным вопросам истории и современности, а обязательное нахождение логичной аргументационной базы каждого. Например, нахождение доказательной базы по спорному вопросу с нескольких точек зрения (классовая, гендерная или возрастная выгода, религиозный, моральный, правовой и лишь затем – свой взгляд).

4. Распознавание PR-приемов и мотивировки в рекламе, пропаганде.

5. Умение излагать свою точку зрения (например, методом ПРЕС: «я считаю, что...; потому, что...; например, ...; таким образом, я считаю...») [6].

В правовом аспекте – представляется перспективной естественно-правовая модель отношений человека и государства. Как следствие – идеи гражданского общества и правового государства, уважение к суверенитету и его незыблемости, деловая активность, успех и как следствие – самоуважение, а значит – активность социальная и гражданская, полное неприятие коррупции. В школьном правоведении гражданская (естественно-правовая) и государственная (юридически-позитивистская) модели отношений человека и государства подаются как равноценные, но в конфликте на востоке Украины они стали существенной частью идеологий враждующих сторон. Последняя предопределена пассивностью и поддержана испугом части населения Донбасса, ориентированной на порядок, права, стабильность и заботу со стороны государства в обмен на свободы. Такое общество стабильно бедное, несмотря на наличие тонкой прослойки богатых людей, поддерживается страхом перед «фашистской» угрозой и искренним непониманием естественно-правовой модели отношения человека с государством.

Сравнивая разные модели и принципы политической и общественной жизни – важную роль играет отработка таких навыков аналитики, как сравнительный анализ (определение общего, различного, вывод) и определение сильных и слабых сторон чего-либо. Знакомя с диапазоном правовых мыслей, полагаю, целесообразно обучаться умению давать определять сильные и слабые стороны каждой.

В политическом аспекте – наиболее адекватной политическим реалиям представляется идеология мультиэтнической политической нации. Идеи многовекторности, национализма, «семьи» уже исчерпаны, причем, по высокой цене. А формирование нации, замеченной в Украине еще отцом европейского романтизма Герхардом Гердером, продолжается. Несмотря на то, что мы вышли из европейского романтизма – в мире модернизации, глобальных процессов и совместного общежития – идеи мультиэтнической политической нации и комфортной страны альтернативы пока нет.

Таким образом, подводя итог анализу педагогических просчетов, проявившихся в 2014 году на востоке Украины, считаю, что изучение истории Украины в украинской школе будет более продуктивным если акцент перенести на:

1. четкое понимание предмета изучения;
 2. формирование навыков критического анализа;
 3. гражданское образование
- что подробнее было рассмотрено выше.

Література:

1. Сосюра В. Третя рота. – К.: «Знання», 2010. – 352с.
2. Гель І. Виклик системі: український визвольний рух другої половини ХХ століття. – Львів: Часопис, 2013. – 392с.
3. Пометун О. Історія України: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 288с.
4. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація? – К.: Києво-Могилянська академія, 2010 – 336с.
5. Сухомлинский В. Рождение гражданина. – М.: Концептуал, 2016. – 346с.
6. Сущенко І., Пометун О. Основи критичного мислення. – К.: ЛІРА, 2016. – 156с.

АНАЛИЗ ИСТОРИЧЕСКИХ ПРЕДПОСЫЛОК СОВРЕМЕННЫХ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ УКРАИНЫ

Шукатка Оксана Васильевна
кандидат педагогических наук, доцент,
доцент кафедры физического воспитания и спорта
Львовский национальный университет имени Ивана Франко
г. Львов, Украина

Аннотация. В статье осуществлен анализ исторических предпосылок современных интеграционных процессов в высшем образовании. Определен процесс имплементации терминов «интеграция», «междисциплинарная интеграция» в педагогическую науку. Установлено, что интеграция в учебном процессе осуществляется путем слияния в едином синтезированном курсе элементов различных учебных дисциплин, научных понятий, методов, комплексирования основ наук в раскрытии межпредметных проблем.

Ключевые слова: интеграция, междисциплинарная интеграция, межпредметные связи, высшее образование, дифференциация.

Проблема интеграции не является новой для педагогики и других наук, для культуры, образования. В педагогике проблеме интеграции стали уделять внимание в последние несколько десятилетий, однако интеграционные тенденции (межпредметная интеграция, интеграция теоретического и производственного обучения, территориальная интеграция) прослеживаются с давних времен.

Первичные знания человека опирались на эмпирический опыт, который обогащался в результате наблюдения за явлениями природы и жизнью общества. Накопленные сведения систематизировались и обобщались философией. Связывая различные аспекты явлений, древние философы не имели суровых научных правил и определенной системы. Научное знание было синкретическим, или неразветвленным [4, с. 26].

Человечество развивалось, увеличивая свои познавательные возможности. Расширялся круг доступных для исследования объектов природы, полученная информация постепенно перестала укладываться в привычные рамки философии. Как следствие на ее основе стали образовываться самостоятельные отрасли знаний. Такая дифференциация обусловила переход к разделному преподаванию учебных дисциплин. В процессе дробления, как свидетельствует история педагогики, между дисциплинами нарушалась естественная связь, существующая между предметами и явлениями реального мира.

В эпоху Возрождения прогрессивные педагоги осознали этот недостаток и предприняли попытки устранить его, требуя установления взаимосвязей между предметами в процессе обучения. Так, «Великая дидактика» Я. Коменского содержит постулат о том, что все, что находится во взаимной связи, должно преподаваться в такой же связи [6].

Зарождение в XVII в. классического естествознания свидетельствовало о новой стадии изучения природы – аналитической. Классическое естествознание разрушило древние представления о Космосе как о завершенном и гармоничном мире, усовершенствованном и цельном. Вся сложность единого, целостного мира природы рассматривалась в совокупности нескольких «простых элементов», побудив исследователей на детализацию объектов изучения. Поэтому развитие научного знания сопровождается непрерывной дифференциацией, то есть распределение на более мелкие разделы и подразделы [7].

Однако такой подход разрушает целостную картину мира, разрывает взаимосвязь между явлениями, представляет окружающий мир разделенным на многочисленные несвязанные части. Возникает много отдельных наук, следовательно, предметов для преподавания. На этом этапе возникает вопрос о восстановлении утраченных связей, а именно: о междисциплинарной интеграции.

В истории педагогики с XVII до середины XX века накопилось ценное наследие по теории и практике межпредметных связей в обучении (С. Батышев, П. Блонский, П. Груздев, В. Давыдов, Дж. Дьюи, И. Зверев, Б. Есипов, В. Кондаков, И. Лернер, Дж. Локк, Н. Лошкарева, В. Паламарчук, Г. Песталоцци, С. Шацкий, П. Шимбирьев и др.). Ученые изучали такие направления этой проблемы:

– относительно межпредметных связей – обосновывалась объективная необходимость отражать взаимосвязь реального мира в учебном процессе; подчеркивалась мировоззренческая функция межпредметных связей, их роль в общем умственном развитии учащихся; выявлялось их положительное влияние на формирование системы знаний; предпринимались попытки обучать преподавателей к реализации межпредметных связей; разрабатывалась методика скоординированного преподавания различных учебных предметов;

– в отношении сочетания работы и учебы – обосновывалась объективная необходимость сочетания труда и обучения в учебном процессе; подчеркивалось соответствие этого сочетания в психологии учащихся, их естественного стремления к деятельности; определялось положительное влияние на формирование системы знаний относительно исторически и социально значимых производственных проблем; разрабатывалась методика сочетания труда и обучения.

Накопленный опыт по установлению межпредметных связей и сочетание труда и обучения выступает мощным фундаментом для дальнейшего развития педагогической и методической науки. Межпредметные и внутрипредметные связи, по мнению Ю. Змейкиной, являются основой педагогической интеграции [3], а сочетание труда и обучения раскрывает перспективы интеграции теоретического и производственного обучения. Задача синтеза разнопредметных знаний, организации целостного образовательного пространства, соответствующего будущему специалисту, обеспечивает его продуктивным и свободным личностным развитием. Ученые переводят эту проблему в плоскость массового образования и представляют три формы организации обучения на интегративной основе: междисциплинарная интеграция, интеграция научных знаний, интеграция теоретического и производственного обучения.

Только в 80-е годы прошлого века понятие «межпредметные связи» уступило место понятию «интеграция». Первое педагогическое определение интеграции можно найти в трудах И. Зверева и В. Максимовой. Они считают, что интеграция – это процесс создания неразрывно связанного, единого, целого. По мнению ученых, в образовании интеграция осуществляется путем слияния в едином синтезированном курсе (теме, разделе программы) элементов различных наук, учебных дисциплин, научных понятий, методов в раскрытии межпредметных проблем. Введение в педагогику в начале 80-х гг. XX в. понятий «интеграция» и «интегрированный учебный курс» становится важным моментом развития интеграционных процессов в образовании [2, с. 32]. Начинается активная работа по созданию интегрированных программ и курсов. Интеграция способствует осознанию учащимися глубинных связей между различными знаниями, расширяет их потенциальные возможности.

В 80-х гг. прошлого века понятие интеграции распространяется в педагогических исследованиях и его содержание в основном заимствуется из философских словарей [1, с.21]. Особый интерес к проблеме интеграции в это время не случаен: социально-экономические изменения в обществе требуют существенного изменения содержания и методов обучения. Эти процессы вызваны процессами развития наук – их синтезом и дифференциацией.

В 80-х годах XX века происходит обобщение и осмысление опыта интеграции в педагогике. Определяются формы и механизмы реализации, влияние на структуру педагогического знания и образования. По мнению исследователей (В. Безрукова, И. Зверев, В. Максимова, П. Кулагин и др.), анализ педагогической практики, психофизиологическое обоснование все больше подтверждают полезность интеграции, но в реальности, как и ранее, сохраняется перегрузки учащихся, постоянно увеличивается количество предметов.

Сложившаяся практика, отторгает новаторские идеи или бесследно их ассимилирует. Так, А. Данилюк, осуществляя критический анализ традиционного понятия интеграции, доводит его методологическую недостаточность. Автор отмечает, что содержательно понятие интеграции является не педагогическим, а определяется понятием «синтезированного», интегрированного курса; оно не несет нового знания кроме того, что известно каждому педагогу в его практической деятельности; в нем интеграция никак не связана с дифференциацией [1].

Важнейшим явлением 90-х годов является создание учебно-научных комплексов, основанных на интеграции науки и обучения в системе непрерывного образования. Они способствовали формированию «надпредметных» навыков учащихся, развитию критического мышления, а также воспитанию будущих молодых исследователей и ученых.

В то же время в 90-е годы в педагогических и методических исследованиях развивается тенденция к более тесным взаимосвязям смежных наук в процессе обучения. Педагоги ставят вопрос о необходимости интеграции учебных предметов, делают попытки обосновать понятие «дидактическая интеграция». Так, И. Козловская и Я. Собко считают, что центральная идея концепции дидактической интеграции – возможность построения модели обучения на базе одного из профильных общеобразовательных предметов [5, с. 48].

С 90-х годов XX века теория интеграции в дидактическом аспекте начала активно развиваться в Украине. Различным направлениям интеграции в образовании было посвящено исследования Б. Будного, С. Гончаренко, К. Гуз, Р. Гуревича, Л. Джулай, А. Джулик, Б. Каминского, И. Козловской, А. Кузьминского, В. Семченко, В. Сидоренко, Л. Слипчишина, Н. Талалуевой, Б. Федоришина, Т. Яценко и др.

Следовательно, к началу XXI века педагогическая наука накопила определенный опыт по изучению явления интеграции, ее значимости для образования и практики использования в учебном процессе (в виде интегрированных курсов, создание учебно-научных комплексов).

Перспективы дальнейших исследований видим в уточнении содержания интеграции на основе теоретического анализа философской, математической, социологической, педагогической и психологической литературы.

Литература

1. Данилюк А. Я. Теоретико-методологические основы проектирования интегральных гуманитарных образовательных пространств: автореф. дисс. на соискание учен. степени доктора пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / А. Я. Данилюк. – Ростов-на-Дону, 2001. – 40 с.
2. Зверев И. Д. Межпредметные связи в современной школе / И. Д. Зверев, В. Н. Максимова. – М. : Просвещение, 1986. – 160 с.
3. Змейкина Ю. В. Становление и развитие теории интегрированного обучения в отечественной педагогике [Электронный ресурс] / Ю. В. Змейкина. – Режим доступа : <http://mmj.ru/index.php?id=123&article=527>
4. Иванченко Є. А. Теоретичні основи системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів : монографія / Є. А. Иванченко. – Одеса : «Поліграф», 2009. – 400 с.
5. Козловська І. М. Принципи дидактики в контексті інтегрованого навчання / І. М. Козловська, Я. М. Собко // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 4. – С. 48-51.
6. Коменский Я. А. Великая дидактика / Я. А. Коменский ; изд. пед. соч. – М., 1982. – Т. 1. – 1982. – 652 с.
7. Мітрасова О. П. Показники якості знань студентів у процесі вивчення хімії у контексті інтегрованого підходу / О. П. Мітрасова // Нові технології навчання. – 2007. – Вип. 47. – С. 69-73.

Галузь «Соціологія»:

СОЦІАЛЬНЕ СИРІТСТВО КРИЗЬ ПРИЗМУ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВІТЧИЗНЯНОМУ СОЦІУМІ

Артеменко Світлана Богданівна,
кандидат соціологічних наук, доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені В.П. Гетьмана»,
Україна, м. Київ

Лахай Юлія Володимирівна,
студентка І-го курсу, юридичного інституту,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені В.П. Гетьмана»,
Україна, м. Київ

Анотація. У статті розкрито особливості прояву соціального сирітства в Україні в сучасних умовах. Автори також зображують соціальну активність студентів як ефективний механізм допомоги дітям-сиротам у вітчизняному соціумі.

Ключові слова: сирітство, соціальні сироти, соціальна активність студентів.

Проблема сирітства та пов'язані з нею негативні соціальні наслідки повною мірою існують в кожній країні і, безумовно, залишається невирішеним завданням для будь-якого суспільства в цілому. Проте, на жаль, у вітчизняному соціумі ми можемо спостерігати не лише велику кількість дітей-сиріт, в яких померли батьки, а й так званих соціальних сиріт.

Як зазначають дослідники, що для будь-якого суспільства характерна ситуація, коли із зниженням потенціалу загальнолюдських і духовних цінностей в ньому активно проявляється феномен розвитку сирітства — зростає кількість дітей, які залишилися без батьківського піклування. Ця риса, на жаль, не обминула і нашу країну [5].

В науковій літературі під терміном «соціальні сироти» розуміють особливу соціально- демографічну групу дітей, які внаслідок соціальних, економічних та морально-психологічних причин zostали сиротами при живих батьках. До них належать і безпритульні та бездоглядні діти [4]. Безпритульні діти

— діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ю або дитячі заклади, де вони виховувалися, і не мають певного місця проживання [2].

Зауважимо, щороку близько 8 тисяч дітей залишаються без батьківського піклування, зокрема через складні життєві обставини, безвідповідальне ставлення батьків до виконання своїх обов'язків, вживання батьками алкоголю, наркотичних засобів, а також через їх жорстоке поводження з дитиною [7].

Кількість безпритульних дітей, віком від 10 до 19 років, в Україні становить близько 150-160 тисяч, тоді як офіційна статистика повідомляє про 12 тисяч. Такі приблизні підрахунки Дитячого фонду презентувала ООН ЮНІСЕФ [9].

За даними ЮНІСЕФ загальносвітовими причинами виходу дітей на вулиці є сімейні проблеми, вживання наркотиків, правопорушення, погане ставлення до дитини.

Звичайно, держава бере участь у вирішенні даного питання, проте проблема і досі залишається актуальною і повністю не вирішеною. Хоча і офіційна статистика показує зміни в кращу сторону, прогрес при подоланні проблеми, але соціологи та науковці стверджують інакше. Чий саме дані відповідають реаліям сьогодення, здається, очевидним фактом.

В Україні на даний час функціонує 918 дитячих будинків сімейного типу, в яких виховується 6081 дитина, та 4123 прийомні сім'ї, в яких виховується 7449 дітей. Лише 10 відсотків дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, виховується в інтернатних закладах [6].

На сьогодні держава не надає достатню матеріальну допомогу для забезпечення сприятливих умов проживання в цих закладах. При цьому велику роль відіграють волонтери-активісти, які допомагають дітям, які опинилися в такому скрутному становищі.

Так, в сучасних умовах в якості волонтерів, які допомагають дітям-сиротам, виступають студенти різних навчальних закладів. Зокрема, студенти часто беруть участь у волонтерському русі, вони долучаються до різних акцій та програм на підтримку дітей-сиріт. В цьому контексті варто відмітити активність студентів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. В Інституті розвитку дитини даного навчального закладу існує дуже особлива щорічна акція: вже шість років поспіль, напередодні Великодня, студенти різних курсів відвідують приблизно 5 дитячих будинків у Києві та області [3].

З приводу студентів КНЕУ імені В.Гетьмана, то можна відзначити, команду Enactus, яка відвідує дитячий будинок в м. Городня, та притулок для неповнолітніх дітей №1 Деснянського району в м. Києві. При цьому Городнянській ЗОШ-інтернат І-ІІІ ступенів студенти та викладачі КНЕУ імені В.Гетьмана допомагають вже не перший рік [1]. Варто згадати й окремі акції студентів цього університету, зокрема у 2017 році студенти юридичного інституту та факультету управління персоналом, соціології та психології разом відвідали Святошинський дитячий будинок-інтернат №5 в місті Києві [8].

Підкреслимо, що студенти, які здійснюють подібні суспільно значущі заходи, відмічають важливість їх проведення та необхідність продовження такої традиції в майбутньому. Також ці студенти активно висвітлюють результати своєї діяльності у соціальних мережах, засобах масової інформації, в мережі Інтернет тощо. Звідси це сприяє привертанню уваги громадськості та залученню інших активних представників студентства до вирішення проблем соціального сирітства загалом.

Узагальнюючи вище означене, можна стверджувати, що немає точних статистичних даних про те, скільки студентів залучені у вирішення проблеми соціального сирітства в Україні. Але наразі фактично в кожному вищому навчальному закладі проводяться різноманітні суспільні заходи, спрямовані на надання цільової допомоги дітям-сиротам. Звідси одним із головних суспільних завдань нашої держави, університету, батьків в цілому виступає створення сприятливого матеріального, морально-етичного, соціалізаційно-виховного середовища для активізації соціальної активності студентів у вирішенні проблеми соціального сирітства в Україні. Оскільки студентська молодь виступає чи не найбільш перспективною та соціально активною частиною населення, яка втім потребує значної підтримки вітчизняного соціуму в сучасних умовах.

Список використаної літератури

1. Волонтерська діяльність студентської команди Enactus та Юридичної клініки ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kneu.edu.ua/ua/news_main/volunteer_kneu/.
2. Закон України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2623-15>.
3. Не з жалем, а з любов'ю: студенти відвідали дитячий будинок. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pedpresa.ua/122959-122959.html>.
4. Сирітство в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.br.com.ua/kurs/Other/33913-1.html>.

5. Тельнова Г.В., Шапран О.Є. Проблеми соціалізації дітей-сиріт та можливі шляхи їх вирішення. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/23_WP_2011/Psihologia/12_91293.doc.htm

6. Пояснювальна записка до проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про охорону дитинства» (щодо посилення соціальних гарантій багатодітних і прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ayg76NEM-BcJ:w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34%3Fid%3D%26pf3511%3D56001%26pf35401%3D351908+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>.

7. Указ Президента України «Про Національну стратегію профілактики соціального сирітства на період до 2020 року». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/609/2012>.

8. Факультет управління персоналом, соціології та психології. Новини. 31 травня 2017 року студенти Юридичного Інституту та Факультету Управління персоналом, соціології та психології разом з доцентом кафедри Артеменко С. Б. відвідали у м.Києві Святошинський дитячий будинок-інтернат. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://fupstap.kneu.edu.ua/ua/kaf_fupstap/Cociologij/news_soc/inter_soc/.

9. ЮНІСЕФ нарахував в Україні у 10 разів більше безпритульних підлітків, ніж офіційна статистика. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/36520>.

Галузь «Будівництво і архітектура»:

SOLIDNA KONSTRUKCJA: WYMIENNA SZALUNKI STALE TYPU

Vasylyshyn Vitalii

**PhD , wykładowca Katedra Inżynierii i grafiki komputerowej
Iwano-Frankowskij Narodowy Techniczny Uniwersytet Nafty i Gazu**

Karaychentseva Ludmila

**Student Instytutu Architektury, Budownictwa i Turystyki
Iwano-Frankowskij Narodowy Techniczny Uniwersytet Nafty i Gazu**

Abstrakt: *W konstrukcji betonowej szalunki używane dwie odmiany - wyjmowane i nieusuwalne. W produkcji szalunków stosować wymienne panele kompozytowe o różnych rozmiarach i kształtach, które są zamontowane zgodnie z projektem w jednym lub innej konstrukcji. Do szalunku bezproblemowi nawet w obecności niespójności , producenci zapewniają mechanizm kompensacji. Wśród elementów do montażu płyty szalunkowe mają wymienne bezpośrednie i kanciaste kształty, części do produkcji podłóg, kolumny.*

Słowa kluczowe: *konstrukcje betonowe, szalunki, deski, projektowanie, budownictwo, architektura.*

Wieżowca - stosunkowo nowa metoda budowy budynków, który przyszedł do nas z Zachodu . Zasadnicza różnica z panelu monolitycznych budowli - wzmocnione (nekarkasny) metoda budowy. Sposób ten może znacząco przyspieszyć budowę i ma inne zalety. Podczas montażu ściany płynny beton jest wlewany do przygotowanej masy budowlanej - deskowania. Monolityczny proces budowy obejmuje następujące główne etapy procesu:

- Instalacja formie· Urządzenie klatka wzmacniająca;
- Wylewanie betonu· Ogrzewanie (zima);
- Utwardzanie;
- Usunięcie szalunku;

Wcześniej technologia monolityczna konstrukcja używana głównie w branży budowlanej. Obecnie , zostało z powodzeniem wykorzystane w konstrukcji budynków mieszkalnych. Wytrzymałość betonu spełnia najwyższe wymagania. Obecnie obiecujących technologii jest uznawana za monolitycznych budowniczych mieszkaniowych i klientów ; jest skuteczny w pierwszej kolejności na budowę systemów strukturalnych (łącznie z ramą i monolitycznego ścian zewnętrznych towarów sztuk). Ponadto, korzystanie z betonu zbrojonego w budowie fundamentów wskazane, podziemnych części budynków i budowli, konstrukcji przestrzennych, wysokich budynków i innych budowli, a także budowy w regionach sejsmicznych. Na zalety monolitycznej konstrukcji. Po pierwsze, zdolność do tworzenia układów z długich wolnych przęseł ze względu na przejście do nieoszlifowanych układów przestrzennych. Kolejną zaletą monolitycznej konstrukcji jest możliwość tworzenia prawie każdy zakrzywione kształty, co również poszerza gamę rozwiązań dla tworzenia niepowtarzalnych form architektonicznych budynków. Konstrukcje wykonane przez monolitycznej konstrukcji, praktycznie bez szwów,

co prowadzi do braku problemów z stawów i ich uszczelniania, jak i podwyższonych właściwościach termicznych i izolacyjnych. W porównaniu do konstrukcji betonowych prefabrykatów betonowych z zastosowaniem konstrukcji monolitycznej zużycie stali zmniejsza się o 7-20 %, a betonem - do 15 %.

W konstrukcji betonowej szalunki używane dwie odmiany - wyjmowane i nieusuwalne. W produkcji szalunków stosować wymienne panele kompozytowe o różnych rozmiarach i kształtach, które są zamontowane zgodnie z projektem w jednym lub innej konstrukcji. Do szalunku bezproblemowi nawet w obecności niespójności, producenci zapewniają mechanizm kompensacji. Wśród elementów do montażu płyty szalunkowe mają wymienne bezpośrednie i kanciaste kształty, części do produkcji podłóg, kolumny. Zdejmowane deskowania ze sklejki lub metalu, i obie mają swoje własne konkretnej wersji. Tak więc, deskowanie metalu zdolnym do wytrzymania więcej niż 250 cykli odlewania betonu, ale w montażu i trudne do demontażu. Szalunki sklejki łatwiejsze do zbierania, ale liczba cykli jest, aby wypełnić go tylko 100 razy.

Stałe szalunek - dwa elementy polistyrenu, które są połączone za pomocą mostków w jednym urządzeniu. Na krawędziach bloku zestaw szczególnych zamków, w którym elementy są połączone ze sobą, aby uzyskać konstrukcję przyszłego domu. Zasada instalacji w budynkach budownictwa monolitycznego, stosując podobną do stałego deskowania Kids Lego. Oferowane przedmioty (LEGOBLOKI) stały deskowania różnych konfiguracjach i rozmiarach. Zastosowania ich w monolitycznej konstrukcji, można zbudować budynek jakiegokolwiek formie architektonicznej. Gdy montaż zostanie zakończony stałe szalowanie, zbrojenie jest umieszczone w próżni, a następnie wylewanie betonu masa wytwarzana. Po wlaniu betonu masa szalunek stały się częścią tej konstrukcji budowlanej, a więc stosuje się w monolitycznej konstrukcji raz. To jest główna różnica wycofanego stałego szalunku, który używany jest więcej niż tuzin raz. Penopolistirol używany do deskowania, nie tylko odgrywa rolę kształtowania elementu, ale ma także inne znaczenie. Ten materiał jest dobrą izolacją, ale również ma dobrą izolację akustyczną i hydroizolacji. Ściana z betonu traconego zakończeniu wszelkich materiałów dekoracyjnych, takich jak cegła, siding, wewnątrz - płyt gipsowo-kartonowych.

Poza tym, za pomocą monolitycznej konstrukcji deskowania, można zaoszczędzić na wynajem specjalnego wyposażenia. Elementy szalunkowe płuca, są montowane ręcznie podnoszenia bloków dużych wysokościach nie trzeba kran. Tylko narzędzie pracy, które mogą być wykorzystywane - to beton, przez który wylewa się beton do rozwiązania deskowania. Stały szalunki również oznaczać dodatkowe warstwy izolacji. Producenci wytwarzają szereg jednostek do sprzedaży monolitycznej konstrukcji, w której izolacja jest umieszczony pomiędzy warstwami polistyrenu, to znaczy po odlaniu w grubym betonu. Technologii monolitycznej konstrukcji może być bezpiecznie stosowany w północnych regionach z zimnymi zimami. Ponadto, gdy są stosowane w konstrukcjach betonowych stałego deskowania lekki beton może być wylewany marki jak deskowania stosuje się jako dodatkowy materiał budowlany. Zbudowany na najnowszych technologiach, domy stałe zwiększyły odporność na różne niekorzystne czynniki środowiskowe, a zatem życie monolitycznych budynków do 150 lub więcej lat. Wieżowca - jeden z najbardziej obiecujących technologii budowy budynków.

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМ ВИМІРЮВАННЯ РОБІТ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

**Григоровський Петро Євгенійович,
кандидат технічних наук, старший науковий співробітник,
ДП «Науково-дослідний інститут будівельного виробництва ім. В.С. Балицького»
Україна, Київ,**

**Халіна Вероніка Юрїївна,
кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний університет будівництва та архітектури,
Україна, Харків**

Анотація. В статті сформовано методіку визначення ефективності системи вимірювання за різних умов застосування, а саме собівартості вимірювання робіт у загальному випадку, у випадку якщо тимчасові споруди, необхідні для безперебійної роботи вимірювальних систем влаштовують заздалегідь і при тому частково загально-будівельною організацією та визначення трудовитрат.

Ключові слова: система вимірювання робіт, ефективність, собівартість, трудовитрати.

Основними організаційно-технологічними показниками вимірювальних робіт є розрахункова та фактична трудомісткість (собівартість) вимірювальних робіт, яка встановлюється за наявними даними про витрати праці та тривалість їх виконання.

Розрахункові трудовитрати вимірювальних робіт визначають на основі:

а) нормативів витрат праці з використання вимірювальних систем та додаткових витрат пов'язаних з їх експлуатацію (кошторисна трудомісткість);

б) планових норм, з урахуванням організаційно-технічних заходів щодо зниження кошторисної трудомісткості вимірювальних робіт (планова трудомісткість).

Кошторисні трудовитрати вимірювальних робіт визначають для середніх умов виконання вимірювань, а планові й фактичні трудовитрати враховують конкретні умови їх виконання.

При порівнянні варіантів вимірювальних систем, за якими окремі елементи витрат мають однакову величину, витрати що повторюються, не враховують. Такі дані дозволяють виявити ефективність варіантів, але не характеризують в повній мірі трудовитрати вимірювальних робіт. При визначенні ефективності вимірювальних систем для різних умов їх використання, наприклад, для різних технологій будівництва, різних об'ємно-планувальних рішень та конструктивних схем будівель, для умов певних кліматичних районів, що відрізняються чинниками впливу на продуктивність вимірювальних систем, або для нових вимірювальних систем кошторисні трудовитрати вимірювань розраховують з урахуванням усереднених умов їх виконання. Ефективність впровадження вимірювальних систем в конкретних умовах та оптимальний варіант вимірювань в умовах конкретного виробництва, встановлюють на підставі планових трудовитрат вимірювальних робіт з врахуванням конкретних умов їх виконання. Методика визначення ефективності вимірювальної системи представлена на мал. 1.

При аналізі організаційно-технологічних показників для визначення ефективності технологій, засобів та методів вимірювання встановлено, що організаційно-технологічні показники вимірювань на всіх етапах життєвого циклу розподіляють за важливістю на основні й додаткові. Основні організаційно-технологічні показники вимірювальних робіт наведено є загальновідомими, а додаткові показники носять уточнюючий характер. Вони додатково характеризують критерій ефективності у тих випадках, коли потрібно врахувати вплив специфічних чинників, властивих відповідним етапам життєвого циклу, оскільки значною мірою впливають на продуктивність робіт з визначення параметрів інструментальними методами.

Такі показники (фактори або чинники впливу) є важливими вихідними даними для розрахунку основних організаційно-технологічних показників вимірювальних робіт. Без їх врахування, аналізу та обчислення не можливо встановити основні організаційно-технологічні показники вимірювальних робіт, а саме розрахункову та фактичну трудомісткість, яка встановлюється за наявними даними про витрати праці та тривалість їх виконання. Тому, без наукового обґрунтування, аналізу та розробки методик визначення значень технічних, технологічних, організаційних, природних, техногенних та інших факторів впливу на трудомісткість вимірювальних робіт неможливо виконати порівняння варіантів за критерієм їх ефективності.

На продуктивність вимірювальних робіт впливають фактори, що залежать від:

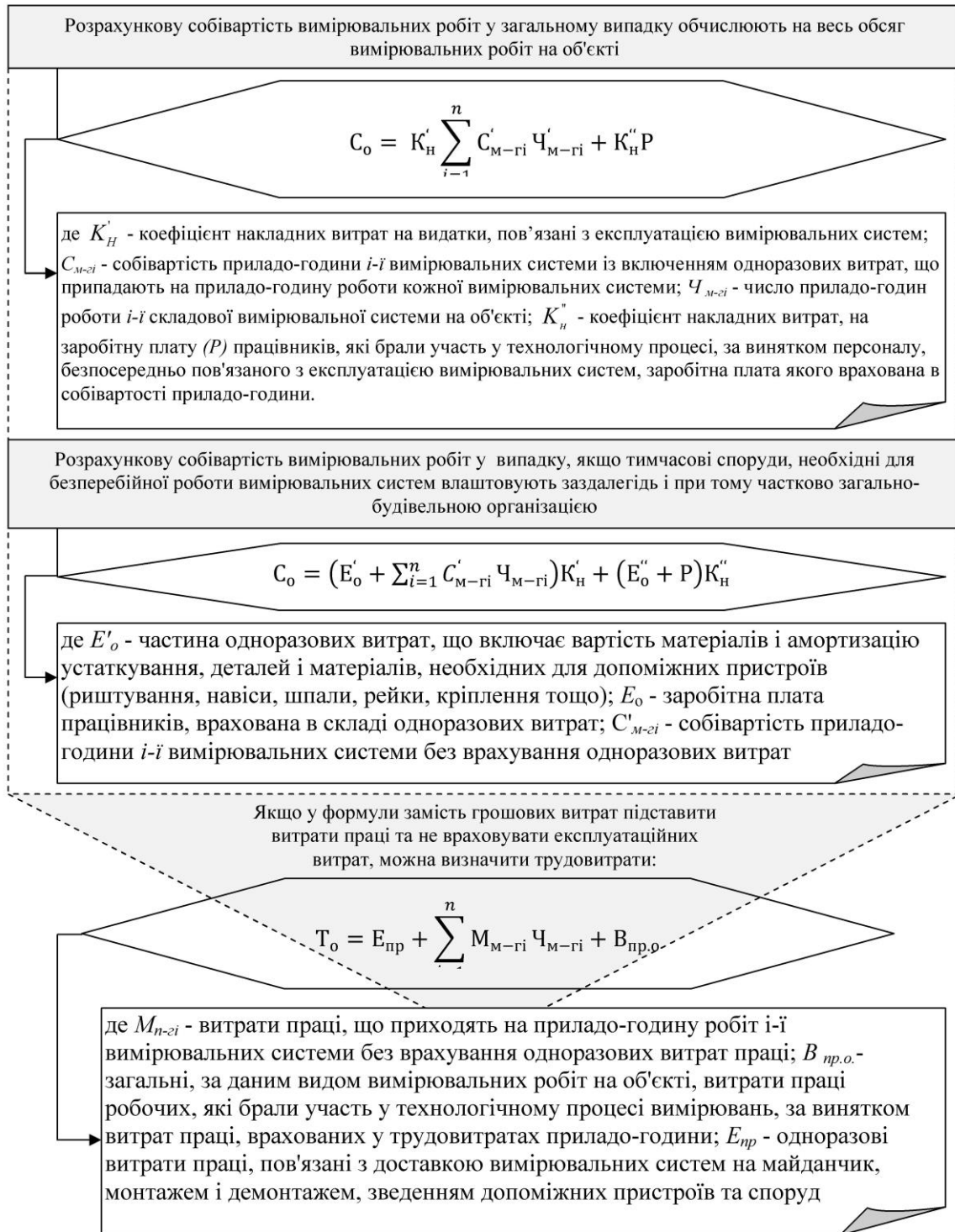
- технічних характеристик, типу, конструктивних властивостей і технічного стану вимірювальних систем, що застосовується для визначення параметрів будівель, споруд і території забудови;
- типу споруди, будівлі або конструкції, особливостей території забудови для визначення параметрів якої використовується вимірювальна система, характеру параметрів, що вимірюються;
- виробничих умов, в яких використовується вимірювальна система (будівництво наземної, підземної частини будівлі; експлуатація промислових, житлових, спеціальних будівель і споруд; території зсувонебезпечні, просядочні, в умовах ущільненої забудови, тощо);
- технології будівництва;
- рівня організації будівництва чи експлуатації об'єкта;
- майстерності та кваліфікації фахівців, що визначають параметри будівель, споруд і території забудови інструментальними методами та системами, обслуговують та використовують вимірювальне обладнання, вміння працівників повністю використовувати можливості та властивості вимірювального обладнання (приведення приладу в робочий стан, взяття відліків, правильна черговість робочих процесів, швидкості їх виконання, досвід використання систем моніторингу, обробки та інтерпретації отриманих даних, тощо).

Аналіз та деталізація наведених факторів призвели до необхідності визначення впливу на продуктивність вимірювальних робіт додаткових організаційно-технологічних показників:

- прогнозування відмов при експлуатації будівель;
- ризики несвоєчасного виявлення пошкоджень;
- достатність вимірювальної точності спостережень за деформаціями;
- конструктивна достатність спостережень за геометричними параметрами будівель;
- прогнозування процесів деформації будівель з використанням математичних моделей;
- періодичність проведення обстежень будівель;
- період інструментального моніторингу;
- терміни обстежень та ремонтів будівель;

- періодичність контролю осідань на початковому етапі життя будівлі та в процесі її експлуатації;
- періодичність контролю рівня ґрунтових вод;
- періодичність контролю оповзнів, тощо.

Від перерахованих факторів значною мірою залежить режим використання вимірювальних систем за часом. Цей режим розподіляє час знаходження вимірювальної системи в розпорядженні організації (фахівця), що її використовує на проміжки, протягом якого система (прилад, обладнання) використовується за призначенням, тобто виконує свої основні функції (визначення параметрів будівель, споруд і території забудови інструментальними методами), або має перерви в роботі за різних причин.

Мал. 1. Методика визначення ефективності системи вимірювальних робіт та технології їх застосування

Галузь «Природничий цикл»:

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ КОНКРЕТНИХ СИТУАЦІЙ (КЕЙС - МЕТОДУ) НА ЗАНЯТТЯХ З ХІМІЇ

Бідун Олена Володимирівна
Спеціаліст I кваліфікаційної категорії
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»
Україна
м. Ірпінь

Анотація: *Суть технології полягає у використанні конкретних ситуацій (випадків, історій, тексти яких називаються «кейсом») для спільного аналізу, обговорення та вироблення рішень. Метою статті є аналіз можливостей використання методу конкретних ситуацій (кейс-методу) на заняттях хімії.*

Ключові слова: кейс – метод, ситуації, реальні історії, виробнича ситуація, застосування на практиці, case study.

Назва методу походить від англійського – випадок, ситуація, і від поняття «кейс» – валізка для зберігання різних паперів, журналів, документів та ін. З методичної точки зору, **кейс** – це спеціально підготовлений навчальний матеріал, що містить структурований опис ситуацій, запозичених з реальної практики. Кейс повинен відображати реальну життєву ситуацію, містити проблему або ряд прямих або непрямих труднощів, протиріч, прихованих завдань. Як правило, кейси пов'язані з проблемою чи ситуацією, яка не має єдиного рішення. Суть кейс-методу полягає в тому, що засвоєння знань і формування вмінь є результатом активної самостійної діяльності студентів з вирішення протиріч, у результаті чого й відбувається творче оволодіння знаннями, навичками, вміннями та розвиток розумових здібностей студентів. Кейс-технологія зародилася в Гарвардській школі на початку ХХ ст. У 1920 р., після видання збірника кейсів, уся система навчання менеджменту в Гарвардській школі була переведена на методику CASE STUDY (навчання на основі реальних ситуацій). У світовій освітній практиці ця методика поширилася в 1970-1980-х роках [2]. Проблема впровадження кейс-методу в практику вищої освіти в останні роки також є досить актуальною. Кейси активно застосовуються в педагогіці, психології, медицині, юриспруденції.

Студенти отримують кейс і спочатку відповідають на питання («проаналізуйте ситуацію і запропонуйте стратегію дій»), вивчають кейс, залучаючи до цього матеріали підручника, лекційного курсу та інші найрізноманітніші джерела інформації, аналізують матеріал. Після цього відбувається докладне групове обговорення змісту кейсу та вироблення кількох рішень. Робота в режимі кейс-методу передбачає групову діяльність. Працюючи в команді, студенти вчаться один в одного. Безпосередня мета методу – спільними зусиллями проаналізувати ситуацію – case і виробити практичне рішення. Презентація рішення відбувається вже не в малих групах, а перед усією аудиторією.

Апробування своїх комунікативних здібностей в ході дискусії дає можливість кожному учаснику виявити свої сильні та слабкі сторони і стимулює бажання працювати в напрямі вдосконалення знань з предмета, збагачення словникового запасу тощо. У цій фазі слід підкреслити роль викладача як модератора, який піклується про регульований хід дискусії. Важливою умовою тут є те, що викладач сам повинен володіти необхідними навичками для здійснення керівництва студентами в рамках дискусії.

На відміну від педагогіки, маркетингу, історії, біології, хімія – точна, «суха» наука. Але творчий підхід до справи і допомога мережі Інтернет дозволять викладачу знаходити такі проблеми і ситуації, пов'язані з хімічними речовинами і хімічними процесами.

Наприклад :

Кейс № 1. У Цюріху перед лекцією професора Вельта один зі студентів взяв із виставленої банки шматок калію і, ретельно загорнувши в носовичок, поклав до кишені. Під час лекції калій почав реагувати з вологим повітрям. Студент неспокійно закрутився на лаві, потім раптом схопився на неї і стрімко вирвав кишеню, яка запалала, разом з її вмістом. – У чому справа? – Вигукнув переляканий професор. – У мене в кишені був шматочок калію, загорнутий в ганчірочку, відповів тремтячий від страху викладач. Громовий регіт! Студент постраждав не тільки від глузувань, а й від опіків. Залишки кишені як застереження увійшли в хімічну колекцію кафедри і зберігалися в банці з написом: «Дія вкраденого калію на кишеню студентських брюк». **Запитання:** В чому мораль цієї історії? Чому студент отримав опіки? Визначте тип реакції. Наведіть приклади протилежних реакцій, які відбуваються в природі. Чи може обійтися пересічна сучасна людина без хімічних знань?

Кейс № 2. Прийшов лист до проектного інституту: «Директор нашого заводу доручив нам організувати виробництво алюмінію, ми ніколи його не випускали і не знаємо, як нам це зробити. Допоможіть отримати алюміній промисловим способом!».

«Завдання логістам»: Яка сировина необхідна для виробництва алюмінію? Як використовувати кінцевий продукт? (Можна скористатися Інтернет-ресурсами).

«Завдання економістам»: проаналізувати витрати на виробництво алюмінію. Студентам надаються дані про способи добування металів, вартість сировини, числові дані для розрахунку практичного виходу реакцій.

«Завдання технологам»: Проаналізувавши спроби отримання алюмінію, запропонувати технологічні схеми його виробництва з різних речовин.

«Завдання екологам»: Проаналізувати можливі загрози навколишньому середовищу при виробництві алюмінію, запропонувати методи запобігання цьому. Як найбільш ефективно використовувати природні ресурси та енергію в цьому виробництві? (Можна скористатися Інтернет-ресурсами).

Ситуаційні завдання в кейсах можуть бути пов'язані з проблемами минулого, сьогодення і навіть майбутнього часу.

Кейс №3

В історії відомий наступний цікавий факт: *Цариця Клеопатра за порадою придворного медика розчинила в оцтовій кислоті найбільшу з відомих ювелірам перлину, а потім пила отриманий розчин протягом деякого часу. Питання. Яку реакцію здійснила Клеопатра? Яку сполуку вона приймала? Яку вона мала мету? Який би ви рецепт порекомендували єгипетській цариці?*

Особливості діяльності студентів при роботі з кейсом містяться в пошуковому характері, груповій формі взаємодії, самостійності на всіх етапах роботи, необхідності аргументації варіантів рішення.

Отже, виділимо основні **переваги кейс-методу** над традиційними методами навчання:

1. Акцент навчання переноситься не на оволодіння готовим знанням, а на його вироблення.
2. Безсумнівною перевагою методу є розвиток системи цінностей студентів, професійних позицій, життєвих установок.
3. Кейс-метод – сучасна технологія особистісно орієнтованого навчання. Даючи студентам завдання у формі кейсів, ми відкриваємо їм значно більшу можливість поділитися своїми знаннями, досвідом і уявленнями, тобто навчитися не тільки у викладача, а й один у одного. Такий метод піднімає впевненість студентів у собі, у своїх здібностях. Вони активно вчаться слухати один одного і точніше висловлювати свої думки.

4. У методі case-study долається класичний дефект традиційного навчання, пов'язаний з «сухістю», неемоційним викладом матеріалу – емоцій, творчої конкуренції і навіть боротьби в цьому методі так багато, що добре організоване обговорення кейса нагадує театральний спектакль.

Проте кейс-метод має певні **недоліки**. Слід зазначити, що кейс-технологія для викладача досить проблематична.

По-перше, вона змушує глибоко засвоїти не тільки зовнішні сторони кейса в його використанні на занятті, а й вникнути в особливу філософію мислення і діяльності, вимагає більших затрат часу. Складання кейсу – важка науково-дослідна, методична робота. Готових кейсів в методичній літературі практично немає. Але і добре підготовленого кейса не завжди вистачає для ефективного проведення заняття. Для цього необхідно ретельно підготувати методичне забезпечення як для самостійної роботи студентів, так і для проведення заняття.

По-друге, дана технологія потребує від викладача певного досвіду, глибоких знань у проведенні дискусії та аналізу «кейсової» ситуації.

По-третє, кейс-метод вимагає підготовленості студентів, наявності в них навичок самостійної роботи. Непідготовленість студентів, нерозвиненість їх мотивації може привести до поверхневого обговорення кейса.

Нарешті, метод недостатньо досліджений у педагогіці.

Підбиваючи підсумок, зазначимо, що кейс-технологія – це інтерактивна технологія на основі реальних чи вигаданих ситуацій, спрямована не стільки на засвоєння готових знань, скільки на формування у студентів нових якостей і вмінь, на вироблення думок чи рішень, на співтворчість студентів і викладача. Ми можемо впевнено стверджувати, що застосування кейс-методу в навчанні природничих дисциплін цілком доцільне й ефективне, оскільки забезпечує активне засвоєння студентами теоретичних положень і формування навичок практичного використання вивченого теоретичного матеріалу. Упровадження кейс-методу на заняттях дозволяє на практиці реалізовувати компетентнісний, особистісно зорієнтований та діяльнісний підходи в навчанні, збагачує зміст дисципліни.

Література:

1. Афанасьєва М. Н. Кейс-метод на уроках хімії: за и против [Електронний ресурс] / М. Н. Афанасьєва. – Режим доступу: [http:// nsportal.ru/obrazovatelnye...keys-metod](http://nsportal.ru/obrazovatelnye...keys-metod). – Современные образовательные технологии (кейс-метод).
2. Кейс-метод в обучении иноязычному общению менеджеров / М. В. Гончарова // Студент и учебный процесс: иностранные языки в высшей школе: сборник научных статей / За заг. ред. Ю. Б. Кузьменковой. – М. : Центр по изучению взаимодействия культур ФИЯ МГУ им. М. В. Ломоносова, 2014. – № 5. – С. 95–100.
3. Покушалова Л. В. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения студентов / Л. В. Покушалова // Молодой учёный. – 2013. – № 5. – Т. 2. – С. 155–157.
4. Семкина О. С. Кейс-технологии в экономическом образовании [Електронний ресурс]

Галузь «Економіка»:

МАЛИЙ ТА СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ

Бабинєць К.В
Магістр кафедри
фінансів та банківської справи
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»
м. Київ, Україна

Малий бізнес сьогодні – це соціально-економічний фундамент, без якого не може стало розвиватися будь-яка інноваційно-орієнтована, а особливо європейська держава.

Малий бізнес сьогодні – це соціально-економічний фундамент, без якого не може стало розвиватися будь-яка інноваційно-орієнтована, а особливо європейська держава. Малий бізнес багато в чому визначає темпи економічного зростання, структуру і якість внутрішнього валового продукту (ВВП). Основна його функція, яка є надзвичайно важливою - соціальна. Це створення робочих місць, професійне навчання.

Надзвичайно важлива роль малого підприємництва в згладжуванні коливань економічної кон'юнктури, за його посередництва відбувається збалансування попиту та пропозиції, особливо в умовах кризових ситуацій. Велика роль малих та середніх у впровадженні інновацій. І звичайно, найголовніше завдання – формування стійкого прошарку середнього класу у вигляді власників бізнесу та головних менеджерів. Це фактично формування інтелектуальної еліти нації, а це вже основа для формування фінансової еліти. В цьому як ніхто має бути зацікавлена ДЕРЖАВА в уособленні Верховної Ради, Президента України, Кабінету Міністрів, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Отже, ніби зацікавленими мають бути всі: від дрібного чиновника до найвищого рангу, на різних щаблях влади разом з депутатами Верховної Ради, а на ділі – ніхто. Вся справа в тому, що люди приходячи до влади, стають бізнесменами від влади, створюючи різні перепони для підприємців з метою власного збагачення і меркантильної наживи. Що більше перепон, то більше збагачення. Таким чином чиновник штучно стримує обіг та перерозподіл матеріальних ресурсів, що своєю чергою мало б бути основою реального зростання економіки, діючи за формулою: «збагатився сам, не дай збагатитись іншому». Це і є ідеологія національної економічної політики нашої владної верхівки вже двадцять років, до того ж будь-якого забарвлення. Але вічно так тривати не може.

Для того щоб країна досягла значних успіхів в економічному поступі, треба створити умови для розвитку малого та середнього бізнесу. Та за дуже незрозумілих причин останнім часом ставлення до підприємців в Україні є неоднозначним. Складається таке враження, що розробка та прийняття Податкового кодексу в частині розвитку малого та середнього бізнесу взагалі відірвані від реалій життя простого люду. Навіть та ж Росія чи Білорусь у цьому питанні на десятки щаблів вищі від нас.

Але позначимо ще більш вищий маркер і розглянемо, що таке малий та середній бізнес у Німеччині, де номінальний внутрішній валовий продукт становить 3 235 млрд. доларів (в Україні ВВП в десять разів менший). При цьому не менше половини надходжень становить експорт.

У цій країні 99,7 % (дев'яносто дев'ять відсотків) всіх суб'єктів господарювання відноситься до малого та середнього бізнесу і лише 0,3 % не підпадають під ці критерії, тобто відносяться до великого.

Великий бізнес – це більше як 250 задіяних осіб. Найдрібніші, це де задіяно від 1 до 9 осіб, малі від 10 до 19 осіб, середні - підприємства з кількістю працюючих від 20 до 249 осіб. Найбільше в Німеччині підприємств, де працює від 10 до 19 осіб - приблизно 35 %.

Крім критеріїв за людським ресурсом, важливим показником є також фінансові параметри.

Найдрібніші підприємства обмежені річним обсягом доходу в 1 млн. євро, що в гривнях становитиме приблизно 10,0 млн. грн. (в Україні в останній редакції Податкового кодексу прийнятого ВРУ – 600 тис. грн., а після переговорів першого віце-премера А. Ключова з представниками підприємців – 800 тис. грн.).

Середній бізнес (кількість працівників до 249 осіб) може отримувати річний обсяг доходу до 50 млн. євро.

Частка малих підприємств забезпечує приблизно 70 % працездатного населення роботою. Тобто, зовсім далеко не індустріальні гіганти в Німеччині є піонерами у створенні робочих місць, а тим більше працедавцями у забезпеченні першого робочого місця. Понад 85 % молодих людей розпочинають свою трудову кар'єру або наймаючись в невеликі компанії, або засновуючи власну справу, де набувають перший професійний досвід.

Дрібним, малим та середнім, а особливо новоствореним надається всебічна інституційна, технологічна, фінансова підтримка. Дрібні підприємці об'єднані в ремісничі палати, а більші повинні обов'язково належати до одної з багатьох регіональних торгово-промислових палат. Торгово-промислові палати беруть участь у формуванні бюджетів всіх рівнів, розвитку будівництва та промисловості, підготовці законно проектів, що регулюють діяльність малого та середнього бізнесу. Торгово-промислові палати мають великий вплив на всі сторони життя місцевих громад, беруть участь у місцевому самоврядуванні, впливаючи, таким чином, на важливі рішення стосовно соціально-економічного розвитку як певних земель, так і країни загалом. Та загалом основне завдання ТПП – надання комплексної підтримки та допомоги малому та середньому бізнесу.

Доля обігу, що припадає на малий та середній бізнес в Німеччині, становить приблизно 38 % від загального виробництва. Частка в загальному обсязі ВВП – 40,7 %.

Приблизно 70 % всіх задіяних у виробництві працюють в малому та середньому бізнесі. Підприємства цього сектора надають 83 % місць для професійного навчання.

Варто звернути увагу на той факт, що малий та середній бізнес це не лише сфера послуг, домінуюча його роль і в переробній галузі (як промисловості, так і сільського господарства), де малий та середній бізнес становить 98,5 %, в енерго-водопостачанні 98,4 %, в будівництві – 99,5 %. Ось в чому запорука конкурентно спроможності на зовнішньо економічних ринках великих німецьких компаній.

Значний вплив на швидкий розвиток малого та середнього бізнесу мав перехід протягом 70- 80-х років від Фордівської моделі організації виробництва до гнучких систем створення доданої вартості, що відобразився у відмові від масового виробництва стандартизованої продукції на користь дрібносерійного випуску диверсифікованої продукції, орієнтованої на мінливий попит.

Власне, значно зросла роль малого підприємництва в процесі матеріального виробництва, де господарські зв'язки почали засновуватись на умовах субконтрактації. Такий спосіб організації виробництва сьогодні є найбільш оптимальним, коли економічні відносини міжкінцевим виробником певної продукції і постачальниками різноманітних комплектуючих робіт, послуг здійснюються на засадах кооперації.

Для прикладу ПП «Тойота Україна» має понад 2,5 тисячі постачальників, основна частина яких, власне невеликі підприємства. Кінцева продукція цього бренду є лише видимою верхівкою піраміди, основу якої становлять малий та середній бізнес.

Як тут не згадати український досвід минулого століття кооперації на західних теренах.

Отже, можна зробити підсумок. В цивілізованих країнах завдання малого бізнесу – створення робочих місць, а великого – формування ВВП. А звідси вже і наповнення бюджету і Пенсійного фонду. Ось дорожня карта для уряду України у всіх його починаннях та податкових новаціях.

І ще одне. Розрахунки, проведені ГО «Експерт-група», показали: якщо на створення робочого місця в Україні у великому бізнесі потрібно витратити 300-500 тис. грн., в середньому десь приблизно – 200-300 тис. грн., то у малому бізнесі мінімальна межа може починатись від 20 тис. грн. Але нова податкова система формується таким чином, що зникнуть малі та середні, доречі як фізичні, так і юридичні суб'єкти господарської діяльності. Це приблизно 5 млн. безробітних. Що їм робити, де взяти 1,0 трлн. грн (майже ВВП України) на створення нових робочих місць, і що буде в подальшому основою для розвитку економіки держави не зрозуміло. Податковий кодекс відповіді на це запитання, на жаль, не дає.

Список Використаної літератури:

1.Ляпіна К. Національна програма розвитку малого підприємництва : Очікування. Проблеми. Перспективи. -К.: Ін-т конкурентного суспільства, 2015. -159 с.

2. Малі і середні підприємства України: показники діяльності та стратегії розвитку // Пріоритети. – 2012. - № 3-4. - С. 35-45
3. Мамчур І. Кредити для малого й середнього бізнесу: робота на перспективу // Праця і зарплата. - 2016. - № 42. - С. 6-7
4. Маргуліс В. Законодавчо-нормативне забезпечення питань кредитування малого та середнього бізнесу в Україні // Проблеми кредитування малого та середнього бізнесу в Україні. -2015. -№ 4. - С. 4-6
5. Наумова Л. Розвиток малого і середнього підприємництва як фактор фінансової стабілізації в державі // Фінанси України. - 2013. - № 11. - С. 24-29
6. Онищук Я. Фінансове забезпечення діяльності малого та середнього бізнесу/ Фінанси України. - 2014. - № 7. - С.51-59
7. Підприємництво: можливості кожного : Підсумкові матеріали місячника підтримки малого і середнього підприємництва/ Упоряд. В.М. Биковець. - Біла Церква: ВАТ "Білоцерківська друкарня", 2014. -35 с.
8. Травянюк О. Особливості розвитку малих форм господарювання на регіональному рівні // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. - 2015. - № 2. - С. 275-279.

РОЗРОБКА СТРАТЕГІЙ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ НА ОСНОВІ МЕТОДОЛОГІЇ ФОРСАЙТУ

Білоус Олена Юріївна
старший науковий співробітник науково-дослідної частини
Одеський національний економічний університет
Україна, м.Одеса

***Анотація:** Розглянуто еволюцію підходів до формування регіональних інноваційних стратегій (РІС) у країнах ОЕСР. Виділено етапи розробки регіональних інноваційних стратегій. Наголошено на ключовій ролі досягнення регіонального консенсусу у процесі розробки РІС. Досліджено потенціал застосування методології форсайту до розробки РІС. Розглянуто нормативно-правову базу розробки РІС в Україні та запропоновано шляхи її удосконалення на основі інструментарію форсайтних досліджень.*

***Ключові слова:** регіональні інноваційні стратегії; дослідницькі та інноваційні стратегії розумної спеціалізації; форсайт; регіональні інноваційні пріоритети*

Стратегічна мета переходу України до інноваційної моделі розвитку може бути досягнута лише за умови переорієнтації державної інноваційної політики на регіональний рівень. Останнім часом стало зрозумілим, що саме регіональний рівень відіграє важливу роль у генерації нових знань та їх використанні, а формування регіональних інноваційних систем розглядається в якості ключового інструменту економічної та інноваційної політики.

Сьогодні розвинені країни світу надають підвищену увагу формуванню ефективної системи підтримки інноваційної діяльності регіонів, здійснюють розробку стратегічних та програмних документів регіонального інноваційного розвитку, з метою найбільш оптимальної реалізації їх інноваційного потенціалу. Основний принцип, на якому базується розробка та імплементація таких стратегій – забезпечення співпраці та координації дій усіх зацікавлених сторін і учасників регіонального інноваційного процесу.

Так, починаючи з середини 1990-х рр., країнами ОЕСР розроблено та реалізовано низку регіональних інноваційних стратегій (РІС). Зокрема ЄС профінансував такі заходи у більш ніж 150 регіонах, у вигляді Регіональних стратегій інновацій та трансферу технологій (Regional Innovation and Technology Transfer Strategies, RITTS), Регіональних технологічних планів (Regional Technology Plans, RTP) та Регіональних інноваційних стратегій (Regional Innovation Strategies, RIS) [1]. Останнім часом управління інноваційним розвитком регіону реалізується в рамках Регіональних дослідницьких та інноваційних стратегій розумної спеціалізації (Regional Research and Innovation Strategies for Smart Specialization (RIS3)) [2], які спрямовані на концентрацію ресурсів на обмеженому спектрі *пріоритетів інноваційної діяльності*, вибір найбільш перспективних регіональних ініціатив та їх комплексну підтримку [3].

Згідно з методичними рекомендаціями Європейської Комісії, розробка РІС складається з наступних етапів [4]:

1. Створення регіонального консенсусу.
2. Аналіз основних технологічних та індустріальних трендів, які впливають на регіон.
3. Оцінка сильних та слабких сторін регіональних фірм на основі технологічного аудиту та кластерного аналізу.

4. Оцінка регіональних інноваційних спроможностей та пропозиції.
5. Визначення стратегічних рамок.
6. Створення та запровадження системи оцінки та моніторингу.

Відповідно до вказаних рекомендацій, на кожному з етапів розробки РІС ключова роль надається забезпеченню взаємодії та встановленню довгострокових відносин між усіма учасниками інноваційного процесу. Важливим є досягнення *регіонального консенсусу*, що проявляється у залученні в процес розробки стратегії ключових організацій та приватних осіб, які працюють на регіональному інноваційному полі. Регіональний консенсус стосується цілей побудови РІС, очікуваних результатів, довгострокового бачення реалізації регіонального процесу, ініційованого стратегією, інформації, що має бути зібрана і прийнята до уваги, тощо. Такий консенсус з'являється через усвідомлення проблеми всіма учасниками регіональної сцени (органів регіонального і місцевого самоврядування, бізнес-асоціацій, університетів, профспілок та інших неурядових організацій) і відображає їх бачення побудови і впровадження стратегії в життя. Успішність заходів з досягнення регіонального консенсусу є запорукою успіху РІС.

Інструментами, за допомогою яких розробляються РІС, є цільові дослідження, опитування, консультації, створення спеціальних робочих груп, проведення мозкових штурмів, SWOT-аналіз, технологічний аудит підприємств та наукових організацій регіону, аналіз кластерів і бізнес-мережевої співпраці та ін.

Одним з найбільш перспективних інструментів у цьому контексті є метод *форсайту*, що широко використовується з 1990-х рр. для аналізу і прогнозування сценаріїв майбутнього технологічного та інноваційного розвитку країн та регіонів. Розглянемо більш детально сутність даного інструменту.

Форсайт (англ. – передбачення) бере початок у методиках «технологічного прогнозування» в Японії і США в другій половині ХХ століття, коли робилися спроби «передбачення» розвитку технологічних напрямків. Форсайт відрізняється тим, що не претендує на пророкування або прогноз певної майбутньої ситуації, але визнає можливість альтернативних сценаріїв розвитку майбутнього та націлений на формування бажаних траєкторій розвитку. Як домінуюче джерело прогнозної інформації цей метод апелює до оцінок, описів і аргументації висококваліфікованих фахівців – експертів. При цьому кожен з експертів свої оцінки і судження про майбутнє вибудовує індивідуально на підставі своїх особистих уявлень, логіки і переваг, тобто вони є суб'єктивними. Для зниження рівня суб'єктивності експертних прогнозів, до їх розробки залучають широке коло компетентних експертів, сприяючи виробленню ними узагальненої і узгодженої групової прогнозної оцінки. При цьому використовуються різні організаційні форми, в тому числі очна або заочна, мозкова атака, фокус-група і т.д.

Корисним інструментом у рамках Форсайт-прогнозування є метод проведення повторних опитувань експертів (багато-турового або багато-раундового експертного дослідження) – метод *Дельфі*. Опитування експертів у декілька послідовних турів спочатку проводилося для уточнення узагальненої думки експертної групи та підвищення узгодженості думок експертів щодо групової оцінки. Пізніше стали послідовно від туру до туру ускладнювати прогнозовані проблеми, розширювати їх, деталізувати, починаючи іноді з «чистого аркуша» - тобто попереднього формулювання проблеми. Багато-туровий характер прогнозних експертних досліджень дозволяє забезпечити «зворотний зв'язок». Експерти знайомляться з результатами попереднього туру: загальною груповою оцінкою, «екстремальними» (особливими) судженнями та їх аргументацією. У підсумку, в кожному наступному турі експерти працюють з оновленою інформацією, що дозволяє їм або коригувати свою думку, підвищуючи загальну узгодженість у групі, або підтверджувати свою колишню оцінку, маючи для цього вже більше підстав. У міру розвитку Форсайт-проектів, Дельфі все частіше доповнюється іншими методами, що дозволяють оцінювати взаємозв'язок і взаємний вплив основних тенденцій технологічного та інших сторін суспільного розвитку (методи сценаріїв, дорожньої карти та ін.).

Технологія проведення та інструментарій форсайту, що стимулюють взаємодію і орієнтацію на майбутнє між акторами інноваційної системи, обумовлюють його відмінність від традиційних методів прогнозування. Учасниками форсайту є експерти – особи, які приймають рішення і є найбільш кваліфікованими в областях здійснення форсайту. Саме вони і будуть у подальшому приймати рішення з приводу результатів форсайту. Створення *мережі експертів*, які репрезентативно представляють сферу прикладання форсайту, є одним з важливих його результатів. Учасники мережі виступають не об'єктами, а суб'єктами управління сфери застосування результатів форсайту. У підсумку форсайт стає керівництвом для дії саме в силу самої своєї технології, де заключний варіант вибирається учасниками як найкращий, відхилення від якого їм не вигідні. Якщо врахувати, що учасники форсайта – перш за все особи, що приймають рішення, то є значний вплив на суспільство в реалізації обраного варіанту бачення майбутнього.

Нормативно-правовою базою розробки регіональних стратегій інноваційного розвитку в Україні є Наказ Держінформнауки від 05.02.2014 р. № 22 «Про затвердження Методичних примірних

рекомендацій щодо підготовки регіональних інноваційних програм» [5]. Відповідно до даних рекомендацій, для прийняття рішення щодо розроблення Програми здійснюються прогнозні та стратегічні маркетингові дослідження для виявлення існуючих проблем соціально-економічного та інноваційного розвитку даного регіону, напрямів їхнього розв'язання та прогнозованих шляхів подальшого інноваційного розвитку і його пріоритетних напрямів.

Прогнозні та стратегічні маркетингові дослідження провадяться за такою схемою:

- здійснюється попередній аналіз стану і перспектив інноваційного розвитку регіону;
- створюються експертні ради регіону із залученням фахівців різних сфер діяльності (представників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, підприємницького сектору, наукової сфери та громадськості);
- експертною радою з урахуванням результатів аналізу стану і перспектив розвитку регіону, шляхом анкетного опитування членів експертних рад під час наради або шляхом узгодження думок усіх членів цих рад, у тому числі під час наради, визначаються регіональні пріоритетні напрями інноваційної діяльності.

У ході визначення проблем щодо реалізації регіональних інноваційних пріоритетів та шляхів їх вирішення, за результатами прогнозних та стратегічних маркетингових досліджень, рекомендується під час спільної наради керівництва регіону та експертів організувати проведення експертного опитування на основі анкети за кожним визначеним пріоритетним напрямом, в якій мають бути враховані питання щодо існуючих проблем інноваційної діяльності і пропозиції щодо розв'язання цих проблем. Результатом цього опитування має стати розроблення і затвердження експертною радою рекомендацій щодо доцільності підготовки регіональної інноваційної програми.

Разом з тим, у даних рекомендаціях відсутні положення щодо подальшої участі експертів (експертної ради, представників місцевого середовища) у реалізації даної програми, контролі за її виконанням, оцінці та моніторингу її виконання.

Нормативно-правовою основою для розробки регіональних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності є «Методичні рекомендації щодо розроблення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого та регіонального рівня», затверджені ще спільним наказом Мінфіну, НАНУ, Мінекономіки, Мінпромполітики та Міносвіти від 9.07.2003 р. (№ 442/279/180/298/449) [6].

Згідно з даними рекомендаціями, для формування середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності регіонального рівня виконавчим органом місцевого самоврядування повинна створюватися робоча група, до складу якої включаються представники регіональних органів влади, науковці, спеціалісти наукових проектних організацій та установ, представники ВНЗ регіону, а також керівники та спеціалісти провідних виробництв регіону.

В якості методологічних підходів робочої групи для формування середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності регіонального рівня Рекомендаціями пропонується використовувати:

- *метод «мозкової» атаки*, основою якого є вироблення рішення на основі обговорення членами робочої групи попередньо сформованих середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, при якому учасникам обговорення пропонується висловити якомога більше варіантів вибору;
- *метод сценаріїв*, застосування якого полягає у виділенні ключових моментів розвитку регіону та розробленні на цій основі якісно різних варіантів його динаміки, а також аналізі та оцінці кожного з попередньо сформованих середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та можливих наслідків їх реалізації;
- *метод експертних оцінок*, згідно з яким оцінка доцільності вибору попередньо сформованого середньострокового пріоритетного напрямку інноваційної діяльності регіонального рівня встановлюється на основі індивідуальних оцінок членів робочої групи.

За кожним з середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності регіонального рівня формується їх техніко-економічне обґрунтування, де разом з економічним, соціальним, науково-технічним та ресурсним блоком рекомендується висвітлити недоліки та диспропорції в економіці регіону, а також проблеми, які можна розв'язати за допомогою освоєння випуску нових наукоємних товарів та послуг з високою конкурентоспроможністю на внутрішньому та зовнішньому ринках, сформувати взаємопов'язану систему заходів щодо усунення цих недоліків та диспропорцій.

Дані методичні рекомендації базуються на залученні ключових учасників інноваційного процесу регіону у розробку інноваційних пріоритетів регіону. Доцільно, на наш погляд доповнити методологічний інструментарій іншими сучасними методами форсайт-досліджень, рекомендованими Керівництвом з розробки дослідницьких та інноваційних стратегій розумної спеціалізації, зокрема *моніторингу та сканування джерел, агентного моделювання, моделювання і симуляції, визначення ключових технологій, картування технологій, зворотного сценування, аналізу взаємодій* та ін. [2, с.33].

Імплементация підходів до стратегічного управління інноваційним розвитком регіонів, напрацьованих передовою світовою практикою, є актуальною для України, зважаючи на її євроінтеграційні прагнення. Необхідно найближчим часом здійснити перегляд нормативно-правового забезпечення вітчизняної регіональної інноваційної політики, та ґрунтуючись на передовому світовому досвіді удосконалити методичне забезпечення формування інноваційних стратегій регіонального розвитку, на основі сучасного інструментарію, зокрема з використанням потенціалу інструментарію форсайтних досліджень.

Література:

1. Regional innovation strategies. OECD Innovation Policy Handbook. OECD, 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.innovationpolicyplatform.org>
2. Guide to research and innovation strategies for smart specialization (RIS3). Luxembourg, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/smart_specialisation/smart_ris3_2012.pdf.
3. Хопкінсон Л. Піддержка інновацій на рівні регіонів і муніципалітетів. Руководство для государственных служащих [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uuis.com.ua/files/Hopkinson.pdf>
4. Practical guide to regional innovation actions. Regional Innovation Strategies (RIS). Regional Innovation and Technology Transfer Strategies (RITTS). Luxembourg, 1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f963f166-165d-4df3-8148-84aa8de46d0d/language-en>
5. Наказ Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України від 05.02.2014 р. № 22 «Про затвердження методичних примірних рекомендацій щодо підготовки регіональних інноваційних програм» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FN000481.html
6. Наказ Міністерства фінансів України, Національної академії наук України, Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції України, Міністерства промислової політики України та Міністерства освіти та науки України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого та регіонального рівня» від 09 липня 2003 року № 442/279/180/298/449 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF03206.html

УДК 658.034.73

УПРАВЛІННЯ КЛАСТЕРНИМИ СТРУКТУРАМИ: КОНЦЕПЦІЯ ЗМІН

Войтків Т. І.,

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Андрусик Б. В.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Глобалізаційні процеси та вихід України на європейські ринки впливають на її економіку через посилення міжнародної конкуренції і вимагають невідкладних змін у реальному секторі економіки, зокрема в управлінні та організації виробництва, що дозволить збільшити його ефективність, а, відповідно, і темпи росту ВВП.

Як відомо, ефективною і життєздатною структурою в сучасній економіці є мережеві форми організації соціально-економічних систем, у тому числі територіальних [1]. Ці форми організації є породженням інформаційної епохи. Вони характеризуються одночасною трансформацією економіки, праці, зайнятості, корпоративної культури, політики і державних інститутів. Під мережею в економіці можна розуміти комплекс об'єктів, які взаємодіють на основі формальних зв'язків, зафіксованих контрактами, спільної або перехресної власністю, а також неформальних зв'язків, у тому числі заснованих на довірі, які дозволяють підприємствам підвищувати ефективність трансакцій і є однією з основних умов їх успішної співпраці. Широке розповсюдження мережевих форм організації економіки призвело до трансформації основних положень теорії стратегічного управління, промислового маркетингу і розвитку мережевого підходу. Мережеві конструкції стали гарантом стійкості і інноваційності розвитку, тобто певною альтернативою великим корпоративним системам [2].

Інноваційність розвитку економіки полягає в застосуванні кластерної концепції, основаної на поглибленні спеціалізації та кооперації виробництва. Однак, як вважає Ю. Ковальова, структура

економічних кластерів в Україні залишається остаточно невизначеною. Цьому існує кілька причин. По-перше, це пов'язано зі складнощами трансформації планової економіки у ринкову. Наслідком чого виникла втрата інноваційної складової українських підприємств. Припинили існування, в ринкових умовах, науково-дослідні установи, що виявились неспроможними до існування у глобальному економічному просторі. Це, в свою чергу визначило пріоритети інвесторів та перелаштувало їх увагу з високотехнологічної та наукомісткої промисловості на переробну [3]. По-друге, спроби застосувати державну регуляторну політику щодо формування інфраструктур на законодавчому рівні (створення технопарків, вільних економічних зон та ін.), мали короткотривалий ефект й не призвели до системних зрушень у регіонах. Таким чином, можна констатувати відсутність аналізу регіонального потенціалу та визначення пріоритетних територій, де саме доцільне створення економічного кластеру [4].

Відповідно, створення кластерів та орієнтування економіки України на кластерну модель має забезпечуватись державою шляхом створення відповідної нормативно-правової підтримки та стратегічного плану розвитку територій. Оптимальний варіант розв'язання цієї проблеми полягає у системній реалізації державної промислової політики, використанні ресурсів держави, регіонів і приватного бізнесу з метою інноваційно-інвестиційного розвитку промисловості [5]. Активний розвиток приватно-державного партнерства є основою запровадження інноваційних змін в промислову структуру економіки.

Також варто наголосити і на формуванні кластерних структур, орієнтованих на транскордонне співробітництво, що сприятиме зміцненню соціального та економічного розвитку шляхом сприяння співпраці між підприємствами різних форм власності та різної величини для вирішення інвестиційних проблем у регіоні, створення сприятливого інвестиційного клімату в межах прикордонних регіонів, покращення їх іміджу через транскордонне співробітництво. В Україні кластерна форма організації транскордонного співробітництва ще не набула достатнього застосування і поширення. Насамперед, відсутні досконалі інвестиційно-інноваційні механізми формування і функціонування кластерів, малоефективними є фінансові механізми державного регулювання їх діяльності.

Теорії регіонального розвитку доводять актуальність транскордонного співробітництва у забезпеченні економічного зростання прикордонних регіонів, тому створення Західноукраїнського газового кластеру є актуальним та інноваційним завданням, яке можливо реалізувати в межах Львівської та Івано-Франківської областей.

У якості економічного інструментарію для побудови методу формування системи слід розглядати метод аналізу ієрархії, що дозволяє виділити найбільш значущі групи показників соціально-економічного розвитку, а також показники всередині груп. Метою використання методу комплексних оцінок соціально- економічного розвитку в регіоні є одержання інтегральних показників по всій сукупності вихідних показників. Для побудови такого методу пропонується застосувати показник рівня розвитку, що являє собою таку величину, рівнодіючу всіх показників, які характеризують соціально-економічну ситуацію в регіоні [6]. Перевагою даного методу є те, що зміни значень інтегрального показника лежать у діапазоні від 0 до 1, і, отже, отримані оцінки легко піддаються економічній інтерпретації та можуть бути основою для формування рейтингу сталості функціонування регіональних систем. Змістом методу прогнозування комплексних оцінок соціально- економічного розвитку та формування рейтингу є оцінка прогнозованої соціально-економічної ситуації, а також формування рейтингу розвитку регіонів. Для вирішення завдань прогнозування пропонується використовувати методи експоненційного згладжування та авторегресійні моделі [7].

Функціонування та розвиток будь-якої території забезпечується ресурсами, апріорна класифікація яких включає: природні (у т. ч. рекреаційні), людські (у т.ч. інтелектуальні), матеріально-технічні (у т.ч. інноваційні), фінансові (у т. ч. інвестиційні), інформаційні (у т. ч. віртуальні), нематеріальні (у т. ч. компетентнісні). При цьому, як визначається у сучасній науковій літературі, може бути декілька варіантів режиму дій суб'єктів територіального управління: перерозподіл ресурсів, мобілізація ресурсів, еквівалентний обмін ресурсами [8].

Виходячи з цього, вважаємо за доцільне застосування двомірного підходу до управління ресурсним забезпеченням розвитку територій, який би надав можливість, з одного боку, споживати оригінальні ресурси для досягнення цілей розвитку, а з іншого – використовувати певні комбінації ресурсів в залежності від існуючих умов. Іншими словами, пропонований підхід включає два сегменти: перший – використання потенціалу території та його розширення або диверсифікацію; другий – розробка й створення нових ресурсів, прийняття рішень щодо напряму та інтенсивності розвитку конкретного виду ресурсів на основі передбачення потреб у майбутньому. Це можливо лише за умов посилення конкурентних переваг території та активної інноваційної діяльності [9]. Інноваційна складова промислової кластеризації є найважливішою з точки зору забезпечення конкурентоспроможності підприємств, що входять в кластер, а також самого кластера та регіону в цілому.

Список використаних джерел:

1. Мамонова В.В. Мережева організація території в глобалізованій економіці: роль органів управління / В.В. Мамонова // Університетські наукові записки. - 2012. - № 2 (42). - С. 89-94.
2. Попова Ю.Ф. Сетевые формы организации бизнеса на промышленных рынках // Российское предпринимательство. – 2008. – № 10 Вып. 1 (120). – С. 140-144.
3. Ковальова Ю. Кластер як новий інструмент модернізації економіки // Схід. – 2007. – № 5 (83). – С. 28-34.
4. Безуглий О. В. Державна політика розвитку інфраструктур в умовах існування регіональних економічних кластерів / Кластери як інструмент регіонального розвитку : матеріали науково-практичного семінару (м. Феодосія, 16–20 липня 2012 р.) / За ред. проф. В.В.Мамонової. – Х. : ХарПІ НАДУ, 2012. – 115 с.
5. Про схвалення Концепції проекту Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2017 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 липня 2008 р. № 947-р // Офіційний вісник України. – 2008. – № 53. – С. 59.
6. Національні заощадження та економічне зростання / за ред. Б. Є. Кваснюка. – К. : МП Леся, 2000. – 301 с.
7. Коюда П. М. Макроекономіка : навч. посібник / П. М. Коюда. – Харків : ХНУРЕ, 2001. – С. 222.
8. Безверхнюк Т.М. Ресурсний режим як інституційний механізм ресурсного забезпечення регіонального управління [Електронний ресурс] / Т.М. Безверхнюк // Державне будівництво : електрон. наук. фах. вид. ХарПІ НАДУ. – 2010. – № 1. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua>
9. Ольшанський О. В. Перспективи ресурсного забезпечення розвитку територій /Кластери як інструмент регіонального розвитку : матеріали науково-практичного семінару (м. Феодосія, 16–20 липня 2012 р.) / За ред. проф. В.В.Мамонової. – Х. : ХарПІ НАДУ, 2012. – 115 с.

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ КОМПАНІЇ НА
ОСНОВІ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

Воронкіна Євгенія Олександрівна
студентка 6 курсу
ДВНЗ «Харківський навчально-науковий інститут
Університету банківської справи»
Україна
місто Харків

***Анотація:** Проаналізовано застосування методів оцінки вартості компанії на зарубіжному досвіді.*

***Ключові слова:** зарубіжний досвід, метод, методи оцінки, вартість компанії, бухгалтерський облік*

У сучасній науковій літературі все частіше мають місце поняття “вартість підприємства”, однак методичні основи аналізу вартості підприємства залишаються досить фрагментарними та не враховують умов вітчизняних підприємств. Вартість являє собою економічну категорію, яка відображає у грошовому вимірі цінність товару для ринку. Тобто традиційними є методики аналізу вартості чинників та результатів діяльності підприємства [2]. Однак в цей час поняття вартості науковці досить активно застосовують щодо таких об’єктів аналізу, як підприємства. Потреба у визначенні вартості підприємства може виникати в різних ситуаціях: при залученні кредитів, у процесі здійснення злиття чи об’єднання, продажу підприємства. Справді, в сучасних умовах при прийнятті більшості стратегічних рішень щодо перспектив підприємства дуже важливо мати інформацію про реальну вартість підприємства [6].

Найхарактернішою закономірністю сучасного світу є величезне зростання зовнішньоекономічних зв’язків країн із різним ступенем розвитку [3]. Господарське зближення націй дедалі більше впливає на темпи і характер економічного та соціального розвитку, загальний економічний і політичний стан, тому міжнародні економічні відносини є однією з найважливіших сфер сучасного життя. Становлення та розвиток цих відносин – безпосередній результат поступової інтернаціоналізації виробництва і формування ринку.

Відображення міжнародних економічних відносин передбачає вивчення, узагальнення й аналіз міжнародної системи обліку та звітності, стандартів, рекомендацій і положень міждержавних і професійних організацій [6]. Це пояснюється кількома причинами.

Одним із методів оцінки вартості компанії на підставі даних бухгалтерського обліку є витратний метод. При витратному (майновий) підхід до оцінки бізнесу розглядається вартість підприємства з урахуванням понесених витрат. Балансова вартість активів та зобов’язань підприємства внаслідок

інфляції, змін кон'юнктури ринку, використовуваних методів обліку, як правило, не відповідає ринковій вартості. У результаті постає завдання проведення коригування балансу підприємства [5]. Для здійснення цього попередньо проводиться оцінка обґрунтованої ринкової вартості кожного активу балансу окремо, потім визначається поточна вартість зобов'язань і, нарешті, з обґрунтованої ринкової вартості суми активів підприємства віднімається поточна вартість всіх його зобов'язань. Результат показує оцінку вартість власного капіталу підприємства.

Базовою в витратному майновому підході є наступна формула:

Власний капітал = Активи - Зобов'язання.

Згідно з Концептуальною основою МСФЗ власний капітал - це частина активів підприємства, що залишається після вирахування всіх його зобов'язань [4].

Методологічною основою для обліку капіталу і відображенню його у звітності зарубіжних країн є наступні міжнародні стандарти: МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 10 «Події після дати балансу», МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання», МСБО 33 «Прибуток на акцію», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», МСФЗ 2 «Платіж на основі акцій» та ін. Проте ці стандарти детально не регламентують питання обліку та відображення у звітності власного капіталу, що пов'язано, в першу чергу, з особливостями національних законодавств, які розкривають вимоги до капіталу різних форм організації бізнесу [7].

Визначення і структура капіталу будуть залежати також від національних традицій та законодавчих вимог окремої країни, якої вони стосуються. Так, наприклад, у Великобританії він називається власним капіталом (акціонерний капітал по звичайним акціям, резерви, довгострокова заборгованість) [2], у США - капіталом власників (внесений капітал, нерозподілений доход, акціонерний капітал), у Польщі просто капіталом або власним фондом (статутний капітал, неоплачений капітал, додатковий капітал, резерви на переоцінку активів, інший резервний капітал, нерозподілений прибуток, чистий прибуток (збиток) звітного року) [1].

Інформація про власний капітал розкривається в балансі, звіті про зміни у власному капіталі та примітках до фінансової звітності.

Ефективність управління залежить від якості бухгалтерської звітності як важливої складової загальної системи інформаційного забезпечення управлінських рішень. Інтегрованим показником операційної, інвестиційної, фінансової діяльності підприємства є його вартість. Розкриття у фінансовій звітності інформації, яка надає змогу оцінити його вартість, забезпечує об'єктивність розрахунків та результатів оцінки вартості підприємства, надання достовірної інформації для зацікавлених користувачів, а також зумовлює прогнозування подальшого потенціалу його розвитку.

Список використаної літератури:

1. Американские стандарты оценки // <http://www.old.appraiser.ru>
2. Брюховецька Н. Ю. Підходи до визначення капіталізації підприємств // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна, 2007. – № 31-1. – С. 224 – 229.
3. Головач А. Л. Методичні засади оцінки вартості бізнесу // <http://www.nbuv.gov.ua>
4. Европейские стандарты оценки // <http://www.old.appraiser.ru>
5. Мендрул О. Г. Управління вартістю підприємств: Монографія. – К.: КНЕУ, 2002. – 272 с.
6. Международные стандарты оценки // Г. И. Микерин, М. И. Недужий и др. – Кн. 2. – М.: ОАО «Типография «НОВОСТИ», 2000. – 360 с.
7. Сычева Г. И., Колбачев Е. Б., Сычев В. А. Оценка стоимости предприятия (бизнеса). Серия «Высшее образование». – Ростов н/Д: «Феникс», 2004. – 384 с.

МЕТОДИ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ КОМПАНІЇ НА ОСНОВІ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Воронкіна Євгенія Олександрівна
студентка 6 курсу
ДВНЗ «Харківський навчально-науковий інститут
Університету банківської справи»
Україна
місто Харків

Анотація: Стаття присвячена дослідженню методологічних засад та місцю бухгалтерського обліку в управлінні оцінкою вартості підприємства. Розглянуто та проведено порівняльний аналіз оцінки вартості підприємства. Зроблено висновки, щодо застосування різних підходів до оцінки вартості підприємства та запропоновано підхід для вибору методу оцінки вартості підприємства.

Ключові слова: бухгалтерський облік, оцінка вартості підприємства, облікова політика

Актуальність дослідження. Незважаючи на актуальність оціночної діяльності в умовах зростання масштабів приватизаційних процесів у країні, методичним питанням її обліково-аналітичного забезпечення в економічній літературі практично не приділяється уваги. Для ефективного розвитку підприємництва в Україні необхідно мати адекватну ринковим відносинам систему надання облікової інформації, що дозволяє з максимальною віддачею використовувати всі наявні ресурси. В умовах ринкової економіки власність є основною економічною категорією. В цьому аспекті актуальними стають питання оцінки вартості компаній як об'єкта власності. Потреба в об'єктивній оцінці вартості компаній як бізнесу зростає при інвестуванні, кредитуванні, страхуванні, розрахунку бази оподаткування.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Значний внесок у дослідження проблем теорії і методології бухгалтерської оцінки вартості підприємства внесли такі українські та російські вчені: Н.А. Блатов, А.С. Бакаєв, М.И. Баканов, С.Б. Барнгольц, Н.Р. Вейцман, І.Н.Богатая, Ю.А. Данилевський, П.С. Безруких, Н.А. Бреславцева, С.В. Валдайцев, В.В. Григор'єв, А.Г. Грязнова, З.В. Кирьянова, О.В. Єфімова, В.В. Ковальов, Н.П. Кондраков, В.І.Кошкін, М.Н. Крейнина, М.И. Кутер, С.А. Ніколаєва, В.Д. Новодворский, Ю.П. Маркин, Н.О.Павловська, О.В.Павловська, О.Г.Мендрул, В.Ф. Палій, В.И. Петрова, Ф.Б. Риполь-Сарагоси, А.П. Рудановский, Р.С. Сайфулин, Я.В. Соколов, В.П. Суйц, С.К. Татур, В.И. Ткач, А.Н. Хорин, А.А. Шапошников, А.Д. Шеремет, Л.З. Шнейдман, М.А. Федотова, а також закордонні автори: Р. Адамі, М. Аллі, А. Арені, Х. Андерсон, Р.Антони, Л.А. Бернстайн, И. Бетге, Э. Бриттон.

Мета статті. Метою статті є розкриття процесу оцінки вартості підприємства на основі різних підходів і методів, із зазначенням важливих аспектів, що стосуються виділення основних переваг і недоліків.

Виклад основного матеріалу. Зростання в українській економічній практиці ролі теорії оцінки вартості підприємства (компанії, бізнесу, організації) актуалізує дослідження вітчизняного та зарубіжного досвіду у цій сфері. Якщо в переважній більшості випадків вітчизняний досвід оцінки базується на використанні затратного (облікового) підходу із паралельним внесенням коригувань, зарубіжний досвід характеризується більшою різноманітністю та передбачає впровадження ряду специфічних методів оцінки вартості [2].

У працях вітчизняних науковців значна увага приділяється безпосередньо підходам до оцінки, розгляду їх сутності, перевагам і недолікам їх застосування. При цьому недостатньо розкривається інформація, яка надається системою бухгалтерського обліку в процесах реалізації таких методів [6]. Відповідно, необхідним є проведення аналізу наявного методологічного оціночного інструментарію з метою обрання найбільш ефективних методів і підходів до розвитку методологічних складових системи бухгалтерського обліку у забезпеченні управління вартістю підприємства.

Основною метою проведення оцінки вартості підприємства є створення передумов для побудови ефективно діючої системи управління вартістю підприємства [2]. Основним видом вартості, який підлягає управлінню, є ринкова вартість. Однак в системі облікового забезпечення управління вартістю формується вартість, яка є максимально наближеною до ринкової.

Існуючі методи оцінки вартості підприємства можна об'єднати в три основні підходи: затратний, дохідний, порівняльний [1].

Під підходом до оцінки вартості підприємства слід розуміти розроблену на базі певної економічної теорії, моделі або концепції сукупність способів і процедур оцінки вартості [7]. Для обґрунтування доцільності вибору конкретного підходу до оцінки вартості підприємства слід провести їх порівняльний аналіз на основі врахування таких критеріїв: використання базисної концепції; джерела інформації; мета

проведення оцінки; методи оцінки; обов'язкові умови використання методу; переваги та недоліки застосування у порівнянні з іншими підходами (табл. 1.).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз затратного, дохідного та ринкового підходів до оцінки вартості підприємства [6]

Затратний (витратний, майновий, підхід на основі активів)	Дохідний	Ринковий (порівняльний, аналоговий)
1	2	3
Базисна концепція		
Концепція факторів виробництва	Концепція зміни вартості грошей в часі, теорія корисності	Теорія попиту і пропозиції
Джерела інформації		
1. По відношенню до об'єкта оцінки		
Внутрішня інформація (звітність підприємства)	Внутрішня інформація (звітність підприємства), зовнішня інформація (ставка дисконтування, капіталізації)	Внутрішня інформація (фінансова інформація підприємства), зовнішня інформація (інформація фондового ринку)
2. За часовим характером		
Поточне (існуючий стан)	Майбутнє (перспектива)	Минуле (ретроспектива)

Порівняльний аналіз характерних особливостей застосування різних підходів до оцінки вартості підприємства дозволяє зробити такі висновки:

1. Затратний підхід слід застосовувати для підприємств, які мають нестабільні фінансові результати, а також для новостворених і технологічно унікальних підприємств. При цьому слід враховувати, що результати оцінки вартості підприємства з використанням методів затратного підходу в умовах недооцінки нематеріальних переваг підприємства викликають зниження його вартості [5].

2. Дохідний підхід до оцінки вартості підприємства дозволяє одержати найбільш точні результати за умови, що досліджуване підприємство не є новоствореним, інформація щодо його діяльності є достовірною, прозорою і доступною, а прибутковість підприємства носить відносно стабільний характер протягом останніх декількох років функціонування [5].

3. Ринковий підхід до оцінки вартості підприємства може застосовуватись як для прибуткових, так і для неприбуткових підприємств. При цьому визначальним фактором для оцінки за цим підходом є наявність підприємств, аналогічних до досліджуваного [5]. Також більш ефективним цей підхід буде для новостворених підприємств, що займаються наданням послуг чи виконанням робіт, що не є унікальними в певному ринковому сегменті. [1]

Залежно від особливостей функціонування підприємства та цілей оцінки його вартості повинен бути обраний конкретний метод оцінки [2].

У сучасних умовах господарювання підприємство, як об'єкт власності, може бути джерелом прибутку та об'єктом ринкової угоди. Таким чином, воно є специфічним товаром, який може бути проданий, переданий у заставу, застрахований, внесений до заповіту тощо. Підприємство перетворюється на об'єкт угоди, товар зі всіма належними йому властивостями [8].

Операції з таким специфічним товаром, як підприємство, повинні відображатись в системі бухгалтерського обліку. В той же час, підприємство як товар має власні специфічні характеристики корисності і вартості. Перш за все, як будь-який товар, підприємство повинне володіти корисністю для покупця та відповідною споживчою вартістю [1]. Як і в будь-якого іншого товару, корисність підприємства реалізується через його використання (споживання). Основа корисності підприємства полягає в його здатності приносити прибуток власнику та задовольняти вимоги осіб, зацікавлених в його функціонуванні. Корисність виявляється через процес функціонування підприємства. Тому операції з ним, як зі специфічним товаром, повинні підлягати обліковій оцінці та відображатись в системі бухгалтерського обліку в цілях забезпечення такою інформацією суб'єктів прийняття рішень [8].

Основними специфічними властивостями підприємства як товару, що впливають на відображення його вартості в системі бухгалтерського обліку, є такі:

- ініціативні управлінські заходи;
- зовнішнє середовище підприємства, вартість якого визначається;
- результати функціонування підприємства, що утворюються під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників [4].

Як наслідок, в бухгалтерському обліку вартість підприємства виступає зовнішньою відносно системи обліку категорією, що порівнюється з балансовою вартістю, яка формується на основі бухгалтерських даних. Для відображення цієї різниці в діючій системі обліку призначений рахунок 19 “Гудвіл”, де відображається як позитивна різниця, що утворюється при придбанні – “Гудвіл при придбанні”, так і негативна – “Негативний гудвіл” [9].

Враховуючи існування відмінностей між зазначеними видами вартостей (вартістю підприємства та балансовою вартістю), можна визначити ступінь відхилення між ними, який відобразитиме рівень відповідності системи бухгалтерського обліку потребам користувачів інформації про вартість підприємства:

$$PB = BB * PH \quad (1)$$

$$PH_{сбо} = \frac{PB}{BB} * 100\%, \quad (2)$$

де PB – вартість підприємства;

BB – балансова вартість підприємства;

PH_{сбо} - рівень неадекватності системи бухгалтерського обліку [4].

PH_{сбо} – це перевідний коефіцієнт, який дозволяє зіставити ринкову та балансову вартість підприємства та визначає, наскільки система бухгалтерського обліку підприємства та обраний ним в результаті використання механізму облікової політики набір варіантів ведення обліку відповідають поглядам аналітиків ринку капіталу. Цей показник відображає існуючі диспропорції між оцінкою результатів діяльності підприємства на основі прийнятої облікової методології та на основі аналізу очікувань ринку. [7]

Дослідження причин неможливості достовірної оцінки вартості підприємства на основі інформації, що генерується в системі бухгалтерського обліку, підтверджує необхідність якісної перебудови бухгалтерської методології в цілях досягнення адекватності облікового забезпечення потребам управління вартістю підприємства [7].

Процес організації бухгалтерського обліку супроводжується розробкою відповідної облікової політики. Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” облікова політика визначається як сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Облікова політика є важливим інструментом, який дозволяє побудувати систему бухгалтерського обліку, здатну максимально задовольняти потреби в інформації для цілей управління власністю [3].

В межах побудови та упорядкування системи бухгалтерського відображення фактів господарського життя підприємство володіє правом вибору альтернативних методів ведення обліку, визначених діючими П(С)БО та податковим законодавством. Забезпечення сталих інформаційних зв'язків між суб'єктом господарювання та зовнішніми користувачами в частині показників вартості, є основним завданням організації обліку в процесах підготовки якісної, зрозумілої та зіставної фінансової звітності [8].

Оцінка вартості підприємства можлива за наявності стандартизованих даних, які відображають його реальний ринковий та економічний стан, ресурсний потенціал, що зумовлює потребу у модифікації облікової політики діючих підприємств [1]. Необхідність затвердження в обліковій політиці положень в частині вибору методів оцінки вартості активів та зобов'язань, порядку їх застосування в цілях приведення вартості підприємства до рівня ринкової, забезпечується використанням Положення (Наказу) про облікову політику в якості внутрішнього загальноприйнятого стандарту в процесах управління вартістю підприємства.

Для ефективного формування облікової політики в частині оцінки показників вартості підприємства повинні враховуватися основні її елементи в розрізі організаційної, методичної, технічної та інших складових.

Відповідно, в обліковій політиці повинні бути передбачені:

- 1) оптимальні методи оцінки вартості активів та зобов'язань з урахуванням завдань оцінки вартості підприємства;
- 2) порядок застосування методів оцінки в процесах коригування вартості активів та зобов'язань;
- 3) вибір оціночних показників, які найбільш повно відображають сутність вартості як економічної категорії з урахуванням інтегрованого підходу;
- 4) перелік та розрізи аналітичної інформації, необхідної безпосередньо для проведення процесу оцінки;

5) порядок узагальнення і документальне забезпечення оформлення результатів проведеної оцінки вартості підприємства [10]. Наведені положення виступають базовими умовами функціонування системи управління вартістю підприємства, спрямованої на зростання капіталу власників і гармонізацію відносин між суб'єктами інвестування.

Висновки. Враховуючи наведене вище, слід зробити такі висновки. В сучасних умовах найбільш прогресивним, на наш погляд, є підхід, відповідно до якого стратегічний аналіз та облік є найважливішим інформаційним джерелом при побудові конкретної моделі. Впровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку розширило можливості використання змішаної концепції відображення в балансі активів та пасивів, яка дозволяє більш об'єктивно оцінити реальну вартість компанії на основі майнового підходу. При оцінці та аналізі вартості підприємства необхідно враховувати зовнішні фактори макросередовища, які можуть суттєво змінити реальну цінність об'єкта оцінки в залежності від політичної та економічної ситуації в країні [10]. Обліково-аналітичне забезпечення оцінки вартості підприємства суттєво залежить від фази його життєвого циклу та виду обраної стратегії та наукової концепції оцінки активів. Ці фактори визначають базові вимоги до облікових систем, а також основні методичні підходи оцінки вартості підприємства [4].

Таким чином, можна стверджувати, що основою при прийнятті управлінських рішень стосовно інвестування, кредитування, страхування та інших питань, пов'язаних з оцінкою власності, мають бути показники, що характеризують вартість підприємства. Ці показники можуть бути різноманітними в залежності від різних типів інформації. Впровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку розширило можливості використання змішаної концепції відображення в балансі активів та пасивів, яка дозволяє більш об'єктивно оцінити реальну вартість компанії на основі майнового підходу. Також слід відмітити, що вибір підходу та методу оцінки залежить від її мети й обмежень у використанні, що зумовлюються особливостями підприємства; і відповідно до цього зростає необхідність у затвердженні в обліковій політиці положень в частині вибору методів оцінки вартості активів та зобов'язань, порядку їх застосування в цілях приведення вартості підприємства до рівня ринкової.

Список літератури

1. Богатая И.Н. Стратегический учет собственности предприятия. Серия «50 способов», Ростов н/Д.: «Феникс», 2001. –320 с.
2. Бриттон Э., Ватерстон К. Вводный курс по бухгалтерскому учету, аудиту, анализу. Самоучитель: пер. с англ. И.А.Смирновой/ Под ред. Я.В.Соколова. – М.:Финансы и статистика, 1998.-328 с.
3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV(із змінами).
4. Зоріна О. А. Синергетичний підхід до організації обліку та аналізу в інтегрованій системі управління / О. А. Зоріна // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 2 (56). – С. 98–100.
5. Корягін М. В. Бухгалтерський облік у системі управління вартістю підприємства: теоретико-методологічні концепції : монографія / М. В. Корягін. – Львів : Видавництво ЛКА, 2012. – 389 с.
6. Коупленд Т. Стоимость компании: оценка и управление : науч. изд. / Т. Коупленд, Т. Коллер, Дж. Муррин; [пер. с англ.]. – [2-е изд.]. – М. : Олимп-Бизнес, 2002. – 576 с.
7. Малюга Н. М. Розвиток бухгалтерського обліку в новій економіці: облікова інтерпретація синергетичних ефектів / Малюга Н. М., Легенчук С. Ф. // Вісник ЖДТУ. – 2005. – № 3 (33). – С. 20–37
8. Мендрул О. Г. Управління вартістю підприємств: монографія / О. Г. Мендрул– К.: КНЕУ, 2002. – 272 с.
9. Сычева Т. И. Оценка стоимости предприятия / Т. И. Сычева, Е. Б. Колбачев, А. А. Сычев. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2003. – 384 с.
10. Хоргрен Ч.Т., Фостер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий аспект: Пер. с англ./ Под ред. Я.В.Соколова. –М.: Финансы и статистика, 2004.-416 с.

МЕТОДИ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ КОМПАНІЇ НА ОСНОВІ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Воронкіна Євгенія Олександрівна
студентка 6 курсу
ДВНЗ «Харківський навчально-науковий інститут
Університету банківської справи»
Україна
місто Харків

Анотація: Проаналізовано методи оцінки вартості підприємств, організацій, установ на основі даних фінансової звітності.

Ключові слова: оцінка, вартість компанії, методи оцінки, міжнародні стандарти, фінансова звітність, бухгалтерський облік.

У сучасних умовах розвиток концепції оцінки вартості в Україні набуває великого розмаху, що зумовлено не тільки зміною парадигми управління підприємством, а й об'єктивними ринковими процесами, що відбуваються у державі (розвиток страхового, кредитного та фондового ринків, активізація інвестиційної діяльності тощо). Актуалізація оцінки вартості підприємства як інструменту вирішення багатьох завдань, що постають перед суб'єктами ринкових економічних відносин в Україні, передбачає поглиблене вивчення теоретичних засад оціночної діяльності в цілому та методологічного апарату зокрема [1].

У вітчизняній і зарубіжній науковій літературі значну увагу питанням оцінки вартості підприємства та методам її оцінки приділили М. Возна, Г. Я. Глинська, М. В. Корягін, Т. Коумпланд, К. І. Редченко, Н. В. Сімонова, Т. І. Сичова, Т. Коллер, М. Міллер, Ф. Модільяні, Дж. Муррін, А. Раппапорт, Дж. Стерн, Дж. Стюарт, К. Уолт, Дж. Фридман, Г. С. Харрисон, Дж. Харвей, Дж. Хікс, Дж. ван Хорн, У. Шарп, Р. Бранденбург, П. Круш, О. Мендрул, Я. Маркус, Т. Момот, В. Панков, С. Поліщук та ін. Враховуючи значні наукові досягнення як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, питання щодо дослідження концептуальних підходів і методів оцінки вартості підприємства залишаються актуальними.

У процесі історичного розвитку бухгалтерської науки, розширення сфери застосування облікової інформації, збільшення можливостей самого обліку розуміння та значимість самої оцінки постійно змінювалися [3].

У зв'язку з переходом до умов ринку, розширенням та ускладненням зовнішнього середовища підприємства бухгалтерська інформація не може стовідсотково забезпечити інформаційні потреби користувачів [5]. Значні труднощі при побудові системи бухгалтерського обліку, орієнтованої на забезпечення процесів формування та управління вартістю підприємства, обумовлені, множинністю підходів до розуміння вартості підприємства як економічної категорії (як понесених витрат, як ціни чи як цінності).

Однак, зважаючи на надійність та достовірність бухгалтерської інформації, історично сформовану технологію обробки облікових даних, її роль в управлінні, на відміну від інших видів інформації, залишається визначальною.

Необхідність в підвищенні якості облікової інформації спрямованої на забезпечення зростаючих потреб користувачів в аспектах управління вартістю підприємства обумовлює поступове переведення національних систем обліку на міжнародні стандарти, де домінують підходи до оцінки за справедливою вартістю.

Міжнародні стандарти оцінки (МСО) розробляються Міжнародним Комітетом по стандартам оцінки - IVSC, міжнародною організацією, що об'єднує понад 50 країн світу. Основним завданням таких стандартів є досягнення узгодженості між національними стандартами оцінки і стандартами, які найбільш підходять для потреб міжнародного співтовариства. МСО має деяку єдину основу, міцний фундамент, що відображає єдність економічних принципів, що не залежать від політичних кордонів.

Національні стандарти відображають: внутрішню політику і усталені принципи практичної діяльності; національні політичні і суспільні цілі; вплив найрізноманітніших звичаїв і мовних особливостей [2].

Подальше використання міжнародних стандартів сприятиме удосконаленню методології облікової оцінки факторів генерування та руйнування вартості підприємства, обумовить модифікацію принципів бухгалтерського обліку відповідно до вимог, що висувуються до бухгалтерського обліку системою формування та управління вартістю підприємства.

В першу чергу мова йде про необхідність визначення реальної ринкової вартості активів та зобов'язань, що найбільш повно відповідає потребам управління вартістю підприємства.

Для оцінки вартості підприємства, залежно від наявної інформації про об'єкт оцінювання, можуть використовуватись різні підходи та методи, спрямовані на задоволення потреб різних груп користувачів інформації про вартість. В результаті поступового розвитку сфери професійних знань були сформовані базові підходи до оцінки вартості підприємства (затратний, дохідний, ринковий), які покладені в основу процедур оцінки вартості [4]. Саме на вибір цих підходів до оцінки справедливої вартості акцентує МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості», який також вимагає перегляду ринків для виявлення основних (або найвигідніших), аналізу найкращого і найефективнішого способу використання нефінансових активів, вибору найрелевантніших вихідних даних і методів оцінки [4].

Система даних бухгалтерського обліку повинна бути спрямована на врахування факторів генерування та руйнування окремих об'єктів оцінки вартості. Враховуючи, що фактори досить різноманітні підприємства повинні використовувати різні системи інформаційного забезпечення (бухгалтерський, управлінський, стратегічний облік тощо) управління вартістю підприємства, які передбачають застосування різних підходів до виявлення факторів вартості підприємства [1].

Отже, використання методологічних засад визначених міжнародними стандартами надасть змогу вдосконалити принципи бухгалтерського обліку відповідно до вимог, що висуваються системою формування та управління вартістю підприємства. В той же час існування варіативних підходів до розуміння вартості значно розширює предметну область досліджень в сфері облікового забезпечення управління вартістю підприємства та передбачає доповнення класичних форм фінансової звітності іншими показниками фінансового та нефінансового характеру про фактори, що впливають на створення вартості підприємства але, на сьогодні, залишаються поза системою бухгалтерського обліку [5].

Література:

1. Єрофєєва Т. А. Підходи до оцінки вартості бізнесу: проблеми їх використання // <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Постанова Кабінету міністрів України від 10.09.03 р. №1440 «Про затвердження національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна та майнових прав» // <http://www.zakon.rada.gov.ua>
3. Закон України № 2658-III від 12 липня 2001 року «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» // <http://www.zakon.rada.gov.ua>
4. Мендрул О. Г. Управління вартістю підприємств: Монографія.– К.: КНЕУ, 2002.– 272
5. Румянцева Е. Е. Оценка рыночной стоимости машин и оборудования.– М.: Дело, 1998.– 238 с.

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ КОМПАНІЙ У НАПРЯМІ ЗАЛУЧЕННЯ ФРІЛАНС-РЕСУРСУ

Галахов Євгеній Миколайович
аспірант кафедри вищої математики,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
Україна, м.Київ

Анотація: В умовах розвитку цифрової економіки формується новітня концепція «фріланс-економіки», що представляє собою новий формат зайнятості (цифрова зайнятість), новий формат робочої сили (віртуальна/онлайн-робоча сила), новий формат ресурсів розвитку компанії (фріланс-ресурс незалежних професіоналів) та економічних зв'язків (онлайн-платформи). Концепція «фріланс-економіки» є складовою більш широкої системи - «гіг-економіки», що охоплює як онлайн-економічні зв'язки, так і офлайн. Концепція «фріланс-економіки», що орієнтован, власне, на онлайн-економічні зв'язки, відзначається значним соціально-економічним потенціалом розвитку та трансформаційними змінами як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, зокрема системи менеджменту компаній. Так як концепція «фріланс-економіки» є новітньою, більшість компаній стикаються з новими питаннями і викликами фріланс-економіки, формуючи відповідну систему менеджменту фріланс-ресурсу, що забезпечує значні конкурентні переваги компанії у вимірі розвитку цифрових технологій.

Ключові слова: гіг-економіка, фріланс-економіка, фріланс-ресурс, онлайн платформи, цифрові технології

В умовах бурхливого розвитку цифрової економіки, напрями діяльності та формати бізнес-моделей компаній кардинально трансформуються з урахуванням новітніх трендів розвитку як зовнішнього, так і внутрішнього середовища. У даному контексті, подальша дослідницька увага буде охоплювати тенденції розвитку зовнішнього середовища (розвиток фріланс-економіки в цілому) та тенденції

внутрішнього середовища діяльності компаній, зокрема, питання модернізації системи менеджменту у напрямі залучення новітнього стратегічного ресурсу розвитку - фріланс-ресурсу.

Розглянемо концепцію фріланс-економіки на основі досліджень зарубіжних науковців. Дослідники Арне Л. Каллеберг (Arne L. Kalleberg - професор соціології Університету Північної Кароліни) та Міхаель Данн (Michael Dunn - директор Тихоокеанського північно-західного освітнього центру «OSHA» у Вашингтонському університеті) представили аналіз фріланс-економіки у вимірі більш широкої концепції – гіг-економіки (Таблиця №1).

Таблиця №1

Місце фріланс-економіки у системі гіг-економіки

Критерій аналізу	1). Трудова діяльність, що значно пов'язана з використанням цифрових технологій		2). Трудова діяльність, що помірно пов'язана з використанням цифрових технологій
	Онлайн фріланс-платформи (freelance platforms)	Онлайн краудворкінгові платформи (crowdwork platforms)	Платформи з доставки/виконання роботи по дому/ з надання транспортних послуг
Приклади платформ	Upwork.com, Freelancer.com	Mturk.com, Rowdflower.com, Crowdsourсe.com, Clickwork.com	Handy.com, Taskrabbit.com, Amazon Flex, Instacart.com, Uber.com, Lyft.com
Формат діяльності	Віртуальна праця	Віртуальна праця	Вимагає фізичної присутності при виконанні завдання
Формат роботи	Проектно-орієнтовані завдання	Мірозавдання	Мірозавдання
Часовий період виконання роботи	Середньо і довгостроковий період виконання проектів	Короткостроковий період виконання роботи	Короткостроковий період виконання завдань
Рівень компетенцій	Високий рівень компетенцій, спеціалізованні знання	Низький рівень компетенцій	Низький рівень компетенцій
Рівень оплати праці	Високий рівень оплати праці	Середній рівень оплати праці	Середній/Високий рівень оплати праці
Можливість узгодження рівня винагороди	Рівень винагороди підлягає обговоренню	Вказана компенсація, у більшості випадків не підлягає обговоренню	Вказана компенсація, у більшості випадків не підлягає обговоренню
Рівень контролю	Помірний контроль	Значний контроль	Низький контроль
Рівень автономії	Відносно високий рівень автономії	Низький рівень автономії	Низький рівень автономії

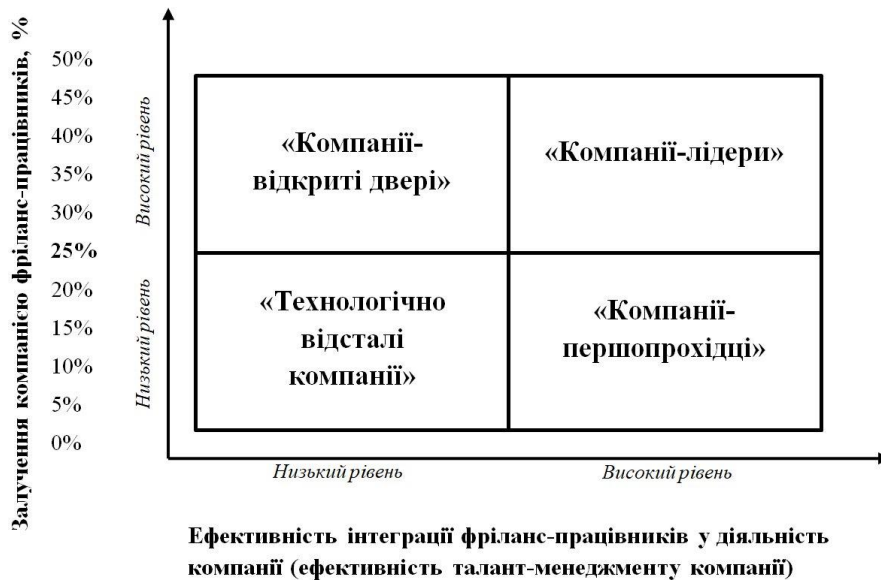
Джерело: адаптовано та узагальнено автором на основі [2, с. 13]

Як зазначено у Таблиці 1, система «гіг-економіки» охоплює два ключові компоненти: 1). Трудову діяльність, що значно пов'язана з використанням цифрових технологій (Онлайн фріланс-платформи та Онлайн краудворкінгові платформи) та 2). Трудову діяльність, що помірно пов'язана з використанням цифрових технологій (Платформи з доставки/виконання роботи по дому/ з надання транспортних послуг).

Згідно Таблиці 1, якщо аналізувати онлайн фріланс-платформи та відповідний формат економічних взаємовідносин у системі «гіг-економіки», можна відзначити, що онлайн фріланс-платформи мають якісно відмінні риси від інших представлених платформ за наведеними критеріями, окрім критерія «формат діяльності», що пов'язує онлайн фріланс-платформи та онлайн краудворкінгові платформи через віртуальний вимір діяльності. Онлайн краудворкінгові платформи та платформи з доставки/виконання роботи по дому/ з надання транспортних послуг мають значну кількість спільних рис, відрізняючись у таких критеріях як «формат діяльності» та «рівень контролю».

Цікавий підхід до вивчення системи фріланс-економіки був представлений у дослідженні Бріджет Лоудон (Bridget Loudon) та Емілі Юе (Emily Yue) - фундаторів австралійської онлайн-платформи «Expert 360» (фріланс-платформа) «Тренди 2017 року: наскільки великі організації стимулюють зростання позаштатної робочої сили» (2017 р.) [1]. У даному дослідженні було проаналізовано опитування керівників різних функціональних департаментів 50 австралійських компаній з доходом у розмірі понад 1 млрд. австралійських доларів (AUD). Дослідники стверджують, що фріланс-економіка має значну динаміку та соціально-економічний потенціал розвитку. Зокрема, згідно вищезазначеного дослідження, відсоток компаній, які стверджують, що сучасна система компетенцій працівників відіграє досить значну роль, постійно зростає: у 2014 році – 14%; у 2017 році – 28%; на 2020 рік прогнозовані дані становлять 62%. Згідно вищезазначеного дослідження, відсоток компаній, які стверджують, що використання фріланс-ресурсів забезпечує мінімізацію прогалин у навичках, знаннях та досвіді: на 2014 рік – 20%, на 2017 рік – 28%, на 2020 рік прогнозовані дані становлять 42% [1, с. 6-7].

Бріджет Лоудон (Bridget Loudon) та Емілі Юе (Emily Yue) також представили матрицю позицій компаній у залученні фріланс-ресурсу. Дана матриця презентує відношення компанії щодо реалізації фріланс-ресурсу у системі двох вимірів: 1). Залучення фріланс-ресурсів та 2). Менеджмент фріланс-ресурсів [1 с.18] (рис.1).

Мал. 1 Матриця позицій компаній у залученні фріланс-ресурсу

Джерело: адаптовано автором на основі [1, с.18-19]

Перший вимір – «залучення фріланс-ресурсів» - охоплює наступні елементи:

- компанії-ранні інноватори (компанії, які відразу визнали пріоритетність та залучають фріланс-ресурси);
- компанії-пізні інноватори (компанії, які поступово починають використовувати фріланс-ресурс у своїй діяльності).

Другий вимір – «менеджмент фріланс-ресурсів» - представляє такі елементи як:

- Високий рівень розвитку системи менеджменту фріланс-ресурсів;
- Низький рівень розвитку системи менеджменту фріланс-ресурсів.

Згідно матриці позицій компаній у залученні фріланс-ресурсу (мал.1), вищезазначені дослідники надали характеристику 4 форматам діяльності компанії:

1). «Компанії-лідери» отримують максимальні вигоди від залучення фріланс-талантів на протиположному традиційному підходу - утримання значної кількості штатних працівників. Фрілансери ефективно залучаються та інтегруються до проектною команди, тобто такі компанії реалізують ефективну систему менеджменту фріланс-ресурсів.

2). «Компанії-відкриті двері» інтегрують фріланс-таланти до команди штатних працівників. Даний підхід допомагає компаніям знизити витрати на робочу силу, проте мінімізує мотивацію до співпраці та реалізації робіт штатними працівниками.

3). «Компанії-першопрохідці» намагаються максимально тактично залучити, та забезпечити максимальну соціально-економічну цінність від діяльності фріланс-працівників. Як правило, фрілансери залучаються для проектних або стратегічних робіт з акцентом на обмін знаннями та досвідом в команді. Дані компанії дотримуються пріоритету гнучкості у залученні фріланс-ресурсів.

4). «Технологічно відсталі компанії» мають мінімальну вигоду від реалізації фріланс-ресурсу. Дані компанії є технологічно відсталими від реалій сучасного розвитку цифрової економіки, тому відсоток залучення фрілас-працівників у таких компаніях є дуже низьким або взагалі зведеним нанівець.

Підсумовуючи, варто зазначити, що новітня концепція «фріланс-економіки» є складовою системи «гіг-економіки», відзначаючись значним соціально-економічним потенціалом розвитку та трансформаційними змінами як зовнішнього, так і внутрішнього середовища. На сьогодні компанії мають модернізувати свій стратегічний підхід до залучення ресурсів від традиційного формату «володіння талантами» до інноваційного формату «доступ до талантів у глобальному вимірі» за рахунок онлайн-платформ, що забезпечує гнучкість, адаптивність до змін ринкового середовища, швидкість та економічну ефективність. Варто відзначити, що в умовах розвитку сучасних цифрових технологій, компаніям необхідно не тільки орієнтуватися на залучення фріланс-ресурсу, але й на формування та вдосконалення ефективної системи менеджменту даного новітнього стратегічного ресурсу для утвердження лідерських позицій у довгостроковій перспективі.

Література:

1). Getting Trendy 2017: How large organisations are driving the growth of the contingent workforce [Електронний ресурс] // Expert 360. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://go.expert360.com/rs/371-GHN-078/images/Expert360-Getting-Trendy-2017-Final.pdf>

2). L. Kalleberg A. Good Jobs, Bad Jobs in the Gig Economy / A. L. Kalleberg, M. Dunn. // Perspectives on work. – 2016. – №20 (2). – С. 10–14.

ПРИЧИНИ МИТНИХ ЗЛОЧИНІВ ТА ЇХ ОСНОВНІ ВИДИ

Гольча Іван Іванович
студент 5 курсу

**ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
Україна, м. Ужгород**

Актуальність дослідження. Актуальність пошуку науково обґрунтованих підходів щодо попередження та виявлення митних злочинів у зовнішньоекономічній сфері посилюється через активної участі України в глобалізаційних процесах, її прагнення інтегруватися в світовий економічний простір. Адже сьогодні, на жаль, в бюджет країни за найскромнішими підрахунками не доходить від 30 до 50% митних платежів і податків, а «... за окремими видами імпортованих товарів, що реалізуються на ринку України, близько 40-60% - це товари тіньового сектора економіки» [2, с. 339]. При цьому в високо розвинутих європейських країнах ця цифра коливається в межах від 7 до 15%.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У науковій та спеціальній літературі як правової, так і економічної спрямованості питань виявлення митних злочинів і відповідальності за них приділяється значна увага. Найбільш відомими є праці В. Мисика, І. Миценко, К. Сандровського, А. Гребельника, П. Пашко, П. Пісного, В. Науменко, В. Російського, В. Козика і Л. Панкової, В. Ларичева і Н. Гільмутдінова і ін. Ці автори в своїх працях розглядають окремі сторони проблеми здійснення і виявлення митних злочинів. Однак в їх роботах ключові напрями вдосконалення державних механізмів щодо припинення такої діяльності та її наслідки для економічного стану держави відображені недостатньо.

Мета статті полягає в тому, щоб з'ясувати причини митних злочинів та їх основні види.

Виклад основного матеріалу. Неважко помітити, що усвідомлення суспільної небезпеки при вчиненні порушень митних правил зв'язується з усвідомленням незаконності своїх дій, або іншими словами – усвідомленням порушення митного законодавства, що регулює по-рядок переміщення товарів та інших предметів через митний кордон нашої держави.

Соціальна значимість порушень митних правил визначається саме тим, що винний усвідомлює, що митне законодавство відводить йому певний характер поведінки. Винний усвідомлює, що порушує своїми діями встановлений митним законодавством правопорядок. При цьому зовсім необов'язково встановлювати досконале знання митного законодавства, достатньо встановити загальну обізнаність особи в області митного законодавства.

Зазначимо, що з розвитком суспільства змінювалися і вдосконалювалися види митних злочинів. Якщо з початку розвитку торговельних відносин і становлення митної справи переважала майнова контрабанда, яка здійснювалася шляхом обходу митних постів і ухилення від митного огляду або ж через приховування від митного огляду частини майна, то пізніше значне місце в структурі митних злочинів стали займати випадки ухилення від сплати мит та інших митних платежів. І якщо в середині XIX – початку XX ст. кримінальне та митне законодавство не розділяло як окремі злочини контрабанду і

ухилення від митних платежів, а застосовувало поняття «дефродації», що включало в себе і обман і шахрайство з метою ухилення від мита та контрабанду, то сьогодні в кримінальних кодексах розвинутих країн ці злочинні дії розглядаються як окремі види злочинів.

Крім того, ми погоджуємося з твердженням Л. Н. Івашова, М. Ф. Івашова, Е. А. Павленко, та вважаємо, що до категорії митних злочинів необхідно включати не тільки злочини, вчинені з ініціативи суб'єктів ЗЕД, а й злочини, вчинені представниками митної служби або іншими посадовими особами, які провокували їх здійснення, адже і ті й інші завдають значних збитків державі і загрожують економічній безпеці країни. Тому при класифікації митних злочинів відносимо до їх числа: контрабанду, ухилення від митних платежів, злочини проти власності та злочини в сфері службової діяльності, як це показано на рис. 1.

Таблиця 1.1.

Види і характеристика митних злочинів, регульовані Кримінальним кодексом України (ККУ)

Види митних злочинів			
Контрабанда	Ухилення від сплати митних платежів	Злочини проти власності	Службові злочини
- частове ухилення від митного контролю (фізичне, документальне); - поза митним контролем (поза місцем, поза часом, шляхом звільнення від митного контролю).	- заниження таможної вартості при імпорті і завищення при експорті; - псевдо експорт; - псевдо транзит; - невірне визначення коду ТН ЗЕД; - незаконне використання пільг.	- вимагання і шахрайство; - привласнення, розтрата, оволодіння майном шляхом використання службового положення; - навмисне псування чи знищення майна; - порушення правил охорони.	- зловживання владою чи службовим положенням; - перевищення повноважень; - службова підміна; - службова халатність; - отримання хабаря; - провокація хабаря.

Варто зазначити, що в сфері зовнішньоекономічної діяльності контрабанда і сьогодні займає провідне місце в переліку митних злочинів, але вона дещо трансформувалась і з майнової перетворилася в переважно в економічну, виявлення якої вимагає від представників митних та інших контролюючих і правоохоронних органів певних спеціальних навичок і умінь під час проведення документальних перевірок.

Сьогодні порушення митних правил є невід'ємною частиною економічної злочинності, яка тісно пов'язана з функціонуванням «тіньової» економіки, розкраданнями, відхиленнями від сплати митних платежів і податків, посадовими злочинами, корупцією. При цьому слід зазначити, що ускладнення фінансових схем з метою здійснення незаконних митних операцій привело до переважання групових форм даного злочину, що згідно із Кримінальним кодексом карається суворіше.

На наш погляд, серед основних причин, що сприяють здійсненню митних злочинів, є:

- недосконала організація системи правового, економічного та фінансового контролю діяльності підприємств суб'єктів ЗЕД (як правило, контролюється безпосередньо зовнішньоекономічна операція, і не досліджуються ні операції, що передували їй, ні операції вчинені після митного оформлення);
- недосконале законодавство, яке регулює ЗЕД, наявність великої кількості нормативних документів і поправок до них, які нерідко не узгоджені між собою і санкціонують наявність різних пільг по ліцензуванню і квотуванню, дозволяють при здійсненні однотипних операцій по різному їх класифікувати і застосовувати різні ставки митних платежів;
- неоднозначне і недосконале податкове законодавство, завищені ставки митних платежів та непрямих податків, які провокують учасників ЗЕД до пошуку шляхів ухилення від їх сплати з метою забезпечення прибутковості свого бізнесу;
- недосконале правове законодавство і не готовність судових органів кваліфіковано розглядати справи з митних і податкових злочинів і спорів, що не дозволяє чітко класифікувати митні злочини і залучати до належної відповідальності винних осіб;
- високий рівень корумпованості на всіх гілках законодавчої і виконавчої влади, що спонукає до формального підходу при здійсненні митного контролю безпосередніми його виконавцями;
- багатовідомча структура регулювання і контролю ЗЕД і відсутність єдиного методологічного підходу і інформаційного простору щодо здійснення економічного, фінансового і правового контролю;

- низький рівень фінансування митних органів (якщо в країнах з розвинутою економікою на утримання митних органів витрачається від 1,5 до 2,5% бюджету і в Україні від 0,3 до 0,5%), що не дозволяє розвивати матеріально-технічну базу митниць і покращувати якість митного контролю;
- низький рівень матеріальної і соціальної захищеності посадових осіб митних органів призводить до розвитку хабарництва і зловживання службовим становищем посадовими особами митниць і митних постів;
- низький рівень оцінки інтелектуальної праці в країні призвів до переходу високоосвічених і кваліфікованих фахівців на роботу в комерційні структури, що дозволило їм розробляти складні фінансові схеми, використовувати передові технології і досягнення науки і техніки для обходу митних платежів або їх мінімізації;
- відсутність достатньої кількості висококваліфікованих кадрів, які можуть здійснювати не тільки технічні процедури митного оформлення та контролю, а й проводити документальні перевірки із застосуванням методів аудиту і використовувати аналітичні процедури для визначення і оцінки реальних ризиків підтвердження достовірності задекларованих даних;
- несумісність можливих економічних і матеріальних вигод отриманих від здійснення митного злочину з заходами адміністративної та кримінальної відповідальності за них.

Висновки. Таким чином, в Україні, де більше 60% внутрішнього валового продукту знаходиться в тіньовому секторі, де діє незбалансована однобока система митного регулювання та контролю, яка здійснює переважно фіскальні функції і позбавлена можливості проведення повноцінного фінансового контролю суб'єктів ЗЕД є всі необхідні передумови для здійснення митних злочинів.

Список використаних джерел:

1. Додін Є. В. Повноваження митних органів у протидії митній злочинності / Є. В. Додін // Митна безпека. Серія «Право». – 2010. – № 1. – С. 61-69
2. Ивашова Л. Н. Совершенствование государственных механизмов защиты экономической безопасности Украины в процессе осуществления ВЭД [Електрон. ресурс] / Л. Н. Ивашова, М. Ф. Ивашов, Е.А. Павленко. – Режим доступа : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-Book/бБ/2012-1/бос/2/04.рБЕ>
3. Тіньова міжнародна торгівля : макроекономічна теорія та фіскальні наслідки для України : монографія / [Вдовиченко А. М., Зубрицький А.І., Рубцов О. М., Семир'янов Д. Я., Серебрянський Д. М.]; за заг. ред. Д.М. Серебрянського. – К. : Алерта, 2013. – 202 с.
4. Харкавий М.О. Фінансові детермінанти митного контролю після випуску товарів на митну територію України /М. О. Харкавий //Формування ринкових відносин в Україні. – 2014.– № 11. – С.16-21

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ВНУТРІШНЬОМУ ПРОДОВОЛЬЧОМУ РИНКУ

Марусей Тетяна Володимирівна
кандидат економічних наук, доцент кафедри інформаційних технологій
Подільський державний аграрно-технічний університет
м.Кам'янець-Подільський, Україна

Анотація. В статті розглянуто теоретичні основи дослідження організаційно-економічного механізму функціонування сільськогосподарських підприємств на внутрішньому продовольчому ринку, який визначений як сукупність організаційних і економічних елементів сільськогосподарських підприємств, що забезпечують максимально можливу стійкість підприємства на ринку збуту і отримання максимального результату від ринкової діяльності з мінімальними витратами, що на відміну від усталеного тлумачення господарського механізму передбачає його формування і реалізацію в системі збуту сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, організаційний механізм, економічний механізм, господарський механізм, ринок.

Сталий розвиток сільськогосподарського виробництва і забезпечення продовольчої безпеки відображають стабільність аграрної економічної системи, збереження якої вимагає постійного вдосконалення механізмів розвитку АПК як економічної системи. У практиці сьогодення використання економічних законів здійснюється через організаційно-економічний механізм. Організаційно-економічний механізм є способом функціонування сільськогосподарського виробництва з притаманними йому формами і методами використання економічних законів. За допомогою цього

механізму здійснюється управління діяльністю сільськогосподарських підприємств на внутрішньому продовольчому ринку. Організаційно-економічний механізм відтворює всю систему економічних відносин, а не якусь її частину.

Категорія «організаційно-економічний механізм» на сьогоднішній день є найважливішою частиною економічної системи, в тому числі в аграрному її секторі. У висловлюваннях багатьох дослідників з питань сутності, змісту і коригування організаційно-економічного механізму особливо підкреслюється його об'єктивна зумовленість виробничими відносинами та економічними законами.

Результати проведеного дослідження засвідчили, що поняття організаційно-економічного механізму не є однозначним і свідчить про багатогранність його прояву.

Організаційно-економічний механізм в аграрній сфері слід розглядати як систему організаційних, економічних, правових, управлінських і регулюючих дій, способів і процесів, які формують і впливають на порядок функціонування сільськогосподарських підприємств, що приведе до досягнення очікуваних економічних, соціальних, екологічних та інших результатів [2, с.15]. За твердженням О. Ком'якова, «механізм регулювання необхідно розглядати як сукупність організаційно-економічних методів та інструментів, за допомогою яких виконуються взаємопов'язані функції для забезпечення безперервної, ефективної дії відповідної системи (держави) на підвищення функціонування економіки».

Аграрний сектор є складною інтегрованою соціально-економічною системою галузей, що включає підприємства, агроформування, установи, що належать до різних форм власності і різних галузей. Слід враховувати і ту особливість аграрного сектора, що він є складною біотехнічною системою. В центральній його ланці – сільському господарстві – використовуються найважливіші природні засоби виробництва: земля, рослини і тваринні організми, вода, світло, тепло тощо У зв'язку з цим, при відтворенні переплітаються природні і соціально-економічні процеси. Тому господарський механізм повинен бути надзвичайно гнучким, відповідати не тільки вимогам економічних, але і природних законів. Тільки на такій основі можна забезпечити справжню господарську самостійність виробничих одиниць, що знаходяться в різних природнокліматичних і метеорологічних умовах, а також гнучко маневрувати ресурсами.

Існуюча модель господарювання потребує перетворень, виявлення особливостей організаційно-економічного механізму як інтеграційного поняття в умовах ринку, його впливу на ефективність виробництва, тобто необхідно активізувати розробки економічних підходів і прийомів вдосконалення організаційно-економічного механізму управління відповідно до конкретних умов господарювання. Реорганізація сільськогосподарських підприємств і приватизація землі створюють об'єктивні передумови для вдосконалення внутрішньогосподарського економічного механізму, зміни селянської психології. Працівники стали власниками земельних часток і майнових паїв (внесків), змінився порядок розподілу прибутку.

Щоб досягти певної мети, маючи у своєму розпорядженні обмежені ресурси, доведеться зіткнутися з проблемою вибору того або іншого варіанту їх використання. Якщо в більш прикладному аспекті говорити про певну мету, наприклад, про досягнення динамічного, стійкого і ефективного розвитку організації, то без вибору конкретного організаційно-економічного механізму, що дозволяє досягти вищезгаданої цільової установки, просто не обійтися.

Відомо, що економічні явища не виникають спонтанно, вони є результатом діяльності господарських суб'єктів. А, оскільки, економічні явища, об'єднані в однорідні групи, тісно пов'язані між собою, то в найзагальнішому вигляді економічний механізм можна визначити як необхідний взаємозв'язок, що природно виникає між різними економічними явищами. Хоча у даному тлумаченні недостатньо повно враховується чинник часу, він у будь-якому випадку так чи інакше впливає на хід економічних явищ, а отже, і на розвиток механізму функціонування сільськогосподарських підприємств.

Утвердження принципів життєдіяльності сільськогосподарських підприємств в умовах ринкових відносин передбачає корінну зміну економічних відносин, насамперед у сфері матеріального виробництва. При цьому такі рішення мають ґрунтуватися на балансі інтересів власників землі і майна, орендарів, найманих працівників, менеджерів. Розглядаючи розвиток сільськогосподарських підприємств на внутрішньому продовольчому ринку, слід відзначити, що тут протягом багатьох років значну увагу приділяють визначенню економічного, господарського, ринкового, товарного механізмів, механізму внутрігосподарських відносин та ін.

Як відзначають Д. Крисанов [4], П. Макаренко [5], економічний механізм є системою взаємовідносин планово-економічних форм і методів управління, організації та стимулювання виробництва, які направлені на пропорційний розвиток сільського господарства й інших галузей АПК на інтенсивній основі. Основними ланками економічного механізму господарювання є планування, економічне стимулювання виробництва, фінансування та кредитування, ціноутворення, господарський розрахунок, організація праці та управління [5, с. 615]. Як зазначає М. Малік, структурними елементами

господарського механізму є: економічне стимулювання працівників, ціноутворення, фінансово-кредитний механізм, матеріально-технічне забезпечення, управління економікою [6, с. 9].

На думку В. Павленко, господарський механізм АПК включає питання ціноутворення, розвитку кооперативних відносин, відтворення фондового потенціалу та його інвестиційне забезпечення [10, с. 51]. І. Кобута практично отожднює економічний та господарський механізм, зводить останній до механізму державного регулювання [3, с. 86]. У сучасних умовах, як відзначають А. Лисецький, господарський механізм АПК включає всю систему планування агробізнесу, комерційні, товарно-грошові, розподільчі, фінансово-кредитні і податкові відносини, ціноутворення, обіг, звітність, контроль, організацію і структуру менеджменту та маркетингу тощо [9, с. 43]. Він зазначає, що господарський механізм використовується як метод державного регулювання економіки і його характер повністю залежить від політичних та економічних інтересів держави на історичних етапах розвитку [9, с. 34]. Як слушно зауважує В. Андрійчук, структурні елементи економічного та господарського механізмів чітко не визначені і не розмежовані, не мають рівневої послідовності, межі їх використання і суб'єкти впливу мають невиражений характер [1, с. 63].

Слід зазначити, що в науковій економічній літературі на сьогодні ще не склалося стійкого уявлення про види та зміст різного роду механізмів. Тому мають місце вживання термінів «механізм господарювання», «господарський механізм», «організаційно-економічний механізм», «економічний механізм», «правовий механізм», «мотиваційний механізм» тощо без чітко окреслених розмежовуючих ознак. Цілком очевидно, що дану сукупність понять слід класифікувати і відповідним чином обґрунтовувати їх спільність та відмінності.

Господарський механізм аграрного сектора має свої особливості як елемент загального механізму. Його специфіка визначається особливостями системи галузей, що входять в цей блок, рівнем розвитку в ньому продуктивних сил і виробничих відносин. У економічній літературі є різні підходи до визначення сутності господарського механізму аграрного сектора. Одним з підходів є функціональний підхід, згідно з яким механізм забезпечує суспільне відтворення шляхом стимулювання ефективного виробництва економічних благ і задоволення суспільних потреб [4, 100].

Згідно з ним сутність господарського механізму аграрного сектора визначено таким чином: це спосіб управління складною соціально економічною і біотехнічною системою на основі ефективних методів ведення агропромислового виробництва і ринкового інструментарію, з урахуванням особливостей кожної ланки системи [4, с.21]. Головна функція господарського механізму полягає в тому, щоб синхронно функціонували всі його елементи і важелі: форми і методи оперативного управління виробництвом, економічне стимулювання, форми організації виробництва, правовий механізм, а також такі ринкові інструменти, як податки, кредит тощо.

Організаційно-економічний механізм є досить складною системою впливу на інтереси та різні сторони діяльності сільськогосподарських підприємств. Організаційно-економічний механізм безпосередньо впливає на сільськогосподарське виробництво, стимулюючи чи, навпаки, стримуючи його зростання. Ефективність дії організаційно-економічного механізму функціонування сільськогосподарських підприємств буде залежати від оптимального вибору інструментів, важелів та дієвості їх впливу на функціонування сільськогосподарських підприємств. Зміна структурних частин, обраних інструментів та важелів впливу автоматично буде викликати зміну в організаційно-економічному механізмі та зміну наслідків його дії. Крім того необхідно враховувати і особливості функціонування сільськогосподарських підприємств на внутрішньому продовольчому ринку. З урахуванням зазначеного, визначення організаційно-економічного механізму функціонування сільськогосподарських підприємств на внутрішньому продовольчому ринку подається в такому авторському трактуванні.

Організаційно-економічний механізм функціонування сільськогосподарських підприємств на внутрішньому продовольчому ринку є сукупністю організаційних і економічних елементів сільськогосподарських підприємств, що забезпечують максимально можливу стійкість підприємства на ринку збуту і отримання максимального результату від ринкової діяльності з мінімальними витратами, що на відміну від усталеного тлумачення господарського механізму передбачає його формування і реалізацію в системі збуту сільськогосподарської продукції. Розгляд зазначеного поняття у широкому значенні забезпечує комплексність вивчення та розв'язання проблеми функціонування сільськогосподарських підприємств на внутрішньому продовольчому ринку [7, с.42].

На формування і розвиток організаційно-економічного механізму здійснюють специфічний вплив особливості сільського господарства як галузі. Разом з тим, механізм слід розглядати в двох напрямках – об'єктивному і суб'єктивному. Організаційно-економічний механізм функціонування сільськогосподарських підприємств на внутрішньому продовольчому ринку несе в собі конкретний вираз об'єктивних закономірностей, що складаються на макро- і мікроекономічному рівнях. В суб'єктивному ж плані організаційно-економічний механізм функціонування сільськогосподарських

підприємств на внутрішньому продовольчому ринку можна розглядати як систему свідомо встановлених форм і методів організації, управління, планування, фінансування, ціноутворення, стимулювання, кредитування, обліку і контролю. Він формується і реалізується на декількох рівнях: країни, регіону, району, підприємства, підрозділу[8].

Така багаторівнева система їх побудови припускає і синхронну їх взаємодію. Збої в механізмі, сформованому на рівні країни, можуть викликати процеси дестабілізуючого характеру в сільськогосподарських підприємствах. І, навпаки, елемент організаційно-економічного механізму вищого порядку (наприклад, організаційно-економічний механізм аграрного сектора країни, що розвивається) може посилюватися в конкретному районі, на рівні конкретного господарства.

Отже, організаційно-економічний механізм функціонування сільськогосподарських підприємств на внутрішньому продовольчому ринку є сукупністю організаційних і економічних елементів сільськогосподарських підприємств, що забезпечують максимально можливу стійкість підприємства на ринку збуту і отримання максимального результату від ринкової діяльності з мінімальними витратами, що на відміну від усталеного тлумачення господарського механізму передбачає його формування і реалізацію в системі збуту сільськогосподарської продукції. Саме зазначене поняття у широкому значенні забезпечує комплексність вивчення та розв'язання проблеми функціонування сільськогосподарських підприємств на внутрішньому продовольчому ринку.

Література:

1. Андрійчук В.Г. Оцінка макро- і мікропараметрів економіки в контексті продовольчої безпеки України / В.Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2001. – № 5. – С. 61-65.
2. Грузнов І.І. Організаційно-економічні механізми управління / І.І. Грузнов. – Одеса: Астропрінт, 2000. – 292 с.
3. Кобута І.В. Адаптація національного законодавства в сфері сільського господарства до норм та правил Світової Організації Торгівлі / І.В. Кобута // проект ПРООН “Аграрна політика для людського розвитку”. – К.: 2005. – с. 168.
4. Крисанов Д.Ф. Аграрна сфера: пріоритети і механізми реалізації / Д.Ф. Крисанов. - К., 1998. - 303 с.
5. Макаренко П.М. Организация и экономический механизм адаптации аграрного хозяйствования к рыночной предпринимательской среде / П.М. Макаренко. – К.: Наукова думка, 1999. – 785с.
6. Малік М.Й. Економічні засади аграрних перетворень / М.Й. Малік, П.М. Федієнко // Економіка АПК. – 1999. - № 8. – С. 8-9.
7. Марусей Т. В. Економічна сутність організаційно-економічного механізму функціонування с.-г. підприємств на внутрішньому продовольчому ринку / Т. В. Марусей // Агросвіт. – 2008. – №23. – С. 41–45.
8. Марусей Т.В. Елементи організаційно-економічного механізму функціонування сільськогосподарських підприємств на внутрішньому продовольчому ринку / Т.В. Марусей // АгроСвіт. – 2008. - №24. – С.12-16.
9. Лисецький А.С. Україна: проблеми стабілізації і сталого розвитку продуктивних сил аграрного сектора економіки / Лисецький А.С., Боженар В.Я., Данилишин Б.М. – К.; ЗАТ “Нічлава”, 1997. – 131 с.
10. Павленко В.П. Стабилизация и развитие аграрного производства региона: теория и практика / В.П. Павленко. - М.: 1997. - 133 с.

КРИПТОВАЛЮТА: СУТНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Родіонова Ірина Вадимівна,
студентка І-го курсу,
спеціальності Економіка підприємства 6Е02 – 2017,
факультету економіки та управління
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені В.П. Гетьмана»,
Україна, м. Київ

***Анотація.** Стаття присвячена аналізу одного з підвидів цифрових валют – криптовалюти. Автор розкриває передумови виникнення електронних грошей, висвітлює їх природу та економічні функції. Також в межах статті окреслено тенденції поширення криптовалюти в Україні.*

***Ключові слова:** крипто валюта, Bitcoin, електронні гроші, віртуальні валюти.*

Сьогодні в умовах глобалізації фінансові системи окремих країн, як й інші сторони економіки, удосконалюються і прогресують, відбувається поширення ІТ- технологій та загальної комп'ютеризації. Це сприяє появі нових фінансових інститутів, інструментів та форм взаємодії між індивідами. Звідси з'являється новий аналог традиційних валют – криптовалюта та її найпоширеніша грошова одиниця – «біткоїн».

В сучасних умовах глобалізації особливо актуальним та складним завданням для вітчизняної економіки виступає дослідження динаміки розвитку українського ринку електронних грошей, оскільки це дозволить з'ясувати певні особливості сучасного фінансового сектору та пов'язані з цим й інші соціально-економічні показники.

Система грошового обігу продемонструвала гостру нестабільність в період світової фінансової кризи 2008-2009 років. Саме в цей час довіра до американського долара послабшала і в суспільстві з'явилися ідеї щодо створення нових валют, зокрема регіональних [1]. Саме тоді й формується пірингова платіжна система «Bitcoin», розроблена Сатоші Накамото, та вперше застосовується термін «криптовалюта». Перші згадки про криптовалюту як нову альтернативну систему розрахунків належать японцеві Вей Дай і датуються 1998 роком [2]. Даний термін має велику різноманітність визначень та тлумачень.

Підкреслимо, що криптовалюта – це різновид цифрових грошей, в якому використовуються розподілені мережі і публічно доступні журнали реєстрації угод, а ключові ідеї криптографії поєднані в них з грошовою системою заради можливості створити безпечну, анонімну та потенційно стабільну віртуальну валюту. Загалом під електронними грошима розуміються гроші чи фінансові зобов'язання, обмін та взаєморозрахунки, які проводяться за допомогою інформаційних технологій.

З юридичного погляду визначальною особливістю електронних грошей є те, що з одного боку, вони є засобом платежу, а з іншого – зобов'язання емітента, яке має бути виконано у традиційних неелектронних грошах. Тому, як стверджує сучасний науковець Н. Поливка, електронні гроші є по суті одиницями виміру звичайних грошей у цифровому вимірі [3].

Іншими словами, за електронними грошима завжди стоїть або банк або банківський рахунок із реальними грошима. Отже, електронні гроші не мають своєї вартості і є по суті одиницями виміру звичайних грошей. Гроші – це складна система інституцій, взаємних зобов'язань, правових норм і т.д., тоді як електронні гроші виступають продовженням цієї системи у цифровому вимірі. Електронні гроші не можуть існувати поза межами консервативної фінансово-кредитної грошовою системи.

На сьогодні найбільш важливими причинами можливого знецінення біткоїнів аналітики називають повну відсутність їх інфляції та бажання взяти оборот криптовалюти під державний контроль. Остання ймовірно викликана бажанням держави сконцентрувати функції грошової емісії в своєму розпорядженні і не допустити утворення альтернативних джерел емісії платіжних засобів, що не піддаються державному регулюванню [4].

Все ж фізично заборонити операції із використанням біткоїнів в мережі Інтернет є практично неможливим завданням. Існує можливість обмеження їх обміну на реальні гроші шляхом заборони діяльності таких обмінників. Однак щоб заборонити видобуток біткоїнів, необхідно забезпечити можливість доступу до кожного комп'ютерного пристрою, та наразі це заборонено законодавством більшості країн, і розцінюється, як втручання в особисте життя громадян.

Ще на початку свого розвитку біткоїн був локальною криптовалютою, яка використовувалася тільки обмеженою кількістю людей (його засновниками та пов'язаними з ними особами), за кілька років він перетворився на систему світового рівня.

Відзначимо, що в сучасних реаліях окрім бірж, обмінників та інтернет-ресурсів операції з використанням біткоїнів проводять й деякі магазини та сервісні центри. Біткоїни приймаються до оплати в багатьох ресторанах і готелях різних країн світу. При цьому відомі навіть випадки видачі заробітної плати державним службовцям США в біткоінах. У кількох азійських країнах біткоїни використовують як альтернативу банківським рахункам і пластиковим карткам, оскільки банківське обслуговування в цих країнах є досить дороге [2].

Необхідно зауважити, що біткоїни виступають найдорожчою грошовою одиницею серед інших криптовалют. Основними перевагами даного виду цифрової валюти є відсутність емісійного центру, контролю та обмежень випуску, повна анонімність, здатність генерувати валюту самостійно за допомогою майнінгу, захищеність від інфляції, відсутність впливу факторів зовнішнього середовища (окрім ринкових попиту та пропозиції) тощо.

Однак, незважаючи на поширеність та переваги біткоїнів, їх перспективи в умовах глобалізації є досить неоднозначними. Одні країни регламентують цю валюту на законодавчому рівні та стимулюють її обіг, інші ж – навпаки забороняють її використання або вносять істотні обмеження щодо обігу цієї валюти загалом. В Україні офіційно заборонено користуватися біткоінами, оскільки за визначенням НБУ вони не мають ніякого фінансового та іншого забезпечення і юридично закріплених за ними осіб, не контролюються жодними державними органами. Все ж сучасні українські ІТ-фахівці продовжують

інвестувати в розвиток даної валюти, в результаті чого Україна сьогодні займає 5 місце за кількістю користувачів біткоїн-гаманцями серед різних країн світу.

Література:

1. Куцевол М.А. Поняття та економічна природа крипто валюти / М.А. Куцевол, О.А. Шевченко-Наумова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/16391/1/79-85.pdf>
2. Ліхачов М. Скромна чарівність біткоіна: українські реалії використання крипто валют / М. Ліхачов // Forbes Україна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://forbes.net.ua/ua/opinions/1428255-skromnacharivnist-bitkoina-ukrayinski-realiyi-vikoristan-nya-kriptovalyut?utm_medium=social&utm_source=facebook.com&utm_campaign=skromna-charivnist-bitkoina-ukrayinski-realiyi-vikoristannya-kriptovalyut
3. Поливка Н. Криптовалюти і «різноманітні біткоіни» / Н. Поливка // Юридична Газета online. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yug-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/kriptovalyuti-i-riznomanitni-bitkoini.html>
4. Що таке біткоін? // Invest-Program – прибуткове інтернет-інвестування. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://invest-program.com.ua/shho-take-bitkoin/>.

ПРОБЛЕМА УХИЛЕННЯ ТА УНИКНЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ

Харченко Олена Сергіївна
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»
м.Харків

Хрипко Ірина Сергіївна
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»
м.Харків

Абрамова Ольга Сергіївна
Доцент, кандидат економічних наук
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»
м.Харків

Анотація: У статті досліджено та проаналізовано поняття і причини ухилення від сплати податків, розроблено пропозиції стосовно запобіганню ухиленню від оподаткування.

Ключові слова: ухилення від сплати податків, тіньова економіка, мінімізація податків, офшори, держава, корупція.

Податкова система є вагомим чинником, що впливає на розвиток економіки України. В сучасних умовах господарювання таке явище, як ухилення від сплати податків, на жаль, не є рідкістю. Як відомо, рівень тіньової економіки України коливається в межах 35-45 %, водночас цей показник в країнах Європи дорівнює 5-10 % від ВВП. Це свідчить про те, що дана тенденція є негативною і погіршує умови життя суспільства (посилення майнової нерівності, зростання злочинності, втрата позицій країни на міжнародній арені, збільшення рівня корупції) [1]. Тому проблема ухилення від сплати податків займає провідне місце і потребує нагального вирішення, зокрема в Україні.

Серед вітчизняних і зарубіжних науковців, що займалися питанням розробки методик боротьби з ухиленням від сплати податків, слід відзначити наступних: В. Дедекаєва, І. Редька, Т. Германчук, В. Вишневський, Р. Бідник, І. Мініна, О. Шарікова, Ю. Якимчук, А. Веткін та інші. Однак досліджувана тема слугує причиною для виникнення нових дискусійних питань, що вимагають подальшого аналізу задля покращення становища податкової системи країни.

В процесі економічних змін в Україні виникла необхідність у визначенні злочинів, пов'язаних зі сплатою податків. Тіньова економіка нашої держави з кожним роком набирає оборотів і становить, за деякими оцінками, більшу частину ВВП, тому ухилення від сплати податків є рушійною силою, що може значно послабити економіку України. Незважаючи на те, що рівень життя з кожним роком

підвищується, платники податків все більше намагаються уникнути їх сплати. Основними чинниками, що зумовлюють виникнення такої ситуації, є наступні:

- низький рівень обізнаності в податковій справі серед населення;
- погіршення соціально-економічного становища суспільства;
- високі ставки та надмірний обсяг податків;
- значний рівень корупції серед верхівки влади;
- низька якість законодавчої бази;
- безкарність судової гілки влади;
- неефективність державного менеджменту;
- нераціональна структура оподаткування.

Отже, відсутність довіри між державними органами та платниками податків, високий рівень корупції, недосконалість законодавчої бази є головними показниками, що спонукають громадян та бізнес-одиниці ухилятися від сплати податків. Загально відомо, що чесний бізнес – це скоріше виняток, ніж правило. В кожній країні існують свої способи та методи несплати податків, тож доцільно розглянути детальніше їх реалізацію в Україні.

Найбільш масштабною схемою ухилення від сплати податків вважається використання офшорів. Згідно зі звітом міжнародної організації Global Financial Integrity, протягом 2004-2016 рр. з України було виведено близько 116 млрд. дол., що становить приблизно 9,4 % від ВВП кожного року [3]. Не менш поширеною є схема ухилення від сплати ПДВ, особливо за рахунок створення фіктивного податкового кредиту. Не дивлячись на те, що даному явищу була приділена значна увага з боку контролюючих органів, шахраї знаходять можливість не сплачувати податки, використовуючи «скрутки»: перепродажу імпортного ПДВ, сплаченого на митниці. Дані порушення відбирають з бюджету по 10-12 млрд. грн. на рік.

Також значимими за своїми розмірами є схеми, що мають місце на митниці. Протягом 2004-2016 рр. такі махінації, як контрабанда і заниження вартості товару, коштували бюджету майже 15 млрд. дол. кожного року. В цілому, за розрахунками дослідників, державний бюджет кожного року недоотримує 100-160 млрд. грн. [3]. Таким чином, офшори, махінації з податковим кредитом ПДВ, «скрутки» чи заниження прибутку – ці схеми вже закріпилися у свідомості населення і взагалі не викликають ніякого подиву.

На даному етапі розвитку податкової системи існує багато перепон на шляху до вирішення цієї проблеми, оскільки зі зростанням способів мінімізації податкові органи не в змозі здійснювати відповідний контроль щодо своєчасного і повного надходження коштів до бюджету. У законодавстві відсутнє поняття «мінімізації податків», однак на практиці його активно втілюють в життя, коли йде мова про ухилення від сплати податків [4].

Таким чином, пожвавити боротьбу в даній ситуації можливо лише завдяки розв'язанню заплутаних схем, які не побачити неозброєним оком. Це пов'язано з декількома причинами: по-перше, практичність – полягає в збільшенні податкових надходжень до бюджету; по-друге, справедливість – перед законом всі рівні; а також схвальність – підтримка з боку населення, що одобрить заходи щодо мінімізації зловживань. В кінцевому результаті можливо змінити тенденцію зневіри у краще майбутнє, однак найбільш вагомим є переконання уряду, від якого залежить курс подальшого розвитку держави.

Література:

1. Матвійчук К. А. Тіньова економіка в Україні як наслідок уникнення від сплати податків [Електронний ресурс] / К. А. Матвійчук // I Международная научно-практическая конференция “Финансовый механизм решения глобальных проблем: предотвращение экономических кризисов” (20–21 сентября 2012 года). – Режим доступа :http://www.confcontact.com/2012_09_21/7_matvijchuk.htm
2. Крамаренко О. А. Способи ухилення від сплати податків в Україні / О. А. Крамаренко // Наук. записки Нац. ун-ту “Острозька академія” – 2013. – № 23. – С. 165–168.
3. Офіційний сайт міжнародної організації Global Financial Integrity [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gfintegrity.org>
4. Сидоренко Т. О. Сутність та ухилення від сплати податків / Т. О. Сидоренко // Гроші, фінанси і кредит. – 2014. – № 6. – С. 48–52.

МЕРЕЖЕВИЙ МАРКЕТИНГ В УКРАЇНІ

Руханський Б.В.
6 курс, група ФН 61/16,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Інститут економіки та менеджменту Університету "Україна"
Науковий керівник: к.е.н. доцент Дубас А.О.

В умовах розвитку ринкових відносин в Україні особливого значення набуває такий вид господарської діяльності, як торговельна діяльність, що здійснюється як юридичними особами, так і фізичними особами – суб'єктами підприємницької діяльності.

Торговельна діяльність передбачає налагодження і розширення ринку збуту, який забезпечує сталий розвиток підприємства. Зі зростанням конкуренції, підприємства мають звертати увагу не лише на цінову політику, а й на їх конкурентноспроможність. Для цього, власне, і створюється дистрибуторська мережа як різновид системи збуту.

Багаторівневий маркетинг (англ. multilevel marketing (MLM), Network Marketing, Multilevel System), або мережевий маркетинг - це один із видів маркетингу, який забезпечує товарообіг через багаторівневу мережу агентів збуту фірми-виробника. Кожен з агентів встановлює безпосередні контакти з потенційними покупцями та отримує прибуток від безпосередньої реалізації ним товарів.

Крім того, дистрибутор одержує прибуток у вигляді додаткових виплат від реалізації продукції, що стимулює індивідуальне підприємництво і спонукає дистрибуторів працювати професійно.

Мережевий маркетинг – бізнес, привабливий для багатьох. Так, за даними деяких експертів, сьогодні у світі налічується понад 3,5 тис. легальних мережевих компаній. Найвідоміші серед них – такі гіганти мережевої торгівлі, як AmWay, AVON, Faberlic, Mary Kay, Oriflame, Zepter та ін

Останніми роками система торгівлі за допомогою мережевого маркетингу набуває все ширших обертів і в Україні, хоча в жодному нормативному акті не дається визначення поняття «мережевий маркетинг» та інших суміжних йому понять. Це зумовлює низку проблем, що зумовлює необхідність їх вирішення.

По-перше, поряд із легітимними компаніями, на ринку діють і незаконні організації – фінансові піраміди, що маскуються під компанії мережевого маркетингу

По-друге, основною ланкою мережевого маркетингу є дистрибутор чи незалежний дистрибутор – фізична особа (іноді юридична особа), яка підписала з компанією дистрибуторську угоду, за якою отримує право купувати продукцію за оптовою ціною, залучати (спонсорувати) інших дистрибуторів і отримувати винагороду (бонуси) від обсягу закупівель створеної «під собою» дистрибуторської організації (мережі) відповідно до маркетингового плану компанії.

По-третє, виникає ще й питання охорони прав споживача.

Враховуючи зазначене, функціонування кожної ланки мережевого маркетингу («мережева компанія» - «дистрибутор» - «кінцевий споживач») має певні проблеми, які повинні бути вирішені та законодавчо врегульовані, що сприятиме подальшому розвитку мережевого маркетингу в сучасних економічних умовах.

Література

1. Анфіногорова Є. Б. Методи оцінки ефективності маркетингових заходів / Є. Б. Анфіногорова // Проблеми і перспективи економіки і управління : матеріали Міжнар. заоч. науч. конф. (Санкт-Петербург, квітень 2013 р.). — СПб. : Реноме, 2013. — С. 147–149.
2. Проект Закону України “Про торговельну діяльність за допомогою багаторівневого мережевого маркетингу та дистрибуторської діяльності” [Електронний ресурс] / Внесений народним депутатом України Черняком В. К. 9 січня 2001 року (реєстраційний № 6318). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
3. Трофанова Т.Г. Плюси та мінуси системи мережевого маркетингу. Погляд знизу/ Т.Г. Трофанова //Економіка. Фінанси. Право. - 2015. - № 3. - С. 10-13

Галузь «Менеджмент і маркетинг»:

РОЛЬ І МІСЦЕ ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ У СУЧАСНОМУ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТІ

Бондар Анна Миколаївна,
студентка I-го курсу,
спеціальності Економіка підприємства БЕ02 – 2017,
факультету економіки та управління
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені В.П. Гетьмана»
Україна, м. Київ

***Анотація.** В статті розкривається ефективні принципи тайм-менеджменту в сучасних умовах. Автор висвітлює головні правила успішного управління часом, спираючись на відомі концепції таймменджменту. При цьому вагома роль в управлінні часом надається ролі ефективного цілепокладання.*

***Ключові слова:** тайм-менеджмент, цілепокладання, принципи управління часом.*

На сьогодні для багатьох людей час сприймається як щось неосяжне, невловиме, що є складним для сприйняття і осмислення. При цьому в минулому, коли діяльність багатьох людей не відрізнялася багатогранністю, час протікав повільно і здавався безкінечним. Звідси не існувало потреби наукового обґрунтування щодо планування та ефективного використання часу. Однак в сучасних умовах успішною людиною вважається та, що має успіх у багатьох життєвих сферах, тобто є всесторонньо розвинутою, вміє правильно розпоряджатися своїм часом в цілому.

Підкреслимо, для того, щоб навчитися раціонально розподіляти власний час існують деякі правила та принципи його управління. Саме це виступає об'єктом вивчення наукової галузі, як тайм-менеджмент. При цьому особливість цієї галузі менеджменту полягає в тому, її наукові розробки виступають актуальними як для керівників, оскільки вони управляють робочим часом своїх підлеглих. Також і для звичайних працівників, що прагнуть досягти успіху. Звідси постає актуальність вивчення науки тайм-менеджменту для працівників всіх рівнів та галузей в сучасних умовах глобалізації.

Слід відзначити, що в науковій літературі тайм-менеджмент інтерпретують, як одну з галузей менеджменту, основною метою якого є визначення та застосування методів, а також принципів ефективного управління часом.

Популярним виступає також і твердження про те, що тайм-менеджмент являє собою стиль життя і філософію цінності часу у швидкому потоці інформації і постійно мінливому світі.

Крім того, вчені розглядають поняття «тайм-менеджмент» по-різному, в залежності від наявного досвіду в управлінні часом загалом.

Важливим кроком при створенні ефективної системи управління власним часом для керівника є визначення мети діяльності як на короткий, так і на довгий період. Однак визначення мети є лише початковим етапом. Суттєвою вимогою тут виступає необхідність перетворення мети в план дій для її досягнення. Звідси слід визначити ступені важливості, тобто вирішити, яка мета і завдання є найважливішими, а вирішення яких може зачекати. Успішне ранжування завдань за важливістю має значний вплив на зростання ефективності роботи керівника [1].

При цьому визначення мети як для керівника, так і для звичайного працівника, є найважливішим, але найтяжчим моментом у розподіленні часу та в контексті управлінні компанією. Безперечно, це має бути цілком зваженим рішенням, адже саме від мети будуть залежати подальші дії та результати всієї роботи.

Варто додати, що у багатьох керівників немає чітко визначеного підходу для ухвалення рішень при плануванні часу, а це означає, що послідовність їхніх дій часто визначається системою зовнішніх чинників, що є недопустимим в контексті ефективного тайм-менеджменту.

Для науково обґрунтованого визначення мети слід звернутися до практичних розробок у галузі тайм-менеджменту відомого вченого Ейзенхауера, зокрема його так званої «матриці часу». Принцип Ейзенхауера, який широко застосовується на практиці в сучасному світі, передбачає розподіл завдань на чотири різновиди груп за такими критеріями, як терміновість та важливість:

I група – термінові важливі завдання, які завжди необхідно виконувати самостійно і негайно;

II група – термінові неважливі завдання, однак, які, незважаючи на свою терміновість, необхідно тим не менш делегувати підлеглим, якщо їх рішення не вимагає спеціальних знань, вмінь та навичок;

III група – це не термінові важливі завдання. Ці завдання слід вирішувати самостійно, в жодному разі не допускаючи, щоб вони ставали строковими;

IV група – нетермінові неважливі завдання. Тобто від завдань цієї групи варто відмовитися взагалі [2].

Зауважимо, що вище наведений принцип є досить простим допоміжним засобом у випадках, коли необхідно визначити черговість виконання завдань. При застосуванні даного принципу у трудовій діяльності, варто встановити собі чіткий план роботи. Тобто, як саме робити ці справи, а також, коли їх потрібно реалізувати. До того ж необхідно розподілити, яку саме справу і в якому порядку її слід здійснювати. Також необхідно обов'язково встановити собі чіткий дедлайн, коли справи потрібно завершувати. І якщо якась справа є надто громіздкою, то її необхідно розбити на невеликі частини і кожен день завершувати певний фрагмент роботи.

Можна стверджувати, що на практиці такі допоміжні способи дійсно працюють. При цьому важливе їх методичне виконання протягом довгого часу.

У наукових розробках тайм-менеджменту варто виокремити дослідження управління часом В.Парето. Цей вчений запропонував принцип тайм-менеджменту, що отримав назву «співвідношення 80:20». На думку цього науковця: «Всередині даної групи окремі дрібні елементи отримують набагато більшу значущість, ніж це відповідає їх відносній питомій вазі в цій групі». Тобто, виходячи з цієї закономірності, можна зробити висновок стосовно робочої ситуації керівника: в процесі роботи за перші 20% часу, що витрачається, досягається 80% результатів. Це означає, що не слід відразу братися за найлегші, цікаві або мінімальні за часом виконання справи. Необхідно розпочинати виконання завдань з врахуванням їх значення і важливості [3]. Звідси основою даного принципу управління часу виступає твердження про те, що постановка пріоритетів полягає у визначенні саме цих 20% справ, які матимуть найбільший вплив. Знаходячи можливості прийняти реальний результат замість ідеального, ви можете заощадити значні ресурси для інших важливих справ.

Як можна зробити висновок, управління часом – це ефективний засіб досягнення власних цілей. Ефективність тайм-менеджменту, перш за все, залежить від осмислення значення часу як цінного ресурсу в особистому житті і, зокрема, в професійній діяльності. Оскільки правильне планування часу забезпечить швидке та ефективне досягнення поставлених цілей. Варто зазначити, що ефективність в управлінні часом полягає не в тому, щоб все зробити якомога швидше, а в раціональному розподіленні своїх сил і можливостей загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Менеджмент: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко. – Х. : Право, 2013. – 216 с. 3
2. Колесов О. С. Тайм-менеджмент – управління часом / О. С. Колесов // Зб. наук. праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – 2011. – №2 (53), том 3. – С. 61–69.
3. Кучер Л. Р. Тайм-менеджмент як засіб підвищення ефективності діяльності керівника / Л. Р. Кучер // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». – 2013. – № 5 (43). – С. 203–205.

Галузь «Технічні науки»:

КОМП'ЮТЕРНА ГРАФІКА В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Карпюк Людмила Вікторівна

**Старший викладач кафедри машинознавства та обладнання промислових підприємств
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
Україна
місто Сєверодонецьк**

***Анотація:** У статті розглядаються проблеми навчання студентів інженерній і комп'ютерній графіці в рамках єдиного курсу на базі системи автоматизованого проектування (САПР). Приводяться приклади тренувальних завдань для придбання знань, умінь і навичок роботи в середовищі креслярсько-графічного редактора системи AutoCAD, необхідних при виконанні креслень з інженерної графіки, а також графічної частини курсових проектів для студентів технічних спеціальностей.*

***Ключові слова:** інженерна та комп'ютерна графіка, графічний редактор AutoCAD, конструкторська документація.*

1. Введення. Розвиток засобів автоматизованого проектування, поступовий перехід від паперового документування до електронного обумовлює необхідність модифікації вивчення дисциплін інженерно-графічного циклу. Відповідно до навчальних планів підготовки бакалаврів за такими напрямками як 133

«Галузеве машинобудування», 131 «Прикладна механіка», 161 «Хімічна технологія та інженерія», вивчення комп'ютерних технологій створення конструкторської документації починається вже з першого року навчання студентів у рамках курсу інженерної графіки. У зв'язку із цим, у робочі навчальні програми дисциплін «Інженерна графіка» і «Інженерна та комп'ютерна графіка» включені розділи з вивчення правил і освоєння правил розробки конструкторських документів у середовищі автоматизованої системи проектування AutoCAD.

2. Викладення основного матеріалу. Комплексна програма навчання розширює можливості викладачів у подачі матеріалу, підвищує інтерес студентів до графічних дисциплін, тому дозволяє добитися кращих результатів в їх засвоєнні. Однак при такому підході виникає ряд проблем. Різний рівень базових знань студентів в області комп'ютерних технологій вимагає більшої індивідуалізації в організації навчального процесу. Додатковим навантаженням для викладача є перевірка креслень в електронному виді і здійснення контролю самостійності роботи студентів при виконанні графічних робіт з використанням САПР. Об'єднання інженерної і комп'ютерної графіки вимагає більш інтенсивної роботи від студентів.

Із цією метою на кафедрі машинобудування та обладнання промислових підприємств (МОПП) Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля створено два класи графіки, оснащених комп'ютерами, інтерактивною дошкою, плоттером.

Інтерактивна дошка дозволяє викласти матеріал наочно, доступно й у більш повному обсязі. Студенти сприймають пропонований матеріал легше та з інтересом. Як показує досвід, впровадження в навчальний процес роботи з інтерактивною дошкою забезпечує позитивні результати в процесі вивчення таких графічних редакторів як AutoCAD, SolidWorks та інших програм.

Автоматизовані способи роботи із кресленням і іншими документами не виключають необхідності знання й розуміння теоретичних основ і положень курсу.

Так, у першому семестрі студенти вивчають нарисну геометрію як основу побудови креслення, елементи його оформлення [1]. У другому семестрі програмою дисципліни передбачене виконання ескізів і креслень деталей, вивчення правил нанесення розмірів, шорсткості поверхонь, позначення різи, зображення рознімних з'єднань, зварених з'єднань, оформлення складальних креслень і специфікацій [2, 3].

Комп'ютерні технології розробки конструкторської документації використовуються студентами при виконанні ряду індивідуальних графічних завдань і графічної частини курсових проектів з дисциплін «Деталі машин» і «Теорія механізмів і машин», будучи при цьому самостійним об'єктом для вивчення. Таким чином, здобуваються навички виконання креслярсько-графічних робіт традиційним і сучасним, комп'ютерним способом.

Далі в курсовому проектуванні студенти розробляють комплект конструкторської документації на складальну одиницю повністю в автоматизованому середовищі.

В умовах комплексної програми навчання практичні аудиторні заняття спрямовані на розв'язання одночасно двох завдань: вивчення правил оформлення і розробки конструкторської документації, а також основних принципів виконання електронного креслення в AutoCAD, креслярсько-графічному редакторі системи. Використовуються різні способи подачі навчального матеріалу: це і лекції, підготовлені на базі демонстраційних комп'ютерних систем, плакати та натурні зразки, а також вправи з вивчення системи AutoCAD, які виконуються студентами одночасно з викладачем у режимі майстра-класу. Дуже допомагає в цьому використання інтерактивної дошки.

Для самостійного опрацювання всіх розділів дисципліни студентам надаються різні довідкові матеріали і посібники [3, 4, 5], як у друкованому варіанті, так і в електронному.

Крім інтенсивної аудиторної роботи, вирішення проблеми засвоєння планованого обсягу інформації полягає в активному і грамотному використанні при виконанні індивідуальних графічних робіт можливостей комплексу AutoCAD, налаштування якого і численні додатки засновані на стандартах Єдиної системи конструкторської документації (ЄСКД) [5]. Застосування системи як інструмента для одержання якісної графічної документації дозволяє скоротити працевитрати і, в цілому, значно поліпшити конструкторську підготовку студентів.

Для більш глибокого вивчення структури креслярсько-графічного модуля системи і придбання навичок роботи з його інструментами студентам пропонується виконати ряд вправ самостійно. З цією метою викладачами кафедри МОПП Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля розроблені методичні вказівки і навчальні посібники, у яких поряд з коротким описом можливостей програми та рекомендаціями з їхнього практичного застосування, включені вправи, що представляють собою покрокові інструкції з виконання тренувальних завдань, які містять типові елементи графічних і текстових конструкторських документів (уся документація розміщена в системі MOODLE <http://cenm.snu.edu.ua> і на сайті кафедри <http://ohpkaf.at.ua/>) [3, 4].

Тема з вивчення системи «Основні поняття графічного редактора AutoCAD. Побудова примітивів» містить у собі вправи, спрямовані на знайомство з інтерфейсом системи, панелями інструментів, різними налаштуваннями системи, для освоєння основних команд системи та методів створення креслень деталей, збереження і друку документів. Вивчаються способи введення команд для побудови примітивів. Розглядається ряд принципових відмінностей алгоритму створення креслення на комп'ютері від традиційного креслення на кульмані [3, 4, 6].

На рис. 1 та рис. 2 наведено фрагменти вправ з цієї теми.

Вправа. Побудувати прямокутник, задаючи точки в абсолютних координатах.

Command(Команда): **Line** (Лінія)

from point: 30,70	<i>із точки 1</i>
to point: 30,90	<i>в точку 2</i>
to point: 80,90	<i>в точку 3</i>
to point: 80,70	<i>в точку 4</i>
to point: C	<i>замкнути</i>

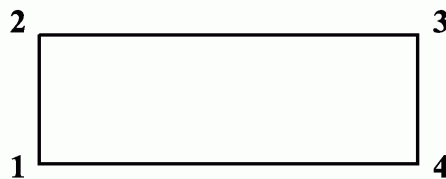

Рис. 1 Побудова прямокутника

Вправа. Виконати побудову кулачка за заданими розмірами. Обвести контур полілінією.

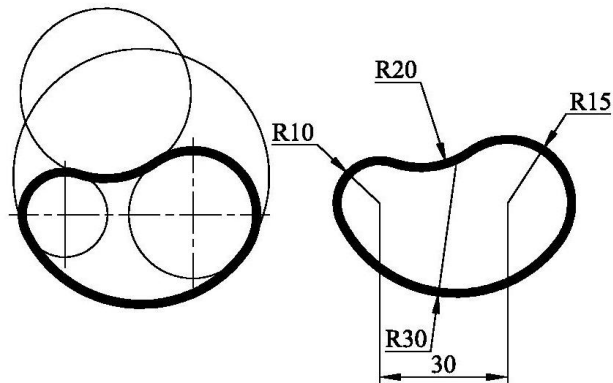

Рис. 2 Побудова кулачка

Тема «Редагування графічних елементів креслення» містить у собі вправи, що дозволяють вивчити команди редагування примітивів і створених креслень. Розглядає методи редагування, застосування об'єктної прив'язки, створення та зміна тексту [3,4,6]. Виконуючи ці вправи, студенти відпрацьовують різні прийоми одержання зображень, знайомляться з командами системи AutoCAD і принципами роботи з ними. Нижче наведені фрагменти вправ (рис. 3, рис. 4). Форма вправ дозволяє самостійно крок за кроком вивчати структуру системи і здобувати навички роботи в її середовищі.

Вправа. Побудувати дві дуги, прив'язавши їх кінцеві точки.

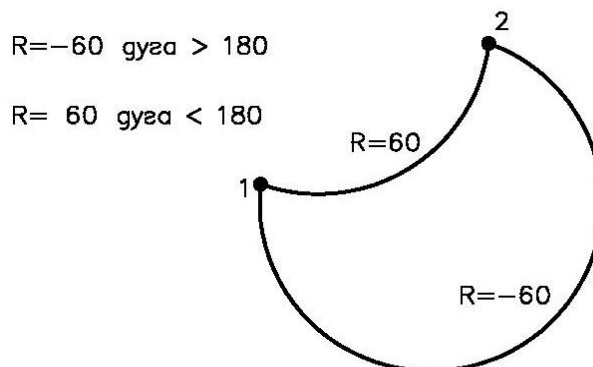

Рис. 3 Побудова дуг

Вправа. Накреслити еквідистанту (подібні примітиви на відстані 5 мм).

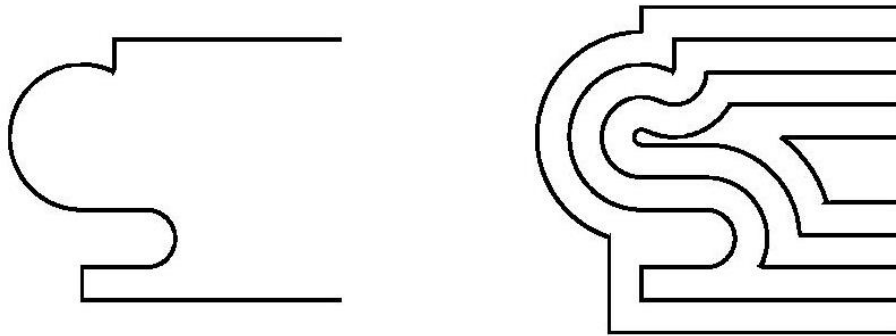

Рис. 4 Побудова еквідистанти

Наступна тема з вивчення графічного редактора AutoCAD «Команди оформлення креслень, рисунків» дозволяє вивчити налаштування розмірних стилів, текстових стилів, зміни масштабу зображення, вікна для нанесення штрихування, засвоїти роботу з утилітами (керуючими перемінними), нанесенням допусків, відхилень, шорсткості поверхні деталі, позначення матеріалу [3, 4, 6]. Нижче наведені фрагменти із вправ (рис. 5, рис. 6).

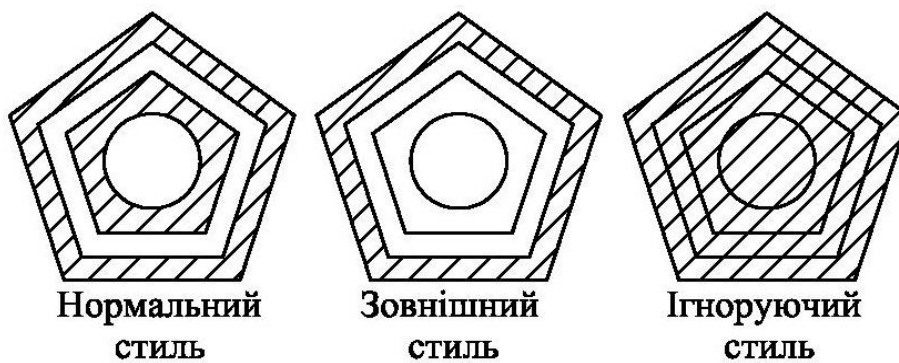

Рис. 5 – Нанесення штриховки

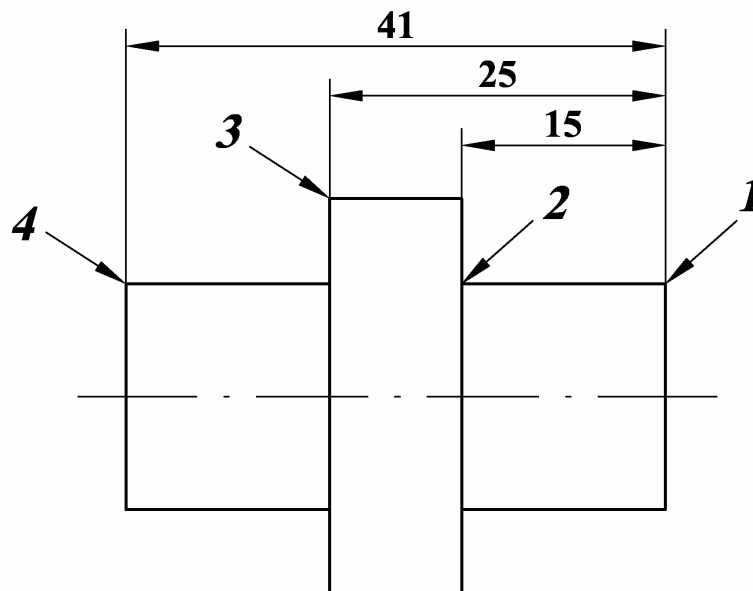

Рис. 6 Простановка базового розміру

Тема «Властивості примітивів. Створення блоків» містить інструкції з використання таких сервісних можливостей системи, як пошарове конструювання виробу, застосування фрагментів у формуванні креслення, знайомить з прийомами створення параметричних об'єктів і особливостями роботи з ними, дозволяє зрозуміти суть бібліотечних елементів системи і, надалі, формування моделей для власної бібліотеки. За допомогою блоків можна створити свою базу даних, яка може бути використана при створенні креслень. Нижче наведений фрагмент вправи (рис. 7) .

Виконавши ці вправи, студенти навчаться розробляти складальні креслення, використовуючи можливості конструкторської бібліотеки системи AutoCAD при зображенні стандартних кріпильних елементів. У процесі виконання таких вправ студенти не тільки знайомляться зі структурою і змістом бібліотеки, але й здобувають початкові навички конструювання, «збираючи» стандартні з'єднання з їхніх компонентів у певній послідовності [3, 4, 6].

Вправа. Виконати креслення за заданими розмірами, використовуючи розподіл його за шарами.

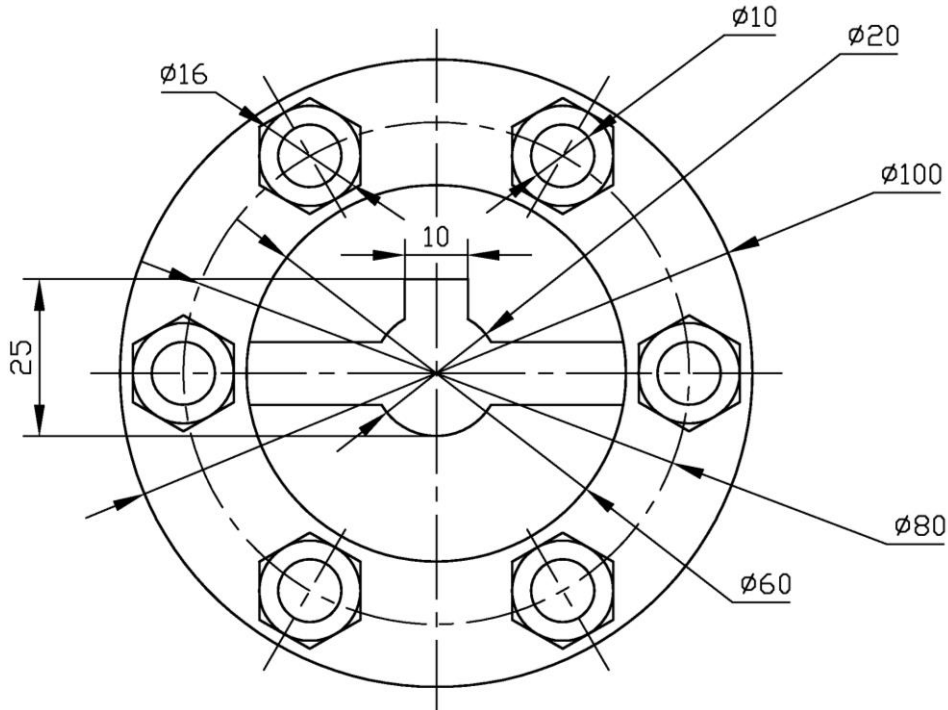

Рис. 7 Креслення з використанням розподілу за шарами

Наступним етапом у вивченні графічного редактора AutoCAD розглядається тема «Виконання креслення деталі відповідно до вимог ЄСКД». Використовуючи раніше набуті знання студент повинен створити креслення деталі в тій послідовності, яка пропонується в цій темі, оформити креслення згідно з вимогами ЄСКД [5]. На рис. 8 наведено приклад однієї із вправ з цієї теми.

З наступної теми «Специфікації» приводяться вправи, призначені для придбання навичок складання специфікацій, як у ручному, так і в автоматизованому режимі [3, 4]. Отримані навички використовуються при розробці складальних креслень і безпосередньо при виконанні курсового проекту з дисципліни «Деталі машин».

Передбачений проміжний контроль засвоєння студентами розглянутих у вправах функціональних можливостей системи. Для успішного виконання завдань, які приводяться в тестах, необхідні не тільки знання системи AutoCAD і володіння навичками роботи в ній (методиками побудови контуру деталі, налаштування елементів системи, можливостей керування масштабом зображення і масштабування креслення, використання текстових шаблонів), але й основ нарисної геометрії. У такий спосіб підтримується взаємозв'язок розділів курсу інженерної графіки.

варіанта компоновання складального креслення є обов'язковим етапом роботи над проектом. Це дозволяє викладачеві оцінити самостійність роботи студента вже на першому етапі проектування і знизити ймовірність тиражування готових варіантів завдань.

Аналіз проблем, що виникають у навчальному процесі при вивченні дисципліни «Інженерна і комп'ютерна графіка», дозволяє рекомендувати в нормах розрахунків навчального навантаження обмежити кількість студентів у групі на одного викладача та збільшати кількість годин, що приділяється для консультацій.

Література:

1. В. Л. Ткаченко Нарисна геометрія / В. Л. Ткаченко, Ю. А. Тищенко, В. К. Суховерхов. Навчальний посібник. – Луганськ: Вид-во Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, 2004. -192 с.
2. Михайленко В. Е. Инженерная графика / В. Е. Михайленко, А. М. Пономарев – К.: Вища школа, 1990. – 303 с.
3. Л. В. Карпюк Комп'ютерна графіка в машинобудівних кресленнях:/ Укл. Л. В. Карпюк, М. І. Гуліда, С. А. Ревенко. Навч. посібник. – Луганськ: Вид-во Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, 2007. -132 с.
4. Комп'ютерна графіка в хімічному апаратобудуванні:/ С. А. Ревенко, Л. В. Карпюк, М. І. Гуліда., О. Г. Архипов. Навч. посібник. – Луганськ: Вид-во Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, 2012. - 400 с.
5. Единая система конструкторской документации. Общие правила выполнения чертежей: Сборник. – М.: Издательство стандартов, 2001. – 384 с.
6. Т. Ю. Соколова AutoCAD 2012 на 100%. / Соколова Т. Ю. Справочник. Практическое руководство - Издательство: Питер, 2012. – 576 с.

Галузь «Математика»:

РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ПРИКЛАДНИХ ЗАДАЧ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ

Даль Наталя
викладач
ВП НУБіП України
«Ірпінський економічний коледж»
Ірпінь

Анотація

Практична спрямованість навчання математики – це спрямованість змісту і методів навчання на розв'язування задач і вправ, на формування у студентів навичок самостійної діяльності математичного характеру. Прикладна спрямованість навчання математики формує у студентів розуміння математики як методу пізнання та перетворення оточуючого світу, який має розглядатися не тільки областю застосувань математики, а й невичерпним джерелом нових математичних ідей.

Ключові слова

Математика, навчальний процес, задачі практичного змісту, мотивація, заняття, студент.

Одним із дієвих та ефективних засобів реалізації прикладної спрямованості курсу математики є використання в навчальному процесі прикладних задач, які виникли в інших галузях, але потребують математичного розв'язання.

Використання прикладних задач під час вивчення математики є важливим аспектом свідомого сприйняття навчального матеріалу студентами, адже саме прикладні задачі викликають у студентів активізацію розумової діяльності, сприяють виникненню особистих мотивів навчання. Задачі, які містять нові відомості з різних життєвих галузей, розвивають інтерес і допитливість.

Задачі практичного змісту потребують особливої уваги з боку викладача, тому що спочатку їх потрібно сформулювати мовою математики, тобто скласти математичну модель задачі. Це найбільш складна (і тому найбільш цінна для студентів) частина роботи. Для її виконання викладачу слід уважно підійти до кожної конкретної задачі: підготувати ряд евристичних запитань, що спрямують студентів до конкретного навчального матеріалу; визначити суттєві та абстрагуватися від несуттєвих властивостей об'єкта; сформулювати умову та вимогу прикладної задачі мовою математики.

Для розв'язання задач практичного характеру, як правило, потрібні деякі додаткові довідкові дані. Доцільно не включати ці дані в текст задачі, даючи в такий спосіб студентам можливість відчувати, що даних задачі недостатньо для її розв'язання, зрозуміти, яких саме даних не вистачає, і за можливості змусити їх самих відшукати ці дані в довіднику. Це також потребує особливої підготовки і викладача, і студентів.

На таких заняттях підвищується активність студентів, а в результаті покращується якість запам'ятовування і відтворення досліджуваного матеріалу, оскільки студенти не тільки сприймають матеріал від учителя, а й самі беруть активну участь у його створенні та засвоєнні шляхом поєднання розумових операцій з практичними діями. Розв'язування задач практичного змісту сприяє розвитку творчої самостійності, ініціативи учнів, дозволяє краще реалізувати принцип зв'язку теорії з практикою.

Прикладна задача повинна відповідати таким вимогам: питання задачі формулюється так, як воно зазвичай формулюється у житті; розв'язок задачі демонструє практичне застосування математичних ідей у різних галузях;

зміст задачі повинен викликати в учнів пізнавальний інтерес; дані та шукані величини задачі мають бути реальними, узяними з життя.

Розв'язування прикладних задач сприяє ознайомленню студентів із роботою підприємств і галузей народного господарства, викликає інтерес до обраних професій.

Використання прикладних задач дає можливість вдало створювати проблемні ситуації на занятті. Такі задачі забезпечують посилення мотивації навчання математики, спонукають студентів до здобуття нових знань, оволодіння новими вміннями, збагачують їх знаннями з інших дисциплін.

У математиці задачі відіграють важливу роль. Історія свідчить, що математика як наука виникла із задач і розвивається в основному для розв'язування задач.

Задачі стимулювали не лише виникнення, а й подальший розвиток математичної науки. Основну роль, звичайно, відігравали задачі, поставлені життям. Вони насамперед примушували вчених розробляти нові алгоритми, виявляти нові закономірності, створювати нові методи дослідження. Згадаймо, наприклад, історію виникнення диференціального та інтегрального числення. Ще на початку XVIII ст. математики зіткнулися з багатьма задачами на дослідження різних процесів, на знаходження площ криволінійних фігур, об'ємів тіл тощо. Ці задачі цікавили багатьох, вони послужили стимулом і відправним пунктом для створення диференціального та інтегрального числення. Так само задачі про азартні ігри привели до теорії ймовірностей. Задача на оптимальне завантаження верстатів привела до створення лінійного програмування і т. ін. І тепер математика розвивається в основному через розв'язування задач.

Принцип навчання через розв'язування задач є очевидним наслідком із самої природи математики. Розв'язування задач – найефективніша форма не тільки для розвитку математичної діяльності, а й для засвоєння знань, навичок, методів і застосувань математики.

Не потрібно відокремлювати вивчення теорії від розв'язування задач. Ці два види роботи повинні переплітатися і обумовлювати один одного.

У багатьох випадках задачі практичного змісту можна застосовувати для мотивації навчальної діяльності студентів перед вивченням нового матеріалу, для створення перед вивченням нової теми так званої проблемної

На прикладі добре складених задач прикладного змісту студенти переконуються у значенні математики для різноманітних сфер людської діяльності, в її користі і необхідності для практичної роботи, бачать широту можливих застосувань математики, зрозуміють її роль в сучасній культурі.

Задачі на складні відсотки

Задачі на складні відсотки розв'язуються в досить швидкий спосіб при знанні декількох простих формул. Частина з них стосується нарахувань по внеску чи кредиту, коли ті здійснюються за певні часові проміжки. Також складні відсотки використовують в задачах хімії, медицини та ряді інших.

ФОРМУЛИ СКЛАДНИХ ВІДСОТКІВ

У випадку розміщення вкладів з капіталізацією відсотків на роки кінцева сума депозиту визначається формулою

$$P_i = P \left(1 + \frac{r}{100\%} \right)^n$$

Тут P – початковий внесок, r – відсоткова ставка, n – кількість років. За складними відсотками працюють банки, інвестиційні фонди, страхові фірми. Поширені за кордоном, а зараз і в Україні – пенсійні фонди та фонди страхування життя працюють за схемою складних відсотків. При розміщенні вкладів з капіталізацією відсотків поквартально формула складних відсотків матиме вигляд

$$P_i = P \left(1 + \frac{r}{4 \cdot 100\%} \right)^q$$

де q – кількість повних кварталів.

При капіталізації відсотків щомісячно застосовують наступну формулу для обчислень

$$P_i = P \left(1 + \frac{r}{12 \cdot 100\%} \right)^s$$

де s – кількість місяців існування угоди.

Останній випадок, неперервне нарахування відсотків, коли складні відсотки нараховують щоденно, розраховують за формулою

$$P_i = P \left(1 + \frac{r}{365 \cdot 100\%} \right)^m$$

де m – кількість днів.

Страховання життя та відкладання пенсій відбувається за складнішими формулами, крім нарахування складних відсотків щороку здійснюються необхідні внески.

Розглянемо два випадки накопичення. Чоловік відкладає 5000 грн. протягом 20 років. За цей час він відкладе $20 \cdot 5000 = 100000$ (грн).

При відкладанні у накопичувальні фонди з річною ставкою 13%, за перший рік сума зросте до $5000 \cdot (1 + 13/100) = 5650$ (грн)

Наступного року чоловік до даної суми додає ще 5000 грн. В результаті, за другий рік сума збільшиться

$$(5650 + 5000) \cdot (1 + 0,13) = 12034,50 \text{ (грн)}$$

Продовжуючи подібні обчислення, вкінці терміну отримаємо суму розміром 457349,58 грн.

Поширені задачі на складні відсотки

Задача 1. Вкладник поклав на депозит \$3000 під 9% річних на 10 років. Яка сума акумулюється наприкінці 10-го року при річній капіталізації? На скільки зросте сума порівняно з початковим внеском?

Розв'язання:

Застосовуємо формулу складних відсотків для знаходження суми наприкінці терміну

$$P_i = 3000 \left(1 + \frac{9}{100\%} \right)^{10} = 3000 \cdot 2,367 = 7102,09 \text{ (USD)}$$

Щоб дати відповідь на друге питання, від значення 7102,09 віднімаємо суму вкладу. $7102,09 - 3000 = 4102,09$ (USD). Різниця становить 4102 долари.

Задача 2. Інвестор вклав 7000 грн під 10% річних при умові нарахування складних процентів щокварталу. Яку суму він отримає через 8 років?

Розв'язання:

Застосовуємо 2 формулу складних відсотків.

Знаходимо кількість кварталів $8 \cdot 4 = 32$

та підставляємо у формулу

$$P_i = 7 \left(1 + \frac{10}{4 \cdot 100\%} \right)^{32} = 7 \cdot 2,2037 = 15426,30 \text{ (грн)}$$

Задача 3. Костюм коштував 600 грн. Після того як ціну було знижено двічі, він став коштувати 432 грн., причому відсоток зниження в друге був у 2 рази більшим, ніж першого разу. На скільки відсотків кожного разу знижувалася ціна?

Розв'язання:

Для спрощення обчислень позначимо

X – перша знижка;

$X/2$ – друга знижка;

Щоб відшукати невідому X складаємо рівняння

$$600(1 - X)(1 - X/2) = 432.$$

Спростуємо, та зводимо до квадратного рівняння

$$300X^2 - 900X + 168 = 0$$

та розв'язуємо

$$D = (-900)^2 - 4 \cdot 300 \cdot 168 = 608400 = 780^2$$

$$X = \frac{900 \pm 780}{2 \cdot 300} \Rightarrow X = 2,8; X = 0,2$$

Перший розв'язок не має фізичного змісту, другий враховуємо при обчисленнях. Значення 0,2 відповідає зниженню на $0,2 \cdot 100\% = 20\%$ після першої знижки, та $X/2 = 10\%$ після другої знижки.

Література

1. Г.М.Возняк. Взаємоз'язок теорії з практикою в процесі вивчення математики. Київ. 1989р.
2. А.А.Окунев Спасибо за урок, дети!: о развитии творч.способностей учащихся: Кн. для учителя: Из опыта работы.– М.: Просвещение, 1988.
3. Горох О.О. Комп'ютер на уроці математики. // Математика. – 2007. - № 2.
4. Зімановська А.А. Проведення практичних робіт з математики. // Вісник. – 2008.
5. Науково-методичні основи використання лабораторних робіт в процесі викладання математики. – [http:// www.allbest.ru](http://www.allbest.ru)
6. Теоретичні основи проведення практичних робіт на уроках математики. – <http://www.school3207.ucoz.ru>

НАУКОВЕ МИСЛЕННЯ: Збірник статей учасників шістнадцятої всеукраїнської практично-пізнавальної інтернет-конференції «Наукова думка сучасності і майбутнього», (26 грудня 2017р. - 10 січня 2018р.). Частина 1– Видавництво НМ. – Дніпро, 2018. – 60с.

Підписано до друку 13.01.2018 р.

Друк офсетний. Папір типографський. Тираж 50 прим. Замовлення № 010016/1